

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ ÇEŞİTLİLİĞİNİN KORUNMASINDA BUNLARIN ÜRETİMİNDE VE PAZARLANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 361, 405, 406, 407, 410)

TUTANAK DERGİSİ

10'uncu Toplantı
16 Ekim 2019 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İbrahim Aydın'ın, Komisyonun Doğu Karadeniz'e yaptığı çalışma ziyareti ile gelecek haftalarda yapacağı diğer çalışma ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Mustafa Solak'ın, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında üniversite-sanayi işbirliği ile Fransa ve Afyonkarahisar'da yaptıkları çalışmalar ve bu konulara ilişkin tespitleri hakkında sunumu

2.- Prof. Dr. Nazım Şekeroğlu'nun, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında

temelden bugüne kadarki genel durum, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Dr. Mikdat Çakır'ın, şeker pancarı üzerinden planlı üretim, tıbbi aromatik bitkilerin ticari, tıbbi ve kozmetik alanlardaki açılımının sağlanmasının önemi ile Torku modeli hakkında sunumu

4.- Elite Naturel Organik Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Yaşar Eşmekaya'nın, organik ürün üretimleri, Türkiye ormanlarının meyve raporu ve orman alanlarında endüstriyel meyve yetiştiriciliği için öneriler hakkında sunumu

5.- Doç. Dr. Duran Katar'ın, tıbbi ve aromatik bitkilerin dünyada ve Türkiye'de değerlendirilmesi, organik tarım için yapılması gerekenler ile ülkemizde lavanta üretimi hakkında sunumu

6.- Orman Genel Müdürlüğü Eskişehir Orman Bölge Müdürü Recep Temel'in, Genel Müdürlük ile Afyonkarahisar Tıbbi ve İtri Bitkiler Merkezinin faaliyetleri ve öneriler hakkında sunumu

7.- Turuncuköy Tarım Ltd. Şirketi Sahibi Doğal Tıp Uzmanı Şaduman Karaca'nın, Türkiye ve Almanya'da tıbbi, aromatik bitkilerin tedavi amaçlı olarak kullanımı, Türkiye'de fitoterapi uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

**TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ ÇEŞİTLİLİĞİNİN KORUNMASINDA, BUNLARIN
ÜRETİMİNDE VE PAZARLANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İLE ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10 / 361, 405, 406, 407, 410)

10'uncu Toplantı

16 Ekim 2019 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Tıbbi ve Aromatik Bitki Çeşitliliğinin Korunmasında, Bunların Üretiminde ve Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar ile Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.40'ta açıldı.

Komisyon Başkanı İbrahim Aydın, Komisyonun Doğu Karadeniz'e yaptığı çalışma ziyareti ile gelecek haftalarda yapacağı diğer çalışma ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin bir açıklama yaptı.

Prof. Dr. Mustafa Solak tarafından, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında üniversite-sanayi işbirliği ile Fransa ve Afyonkarahisar'da yaptıkları çalışmalar ve bu konulara ilişkin tespitleri,

Prof. Dr. Nazım Şekeroğlu tarafından, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında temelden bugüne kadarki genel durum, sorunlar ve çözüm önerileri,

Dr. Mikdat Çakır tarafından, şeker pancarı üzerinden planlı üretim, tıbbi aromatik bitkilerin ticari, tıbbi ve kozmetik alanlardaki açılımının sağlanmasının önemi ile Torku modeli,

Elite Naturel Organik Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Yaşar Eşmekaya tarafından, organik ürün üretimleri, Türkiye ormanlarının meyve raporu ve orman alanlarında endüstriyel meyve yetiştiriciliği için öneriler,

Doç. Dr. Duran Katar tarafından, tıbbi ve aromatik bitkilerin dünyada ve Türkiye'de değerlendirilmesi, organik tarım için yapılması gerekenler ile ülkemizde lavanta üretimi,

Orman Genel M¼d¼rl¼g¼ Eskişehir Orman B¼lge M¼d¼r¼ Recep Temel tarafından, Genel M¼d¼rl¼k ile Afyonkarahisar Tıbbi ve İtri Bitkiler Merkezinin faaliyetleri ve ¼neriler,

Turuncuk¼y Tarım Ltd. şirketi Sahibi Doğal Tıp Uzmanı şaduman Karaca tarafından, T¼rkiye ve Almanya’da tıbbi, aromatik bitkilerin tedavi amaçlı olarak kullanımı, T¼rkiye’de fitoterapi uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve ç¼z¼m ¼nerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon g¼ndeminde g¼r¼ř¼lecek başka konu bulunmadığından saat 19.55’te toplantıya son verildi.

16 Ekim 2019 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.40

BAŞKAN: İbrahim AYDIN (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Recep ŞEKER (Karaman)

SÖZCÜ: Refik ÖZEN (Bursa)

KÂTİP: Zemzem Güler AÇANAL (Şanhurfa)

BAŞKAN – Çok değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli misafirlerimiz, hocalarımız, uzmanlarımız ve çok değerli arkadaşlar; öncelikle hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Tıbbi ve Aromatik Bitkileri Araştırma Komisyonunun 10’uncu toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İbrahim Aydın’ın, Komisyonun Doğu Karadeniz’e yaptığı çalışma ziyareti ile gelecek haftalarda yapacağı diğer çalışma ziyaretlerine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Evet, bugün Meclisimizin yoğun günlerinden biri. Hem özellikle Cumhurbaşkanımızın Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmesi ve AK PARTİ Grubunda açıklamada bulunması Barış Pınarı Harekâtı’yla ilgili... Ve aynı zamanda da yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde zaman zaman bakanlar bilgilendirirler Meclisi. Meclisin görevi yasama görevi ama bakanlarımız da gelir, bilgilendirir. Bugün Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu Meclisimizi bilgilendirdi. Komisyon üyesi arkadaşlarımız, şu anda konuşma ve görüşmeler devam ediyor, ondan dolayı sayı olarak biraz az ama misafir demeyelim, aslında kıızıyla beraber Komisyonumuzu ziyaret eden Adana Milletvekilimiz de hoş geldi.

Bugünkü gündemimiz yine yoğun. Gerçi her toplantımız böyle yoğun geçti. Ben gelemeyen arkadaşlarla ilgili... Veyahut da Komisyonumuza şunu bilgilendireyim, tutanaklara geçmesi için de: Yine bir arazi çalışmamız oldu bu hafta sonu. Cuma günü Doğu Karadeniz’e hareket ettik, hemen hemen 10 milletvekilimiz ve uzmanlarımızla beraber. Trabzon Havaalanından sonra, cuma sabahı erken saatlerde Sürmene’ye geçtik, Çamburnu’na. Orayı giden arkadaşlar gördü, ülkemizde çok nadir rastlanan bir ortam orası, sarıçam ormanlarının denize kadar indiği yer. Sarıçam ormanları genellikle yüksek rakımlarda olur. Orada başladık bilgilendirilmeye, orada sunumlar aldık Orman Bölge Müdürümüzden, Millî Park Bölge Müdürümüzden ve DOKAP’tan. Daha sonra Rize ilimize geçtik. Rize ilimizde Vali ziyareti ve özellikle de ÇAYKUR Genel Müdürlüğünün bilgilendirmesiyle hem şeker otu olayı hem de yukarıda çay bahçesinde –özel bir yer- 300’ün üzerinde bitki türü var yani zengin bir yer. Hatta biz, üniversitede okurken Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesinde, oraya özellikle ders olarak giderdik. Daha sonra, oraya kadar gitmişken Batum’a geçme ihtiyacı duyduk çünkü dünyanın en geniş ve en kapsamlı botanik parklardan biri Batum. Orayı ziyaret ettikten sonra Borçka’ya geçtik, Artvin ili sınırlarının içerisine girdiğimiz zaman... Gerçekten Türkiye’de, biliyorsunuz, 12 binin üzerinde bitki çeşidi var ama bunun 3.600’ü endemik. 2.727 sayıyla en fazla bitki çeşidinin olduğu, endemik türün olduğu yer Artvin ilimiz, ikincisi de Antalya. Bu konuda Artvin bu gezimizde en önemli noktaydı. Orada yine Komisyon üyesi olan Milletvekilimiz Erkan Balta Bey’in yaptığı programla Borçka Karagöl, tekrar oradan Şavşat ilçesi, Karagöl, o bölgeleri yerinde gördük. Özellikle tabii, her ilin bir ürünü olsun düşüncesiyle çalışma yaptığımız için, Artvin’de,

Borçka'da bu alı ve kızcılık üzerine tesisler bile kurulmuş. Artvin ilimizde en önemli konulardan biri de yine, niversitemizi ve niversitenin şeyiyle beraber, orada ANG Vakfı... Ali Nihat Gökyiğit, Artvinli kendisi ve bir vakfı var. O vakıf doğrultusunda çok güzel işler yapmış. Bu tıbbi aromatik bitkilerle ilgili, Camili bölgesinin korunmasıyla ilgili, arıcılığa verdiği destekle müthiş çalışmalar yapmışlar DOKAP'la beraber. Yani rnek çalışmalar da yapılmaya başlanmış. Bizim bu hedefimize inşallah onların da destekleriyle ulaşacağız.

Daha sonra tekrar Trabzon'a geldik. Trabzon demin de bahsettiğim gibi, benim de okuduğum şehir, okuduğum niversite. Karadeniz Teknik Orman Fakültesinde sunumlar yaptılar, hocalarımızın yaptıkları çalışmaları anlattılar. Yine aynı şekilde, Eczacılık Fakültesinde İLAFAR... Yani ilk defa merkezde kurulan... Orada Profesör Sena Hanım var. Güzel alışmalar yapmışlar. Tabii katılamayan Komisyon yelerimizin yüzüne bakarak söylüyoruz, Zemzem Hanım da çok gelmek istemişti, gelemeydi, Urfa'daki yoğun programından dolayı gelemeydi. Gerçekten iyi bir alışma. Onlar belli ürünleri, oradaki endemik ürünleri incelemeye başlamışlar. Oradan tekrar Giresun'a geldik. Giresun'da yine Vali bizi karşladı ve yapılan deneme sahaları var, orada karayemiş... Maviyemiş Trabzon'da ağırlıklıydı. rn olarak baktığımız zaman alıç ve kızcılığın Artvin'de, Rize'de dağ kekiğinin ne çıkarılması, Trabzon'da likapanın olması, yine karayemiş Giresun'da. Ordu'yu ziyaret ettik. Giresun'da DOKAP bize güzel sunumlar yaptı. Gerçekten Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı iyi çalışmış yani örnek bir çalışma olmuş, hedefine ulaşıyor.

Yine devam ettik, Ordu ve Samsun'da kaldık. Samsun'da da yine örnek ürün olarak, 19 Mayıs ilçesinde salep üretimi var. Orada da yine aynı şekilde DOKAP'ın bir projesi, aynı zamanda ANG Vakfının... lleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürümüz Ahmet İpek de burada, o zamanın Genel Müdürü. Ortak bir çalışma yapmışlar. Tabii salep korunan bir bitki ama orada tarımı yapıyor. Dekarda da hemen hemen 50 bin liranın üzerinde para kazanılıyor yani kırsalda kalkınmayı yapabileceğimiz... Ve bu tıbbi ve aromatik bitkileri geliştirmenin bir yolu da bu şekildeki alışmalar. Yoğun bir tempo bittikten sonra pazartesi günü akşam da tekrar Ankara'ya döndük. Yani hafta sonu yoğun bir arazi incelememiz, il gezimiz oldu. Zaten Komisyonumuzun da sonuna doğru geliyoruz. Yani yaptığımız alışmalar İç Anadolu'da Konya olmazsa olmaz, Karaman, Ege'de Balıkesir, önce ilk gezimiz orum. Doğu Karadeniz'in tamamını bitirmiş olduk. şimdi inşallah önümüzdeki hafta da bu hafta sonu değil ondan sonraki hafta sonu da Hatay'dan başlayıp Kilis'te meyan kökü... Bugün dekan hocamız da ısrarla söylüyor, bugün sunumunu yapacak. Kilis, Antep, ondan sonra da Zemzem Hanım'ın ili Urfa'da programlar olacak. Programın tamamı ona ait inşallah.

Önümüzdeki hafta sonu, 24' akşamı başlayıp 25'i Hatay, 26'sında Hatay'ın etkinlikleri var, ona katılıp ondan sonra Antep; bu şekilde bir programımız olacak.

(Başkan Komisyona sunum yapacak misafirleri tanıttı)

Evet, bugün, dediğim gibi, 10'uncusunu yaptığımız toplantıda ilk konuşmacımız Profesör Doktor Mustafa Solak.

Genelde süre yirmi dakika civarında. Yine soru-cevap da olur mutlaka.

Bugün dediğim gibi, çok yoğun bir temposu var Meclisimizin. Hatta bu toplantıyı Plan ve Btce Komisyonu Başkanımız Lütfi Elvan Bey ertelememizi istedi. Ben de yurt dışından, yurt içinden gelen ve buna göre program yapan arkadaşlarımız olduğu için erteleyemeyiz dedim. Özellikle de Meclisteki sunumdan dolayı. Ben hep burada olmaya çalışacağım, orada da görevim olduğu için oraya gidip geleceğim. Recep şeker Başkan Vekilimiz Başkanlık yapacak burada.

Hocam, buyurun, sizi dinliyoruz.

III.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Mustafa Solak'ın, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında üniversite-sanayi işbirliği ile Fransa ve Afyonkarahisar'da yaptıkları çalışmalar ve bu konulara ilişkin tespitleri hakkında sunumu

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Komisyonumuzun Saygıdeğer Başkanı, saygıdeğer üyeleri, toplantıya katılan değerli misafirler; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Bugün üniversite-sanayi iş birliği kapsamında iki dönem boyunca, sekiz yıl boyunca yaptığım çalışmaların genel bir özetini ve bir üst yönetici olarak bu konulara ilişkin tespitlerimi sizlerle paylaşacağım.

Sunumda 9 başlık var. Önce, sunumumun önemli kısmı Fransa'da yaptığımız çalışmalar ile Afyon'daki çalışmaların özeti. Ön kısmına, bunlar olmadan olmayacağını bildiğim için bazı slaytları koymadım ama hızlı geçeceğim.

Önce biyolojik çeşitliliği tanımlamamız gerekiyor.

Bir tanıma göre, insanlığın sahip olduğu ancak öneminin tam anlaşılamadığı, stratejik öneme sahip doğal bir zenginliğimiz; biyolojik çeşitlilik, bir bölgedeki genlerin, türlerin, ekosistemin ve ekolojik olayların oluşturduğu bir bütündür. Dünyada gen merkezi ve fitocoğrafik bölgelere baktığımız zaman biz de bu fitocoğrafik 8 bölgenin içinde yer alıyoruz. Ama Türkiye'ye, ülkemize fitocoğrafik bölgeler açısından baktığımızda ülkemiz, Akdeniz Fitocoğrafik Bölgesi, İran-Turan Fitocoğrafik Bölgesi ve Avrupa-Sibirya Fitocoğrafik Bölgesi ile bunların geçiş zonlarına sahip. Bu özelliklerinden dolayı ülkemiz orman, dağ, step, sulak alan, kıyı ve deniz ekosistemleri ile bu ekosistemlerin farklı formlarına sahip.

Türkiye'nin floristik bölgelerine baktığımız zaman üç bölgeden oluştuğunu görüyoruz. Avrupa-Sibirya Floristik Bölgesi, İran-Turan Floristik Bölgesi ve Akdeniz Floristik Bölgesi diye.

Buradan hareketle, ülkemiz, bu bölgeler kapsamında... Önce dünyaya ilişkin bilgi takdim edeyim. Dünyada 422 bin bitki türü var. Bunların 52.885'i tıbbi ve aromatik özellikte, yine dünyada damarlı (vasküler) nitelikli bitki tür sayısı 270 bin. Dünyanın kapasitesi bu. Ülkemize baktığımız zaman 13.138 bitki türü var. Bazı kaynaklar 12 bin diyor, bazıları da 13.138 diyor, ben ikisini de aldım. Ülkemizde endemik bitki sayısı da 4 bin dolayında, bir kaynakta da 3.754 diyor.

Endemik türleri bilmemiz gerekiyor. Tıbbi ve aromatik bitkilerin önemli bir kısmı aynı zamanda endemik nitelikli. Onun için, temel bilimsel kurguyu bilirsek detaylarına hâkim oluruz.

Endemik bitkiler coğrafik alanın büyüklüğüne göre, lokal endemik, ulusal endemik, bölgesel endemik ya da kıtasal endemik olarak sınıflandırılır. Son yıllarda, dünyada özellikle dar ve sınırlı yayılışa sahip endemik bitkilerin korunmaları için yoğun çalışmalar yapılmaktadır.

Endemik türler açısından bölgelerimize bakacak olursanız Akdeniz Bölgesi 862 türle ilk sırada, Doğu Anadolu 471'le ikinci, ve İç Anadolu 335'le üçüncü sırada yer alıyor. Dolayısıyla bölgelerin bu nitelikleri yatırım ve çalışmalar açısından fevkalade önem arz ediyor.

“Tıbbi ve aromatik bitki nedir?” Bunun tarifini yapmayacağım ama birer cümleyle arz edeyim. “Tıbbi bitkiler” dediğimiz zaman tedavi, ilaç yapımı, beslenme, kozmetik, vücut bakımı ve tamamlayıcı tıp gibi alanlarda, “aromatik bitkiler” ise güzel koku ve tat vermeleri için çeşni ve gıda veya içeceklerde, deterjan ürünlerinde katkı maddesi olarak kullanılıyor.

İşte, tıbbi ve aromatik bitkilerin yaygın bir alanda ilaç, gıda sanayi, kimya, kozmetik, boya gibi birçok sanayi alanında yaygın olarak kullanılması ve bu dönemde doğal ürünlere olan talep artışı tıbbi ve aromatik bitkilere olan talebi de artırmıştır. Artan talebin karşılanabilmesi, biyolojik çeşitliliğin korunabilmesi, standart ürün elde etmek için kültüre alma çalışmaları hız kazanmış bulunuyor.

Tıbbi bitkilerin büyük çoğunluğunun doğadan toplama yoluyla elde edilmesi, üretim ve ticaret miktarlarının düşük olması gibi nedenler sağlıklı verilere ulaşmamızı zorluyor.

Dünya Sağlık Örgütüne göre, dünya üzerinde tıbbi amaçla kullanılan 70 bin bitki var, bunun yaklaşık 20 bini tıbbi ve aromatik özellikli, 4 bini drog olarak bulunuyor. Yine dünyada 2 bin kadar, Avrupa’da ise 5 bin kadar tıbbi bitkinin ticareti yapılıyor.

Türkiye florasına baktığımızda, ekolojik olarak 7 coğrafik bölgede 12 bin bitki var. Biraz önce 13 bin demiştim, iki kaynağı da vurgulamak istedim. Yine dünyadaki tıbbi bitkilerin yüzde 6’sı ülkemizde bulunuyor. 4 bin kadarı endemik, 1.700 kadarı tıbbi özellik gösteriyor ve 500 kadarının ise tıbbi ve aromatik özelliği iyi biliniyor, kayıt altına alınmış durumda.

Yine Baytop ve arkadaşlarına göreyse bin kadarı tıbbi amaçlı, 200 kadarının ihraç potansiyeli var, 200’den fazlası da Farmakope’ye kayıtlı durumda.

Tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanlarını görüyorsunuz. Ne kadar geniş bir alanda. Onun için ülkemizde bu alana gereken önemi vermeliyiz. Mersin; ilacı, oral olarak kullanılan tablete kadar yapılmış.

Tıbbi ve aromatik bitkilerin şöylece dünya ticaretine baktığımız zaman, 2011’den itibaren kayıtlara geçmiş veriler var; Türkiye 2011 kayıtlarında ithalatta 39’uncu sırada, ihracatta ise 18’inci sırada yerini almış.

Dünyada bitkisel ürünler için başlıca ticaret merkezleri Çin’le başlıyor; Çin, Almanya, Amerika, Fransa diye büyük ülkelere gidiyor. Asya’dan da Hindistan ve Hong Kong yerini almış durumda. Bitkisel ilaçların kişi başına en yüksek tüketiminin olduğu ülke Japonya. Dolayısıyla bütün ülkelerin hedefi Japonya. Yine, dünya bitkisel ürün pazarında Asya’da iki önemli ülke var, Çin ve Hindistan. Çin’in 48 milyar dolarlık bitkisel ürün pazarı var, yıllık 6 milyar dolarlık bir bitkisel ham madde ihracatına sahip. Yine Hindistan yılda yaklaşık 10 milyar dolarlık bir pazara sahip ve yıllık 1,1 milyar dolar bitkisel ham madde ihracatı var. Bu iki ülkeyi takip etmek durumundayız.

Tıbbi ve aromatik bitkiler ticaretinde belli birkaç yıla baktığımız zaman, küresel bitkisel ürün pazarı 2000’li yıllarda 60 milyar dolarla başlıyor, 2015’te 93 milyar, 2017’de 107 milyar, 2018’de 110 milyar dolar gerçekleşiyor. 2050 yılında ise 5 trilyon dolar olacağı tahmin ediliyor.

Tıbbi bitkisel drogların dünya ticaretine baktığımız zaman, 2018’de...

BAŞKAN – Hocam, bu konuda ileri bir projeksiyon gösterebilir misiniz? Şöyle: Geçen gün hocamız dedi ki: “Şu anda 115 milyar dolar bir hacmi var bu sektörün. 2050 yılında 500 milyar dolara...”

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Şimdi, 5 trilyon ile 5 milyarın kapsadığı bitkiler farklı. Bir kısmı küresel, bir kısmı sadece drog düzeyinde. Ben de buna tekrar tekrar baktım. Ben uzman değilim, ziraat mühendisi değilim, tıbbi genetik uzmanıyım ama bu soruyu soracağınızı biliyordum. Dedim ki tıbbi bitkilerin tümünün ihracatı gerçekten 5 trilyon bekleniyor. Kayıtlara girdim, diğeri drog mertebesinde. O da bulacak Sayın Başkanım.

Kekik, hepimizin bildiği, timol ve karvakrolle iyi bir balgam söktücü. Türkiye’ye bakalım. 2018 yılı verilerine göre -birkaç literatürden derledim- ticari amaçla doğrudan toplanıp satılan bitki türü sayısı 342. Doğadan toplanıp yurt dışına satılan doğal bitki tür sayısı 100 kadar. Ülkemizde tıbbi ve aromatik

bitkilerin büyük kısmı doğadan toplanmakta, doğrudan tüketilmekte ya da iç pazarda satılmakta veya ihraç edilmekte. Ülkemizin sahip olduğu bitki türlerinin tıbbi ve aromatik maksatlı kullanıma konu oranı sadece yüzde 3. Bu, gelişmiş ülkelerde yüzde 12,5-yüzde 13 mertebesinde.

Bu kadar kısa bilgiden sonra ülkemize bakalım. Ülkemizde, biraz önce Sayın Başkanımın da ifade ettiği gibi, Sayın Başkanımızın saydıklarının devamı olarak, İzmir'in kekiği, Afyon'un haşhaşı, Karabük'ün safranı, Muğla ve Aydın'ın adaçayı, Hatay'ın defnesi, Isparta ve Burdur'un lavantası ve Isparta'nın gülü şu anda öne çıkmış durumda.

Üretim bakımından -TÜİK verilerinden aldığım bir miktar- 2000-2014 arası hep üretimin ton mertebesinde artışını görüyoruz. Detayları vermeyeceğim, diğer konuşmacıların ilgi alanı. Yine en son orman çalıştayıyla ilgili, şûrayla ilgili, odun dışı ürünlerde iç tüketime konu türlerde kekik, defne ve laden ilk üç sırayı alıyor. Yine konuşmacılar sanıyorum bunlara ilişkin bilgi vereceklerdir.

Yine, ihracatta belli yıllara ilişkin genel veriler var, ben şuradan gideyim: 2014'te toplam ihracatımız 144 milyon, ithalatımız aşağı yukarı 41 milyon dolar. Dolayısıyla, tıbbi ve aromatik bitkilerde ihracat ithalatın önünde gidiyor. 2016 verilerine bakacak olursak -slaytın alt yarısına baktığımızda- 40 milyon 860 bin dolarlık ithalata karşılık 177 milyon dolarlık ihracatımız söz konusu. Yine Amerika, Almanya, Hollanda, Kanada gibi ülkeler ilk sırayı alıyorlar. Bu da yine ormanla ilgili kaynağımız. 2018'de odun dışı ürün ihracatımızın -ki çoğu tıbbi ve aromatik nitelikli- 900 milyon olduğunu ifade ediyorlar.

Önemli slaytlardan biri. Ülkemizde eczacılık sektörü ve bitkisel ürünlerin kapasitesine baktığımız zaman, reçeteli ilaç pazarımız 28 milyar ama OTC pazarımız da az değil, 4 milyar; bitkisel ürün pazarımız 2,5 milyar, medikal ürün pazarımız 3,5 milyar. Eczane sayısı 25 bin iken, yanında medikal mağazanın yanı sıra aktar sayısının 6.500, hekim sayımızın da 148 bin olduğunu görüyoruz. Bunları hep birlikte değerlendirmek durumundayız.

Okaliptus önemli tıbbi aromatik bitkilerimizden.

Şimdi, alanımıza gelince: Biz Afyonkahahisar Kocatepe Üniversitesi olarak sekiz yıllık dönemin beş yılında ciddi çalışmalar yaptık. Veysel Eroğlu Bakanımızla birlikte üniversite-sanayi, üniversite-kamu iş birliği kapsamında üniversite yöneticisi olarak 6 önemli işi yaptık. Önce, Gıda Kontrol ve Araştırma, Uygulama Merkezini kurduk, içine bütün laboratuvarları kurduk, birkaç tane hariç her türlü analizi yapabilecek kapasitede. 3 çalıştay yaptık. Sayın Veysel Eroğlu Bakanım arz etmiştir, detaylarına girmeyeceğim. Konya'da da bunu taçlandırmak ve önemseyip bazı verilere ulaşmak için uluslararası düzeyde tıbbi ve aromatik bitkiler kongresi yapan iki üniversiteden biriyiz. Ardından bir grup kurduk Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalışma Grubu diye; 9 öğretim üyesinden oluştu. Organik kimyacı, analitik kimyacı, gıda kimyacı, içinde farmakolog, bunlar birbirini tamamlayan -gıda mühendisi gibi- alanlarda... Bunlarla ilçelerde, kaymakamlıklar bazında üreticileri bilgilendirdik; Dazkırı, Senirkent, Dinar, buralardaki beldelerle. Sahaya indik. Her hafta sonu gittik. Akşehir'den Senirkent'e kadar olan tıbbi aromatik bitki, uçucu yağ üreticisinin ayağına gittik minibüslerle, oradan tespitlerimiz oldu. Ardından, yayın yapmanın ihtiyacını hissettik. 14 cep kitabını... Baktık ki bunun bir kültürünün olması gerekiyor. Bir ticari kültüre, bir üretim kültürüne ısıdırmamız gerekiyor; kitabı da çıkarmamızın nedeni buydu.

Kongrelerimizden örnekler, Konya'daki çalışmamız ve grubumuzda yer alan öğretim üyelerinin isimleri. Solda, 14 kitabın içindeki katalog ve örnek ürünlerimiz. 14'e yakın üründen ilk 8'ini laboratuvarlarımızda da önce Sayın Veysel Eroğlu Bakanımızın kurduğu merkez ile bizim analitik laboratuvarlardan faydalanarak belli ürünleri, belli miktar alanlarda ürettik, belli standartlar geliştirmeye çalıştık. Bunu da ilçelere giderek, kaymakamlar üzerinden, ürün üretmeye çalışan, önce lavanta özelinden, diğerlerinde faydalı olmak için. Bunlar onlara ilişkin örnekler. Değişik açılardan yaptık .

Bu ara, gelmişken, en fazla çalışan bitki lavanta. Lavantayı 3 slaytla söyleyeyim, farklı kritik durumlarını arz edeceğim. Hoş kokulu, 15 uçucu yağdan 1'i bundan üretiliyor. Her yıl dünyada bin-1,500 ton dolayında lavanta yağı üretiliyor. Geniş bir alanda tüketiliyor.

Bunu şöyle göstereyim, bu slayttan sonra. Önce ülkemizde üretim yerlerine bakalım. Isparta, İzmir, Afyonkarahisar, buraları gezdik efendim, hepsini yerinde ziyaret ettik. İki türü ekiliyor. Bunları da alanındaki uzmanlarımızın tartışması lazım çünkü burada kayıplarımız var. Şundan: Şimdi, uçucu yağ kullanılabilecek lavanta tam çiçek döneminde hasat ediliyor. Esas lavanta kendi içinde alt türleri var, her türün kendine göre dekar üzerinden elde edeceğimiz miktar var. Diyelim ki "lavandula angustifolia"yı ekerseniz hektara 4 bin-5 bin kilogram ama hibrit lavanta ekerseniz hektara 12 bin kilogram alıyorsunuz. Bunları üreticiyle buluşturmamız gerekiyor. Ve 6 vejetasyondan sonra da ürün miktarı azalıyor.

Hasat yöntemleri: 4 yöntem kullanılıyor. Fransa'da da aynısını gördük. Ve kullanılan yerler... Bir ürünün ticarileşmesi, markalaşması için lavanta bize örnek. Hepsi için bunların yapılması gerekir. Bir baktık masajdan deodoranta, sabundan muma, yataktan çoraba kadar girmiş. Hepsinde görüyorsunuz. Bir ürünün markalaşma çalışmaları... Ağlasun'da gül bahçeleri ve aromaterapistler...

Şimdi, Fransa'ya yaptığımız ziyaretten de kısaca bahsedeyim sizleri fazlaca yormadan. 11-14 Ocak 2018 tarihlerinde Marsilya Valensole alanını ziyaret ettik. Sebebi şuydu: Sayın Bakanımızla da görüştük. Heyet bir değerlendirme yaptı. 13 alanın Fransa'daki durumunu görmek istedik. Ekim alanları, yağ üretimi, kullanım alanı, pazarlama, çiçeklerin temini, tohum tedariki, kalite kontrolü, mevzuat düzenlemeleri, üretim desteği, alım garantisi, yasal destek, Pazar oluşumu, kurumsal yapı, ulusal bir politikanın yokluğu ve sektörün durumu. Sonra, başkonsolosumuzdan ricada bulunduk, biz rastgele yurt dışında gezemeyiz, bize bir program yapınız, kimin ne olduğunu bilmiyoruz, hem yasal bir sıkıntı yaşamayalım hem de ziyaretimiz yerini bulsun diye. Bölge hakkında bilgi aldık. Ziyaret programımız belli oldu. Kendi tanıtım kitaplarımızı verdikten sonra nezaket ziyaretimizde bulunduk. Bu arada da lavanta tarlalarına gittik. Sadece iki dakikasını göstereyim. Arabayı 80 kilometre hıza ayarladık. Yaklaşık bir saat tarlalar devam etti. Bu görüntü orada çektiğimizdir.

BAŞKAN – Hocam, bu konuya, lavanta konusuna gerçekten çok ilgi duyuluyor. Herkes lavantayı, böyle çok kolay yetiştirebilen, zararlısı çok az bir bitki ve ...

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Hayır.

BAŞKAN – ...bonitesi düşük olan topraklarda bile olabileceği için büyük bir şeyi var yani. Herkes bize, bu Komisyona geldiği zaman "Lavantayı yetiştirebilir miyiz?" diye soruyor.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Bilgi daha devam edecek. Lavanta...

BAŞKAN – Evet. Onun için buna özel çalışmamız gerekiyor.

Arkadaşlar, benim Plan ve Bütçe Komisyonunda görevim olduğu için oraya geçiyorum, Başkan Vekilimiz Recep Bey devam edecek. Ben ondan sonra tekrar yine buraya geleceğim inşallah.

Hocam, kusura bakmayın.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Estağfurullah efendim.

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Recep Şeker geçti)

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Tarlaların ziyaretinden sonra şirket ziyaretlerine, fabrika ziyaretlerine geçtik. Bize ziyaret programını Başkonsolosumuz Feriha Hanım ayarladı. İlk şirketimiz de L'Occitane Şirketi ve fabrikası. Bitkiler üzerinde geniş bilgiye sahip yirmi üç yaşındaki Oliver Baussan kırk yıl önce biberiye uçucu yağını elde etmek üzere Manosque şehrinde, 1978'de ilk fabrikayı

kuruyor. Üzerinde büyüdüğü arazinin doğal güzelliğinden ilham alarak üretimi yağlarla başlatıp sabun, kremlere kadar giden geniş bir yelpazede kozmetik ürünleri üretiyor. Fabrika 48 bin metrekare alanda. 450 farklı ürünün üretimini yapıyor. Türkiye’den de gül yağı alıyor. 11 laboratuvarında 100 araştırmacı çalışıyor ve çalışanlar arasında moleküler biyologlar, bitki özütünü alan özel çalışmacılar ve analitik kimyacı gibi alanında uzmanlar var.

Fabrikanın önden görünüşü, fabrikanın içinde bir alanından kullandığı cihazların şematik görünüşü ve bahçesinde lavandin, sage ve rosemary gibi bitkileri üretiyor, hem örnekleme yapıyor. Yine fabrikanın bir başka alanından görüntü. Ortadaki sakallı bey bu fabrikanın sahibi, ismini zikrettiğimiz kişi.

Fransızlar şunu yapmış bir de: Association Mediterranean France Turkey diye Türk-Fransız Dostluk Derneği kurmuş, Türkiye’deki şirketlere bunlar üzerinden ulaşıyor. Birtakım kolaylıkları da bulmuşlar. Aynı şekilde Senirkent’e fabrikaya gittiğiniz zaman o derneğin bir üyesiyle karşılaştık. Şirketin, fabrikanın araştırma laboratuvarında 100 araştırmacıyla, yılda 250 formül hazırlayabildiklerini söylediler. Şu anda görüyorsunuz. Bir örnek yaptılar. 5 dekardan 1 ton çiçek ve ondan da 8 kilogram uçucu yağ, binde 8 mertebesinde. Fransa’da lavanta çiçeğinin kilogramı 5 avro, 5 dekardan bin kilogram üretildiği için bu da 5 bin avro, yaklaşık 31 bin Türk Lirası. Fransa’daki şartları söylüyorum. Türkiye’dekini sorucevaba göre arz edeceğim. Sonra gezmeye devam ettik, Yukarı Valensole’ye doğru çıktık. Rakım 600-800 metrelere doğru çıktı. Lavendes Angelvin Fabrikasını geçtik. Buralar 600 metre rakıma sahip ve 13, 14 hektar alanda lavanta ekiliyor. Lavanta ve lavandin cinsleri ekiliyor. Lavandin ekimi lavantaya göre üçe 1 oranında daha fazla. Bu da o fabrikanın yandan görünüşü. Fabrikaları, ilk işletmeleri tarlaların ortasında. Belli çalışmaları yaptıktan sonra parfümeri, kozmetoloji veya diğer alanlara gönderiyor. Kullandıkları teknolojiyle ilgili cihazlar. Ardından bir Türk firmasına gittik Coton Blanc Firması diye. Denizlili bir beyefendi. Marsilya’nın Puget-Sur Argens bölgesinde çalışıyor. Havlu ticareti yaparken buraya kayıyor. Genel direktörlüğünü Ünsal Gölemezli yürütüyor. On sekiz yıldır uçucu yağları ürünlerinde kullanıyor ve sabun için kullandıkları uçucu yağları diğer firmalardan ve Türkiye’den de alıyor. Küçük bir uyarısı da vardı: “Hocam nereye giderseniz bu cümlemi lütfen söyleyin” dediği için yazdım. “Devlet üreticiyi bilinçlendirmeli. İthalatta yüzde 50 yerli ürün şartı getirilmeli. İthalatçı ve ihracatçı birlikleri birlikte çalışmalı.” Fabrikasının bir kesitinde bilgi alışverişinde bulunuyoruz.

Bir başka yer. Cannes şehrinin 15 kilometre kuzeyinde Grasse şehri var. Parfümeri üretiminin başkenti olarak biliniyor. 1926 yılında Fragonard Parfümeri Fabrikası kuruluyor, resmini görüyorsunuz. Bu fabrikada farklı ülkelerden elde edilen TAB kökenli uçucu yağlar kullanılarak parfüm ve kozmetik ürünleri üretiliyor. Yine ziyaretimizde bize örnekler sundular değerlendirmemiz için. Bu firmanın uçucu yağ aldığı ülkelere lütfen bakınız. Her daire belli ülkelerden neleri aldıklarını gösteriyor. Bütün dünyaya yayılmışlar. Çok profesyonel çalıştıklarını gördük. Papatyamız, azulen ve bisabolol var; soğuk algınlığı ve gribal enfeksiyonlarda çok etkili.

Şimdi, ziyaret sonucunda tespitler. Fransa’da başarılı olmalarının ana bir özeti, anatomik özeti: Ekim, 600 ila 800 rakımlı alanlarda yapıyor, O bölgede her çeşidi çalışıyorlar ama ağırlıklı olarak lavanta ve gül çiçeğine yönelmişler ve bundan elde edilen uçucu yağları... Kozmetoloji çok yaygın. Deterjan sanayisi ve aromaterapi. Bildiğiniz üzere, herhangi bir termal otelde veya bir otelde normal masaj alırsanız 60 ila 100 liradır, aromaterapik masaj alırsanız 400 ila 600 liradır. Katma değer açısından küçük örnek vermiş olayım.

Uçucu yağların pazarlanması amacıyla sorduk, üretim birlikleri var. Sıkıştıkları zaman Hindistan ve Afrika ülkelerinden çok ucuza çiçek temin ediyorlar. Yeni üretim teknolojilerini günlük takip ediyorlar. Tohum tedarik destekleri yapılıyor ve hepsinin araştırma laboratuvarı var. Büyüklük ve kapasiteleri farklı. Ve mevzuat düzenlemeleri var, tıbbi ve aromatik bitkilerin mevzuatı, Fransızca

getirdiler, bir sürü mevzuat. Çiftçiye üretim desteği veriliyor. Ürünün alım garantisi ve yasal desteği var. Belli kriterler koymuşlar. Pazar oluşumunda ulusal düzeyde kurumsal yapının tesisini ve bu alanda bir politikanın izlendiğini gördük.

Yine devam edeyim. Valensole bölgesinde 130-140 bin dekar alanı biraz önce gezdik, iki türün ekildiğini gördük. 30 üretici var. 30 üretici bir birlikte, bir teşkilatta toplanmış durumda. Uçucu yağ üretimi yapılan tesisler ekim alanlarının hemen yanında ya da içinde. 5 dekar lavanta tarlasından 1 ton lavanta çiçeği ve 1 ton çiçekten de 8 kilogram uçucu yağ elde ediliyor; bize verdikleri bilgiler. Lavanta çiçeğinin kilogramı -demin dedim- orada 5 euro civarında, Türkiye’de ise 10-15 lira civarında. Şimdi daha da az olduğuna dair bir sürü telefon alıyoruz. Fransa’da 1 litre lavanta uçucu yağının fiyatı bitki türüne ve ambalajına göre 400 ile bin lira arasında değişiyor. Bunlar ihtiyaç duyduğunda, demin de ifade ettiğim gibi, Hindistan ve Afrika’ya anında ulaşım ucuz çiçek teminini garanti altına almışlar.

Yine ek olarak, kendi tesislerinde 3, 4 ton gül çiçeğinden 1 litre uçucu yağ elde edebiliyorlar ve 1 litre gül çiçeği yağ fiyatı ise 40 ila 50 bin lira dolayında satılıyor. Yine 1 ton yasemin çiçeğinden de 1 kilogram uçucu yağ elde edilebiliyor.

Şimdi genel bir değerlendirme, konuşmamın sonuna geliyorum; beş yılın tespiti, ziyaretlerimizin tespiti: Ülkemiz farklı iklim ve ekolojik koşullara sahip ve bunun sonucu olarak çok sayıda bitki türü ve çeşitliliğine sahibiz. Yine, doğadan toplanan ve kültürü yapılan tıbbi ve aromatik bitkiler açısından ekonomik potansiyele sahibiz ama ihracatta ülkemiz aleyhine bazı hususlar var. Nelerdir onlar? Genel olarak tıbbi ve aromatik bitkiler ham hâlde ihraç ediliyor, düşük katma değer oluyor. Temizleme, ayıklama, sınıflandırma, toptan ve perakende paketleme işlemleri az sayıda baharat ve bitki çayı üretiminde kullanılıyor, bir kısmında kullanılamıyor. Bu da bizim aleyhimize işliyor.

Türkiye’nin bu alandaki önemine gelince ise, en önemli tarafı da bu: Gelişmiş ülkelerde yerleşmiş olan bitkisel ilaç, bitki kimyasalları, gıda ve katkı maddeleri, kozmetik ve parfümeri sanayilerinin girdisini oluşturan pek çok bitkisel ürünü veren bitkiler ülkemiz florasında var. Ülkemiz bitkisel ürün pazarında 4 milyarlık bir kapasiteden bahsediliyor. Toplam bitki ve aromatik bitki ihracat kapasitemiz 270 milyon dolar ile son dönemde 300 milyon dolar mertebesinde. Doğadan toplanan bitkiler, defne, kekik, biberiye, kantaron gibi belli ürünler tarımsal olarak üretiliyor. Endüstriyel tarım uygulamaları, iyi tarım uygulamaları başladı. Tıbbi bitkilerin işlenme ve ham madde eldesi konusunda yeterli atılım ve yatırım yok, yapılamamış durumda. Güncel teknolojiler yeterince değerlendirilememekte. Katma değer zinciri oluşturamadık ve yeterli koordinasyonumuz henüz yok. Gerek iç tüketimde kullanılan gerekse ihracatı yapılan TAB ürünlerinin üretimini artırmak, istenilen kalitede ürün elde etmek için doğadan toplama işlemleri sürdürülebilirlik ilkesine dayalı olarak, flora zarar vermeden yapılmalı. Bitki toplayıcıları eğitilmeli, talebi fazla olan bitkiler kültüre alınmalı, yetiştirme teknikleri her bitkiye ve ekolojik koşullara göre belirlenmeli, yurt dışında geliştirilmiş ve ülkemiz ekolojik koşullarına adapte olabilecek çeşitler getirilerek ülkemiz iklim koşullarında denenmeli, bu bitki grubunun en önemli sorunlarından biri olan tohumluk temini için kurumsal altyapı oluşturulmalı, tür geliştirmeye yönelik ıslah çalışmaları desteklenmeli, hasat sonrası işlemler, depolama ve nakliyyede uygun şartlar sağlanmalıdır. Yine, tıbbi aromatik bitkiler borsası kurulmalı, illerde bulunan il tarım müdürlüklerinde TAB’la ilgili uzman bulunmalı, program kapsamında üretici bilinçlendirilmeli, üretimle ilgili doğru araziler seçilmeli, ekimler bir plan dahilinde yapılmalı, üretimde kullanılan ham maddenin en az yüzde 50’si yerli ürün olmalı, ithalatçı-ihracatçı birlikleri kurulmalı ve birlikte çalışmalı, TAB’ın ülke dışında ekimi, planlanması, kontrolü gibi konulara ilişkin olarak Tarım ve Orman Bakanlığında bir birim

mutlaka kurulmalı, ekim sonrası ham madde alım garantisi sağlanmalı, TAB ürünlerinin ihracatında teşvik desteği sağlanmalı, akredite laboratuvarı ve bölgesel araştırma merkezleri mutlaka kurulmalı, TAB ürünlerinin ihracat öncesi uluslararası standartlarda kalite kontrolleri yapılmalı.

Ayrıca, son olarak, iklim değişiklikleri takip edilmeli, pazar tercihleri ve talep eğilimleri belirlenmeli, gen kaynağı ve biyolojik çeşitlilik korunmalı, çeşit geliştirme ve ıslah çalışmaları düzenli yapılmalı, organik üretimi yapılmalı, TAB'ın ticaretiyle ilgili planlama yapılmalı, TAB'a dayalı sanayi ve teknoloji desteklenmeli, araştırıcı envanteri oluşturulmalı ve yine önemli, üniversitelerin bu alanla ilgili çalışmalara destek vermesi sağlanmalı, iş birliği platformları oluşturulmalı, stratejik yol haritası belirlenmelidir.

İşte bu çalışmalar yapıldığında, dünya pazarının istediği kalitede ve standartta ürün elde etmiş ve belli ölçüde para kazanmış olacağız.

Gıdanız ilacınız, ilacınız gıdanız olsun diyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Hocam.

Arslan Vekilimiz, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Hocam, hoş geldiniz.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Hoş bulduk efendim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Vallahi, bu işle ilgili sorulacak ne varsa aşağı yukarı hepsine cevap verdiniz.

Burada öyle gözüküyor ki Fransa'nın arzda hiçbir problemi yok. Dünyadan kendisine ne kadar talep gelirse hepsini karşılayacak durumda. Doğru mu?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Dünyanın değil efendim. Şimdi, zincir... Bizim büyük illerdeki AVM'lere bakarsanız L'Occitane'ı hemen görürsünüz. Biz şirketleri seçerken rastgele davranmadık. Yazışmalar yaptık. Marsilya Başkonsolosumuza dedik ki: Biz normal turistik ziyarete gelmiyoruz. Bu lavantayla yatılıp lavantayla kalkılıyor, bu neyin nesidir, biz bir yerinde görelim. Gitmeden de Akşehir'den itibaren, Akşehir, Ilgın, Isparta Senirkent, Dinar, Dazkırı bölgesini ekibimle gezdim. Şu 9 kişilik öğretim üyesi hocalarımla. Oradan notlar aldık, orada hep sorular sorduk. Ancak cevap aldık, bazen de vermiyorlar, söylemiyorlar. Mesela araştırma laboratuvarını neredeyse çok zor seçtik, aktarma yapmak istemiyorlar, geçiştiriyorlar. Dolayısıyla şöyle bir hegemonya kurmak istiyorlar: Fransa'da ve Hindistan taraflarında şirket kurmuşlar, bir de bizim Senirkent'te bir fabrikaları var, çiçeği o kadar ucuz toplama gayretindeler ki Isparta taraflarında oturanlar bilir, ormancılarımız, tarımcılarımız bilir, gidip onlarla da konuştuk. Hemen, ayağında diye beklemiyor, çiftçimizin paraya ihtiyacı var, o anda ne önerdilerse o fiyatla alıyor. Yani bizim bu önlemleri almamız lazım. Sahaya girmemiz için de tür seçimini... Belli türlerde dekara veya birim alana miktarlar çok değişiyor, hem kalitesi hem ürün miktarı değişiyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Hocam, ben şunu demek istiyorum: Mesela lavanta gerektiği zaman, şimdi bunlar kendileri yetiştiriyor veya yetmezse çiçek o zaman "Afrika'dan alıyor, Hindistan'dan alıyor." diyorsunuz.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Evet, aldıklarını söylediler.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Hayır, şunu söylüyorum: Bunlara yeter ki talep olsun, talebin neredeyse hepsini de karşılayacak durumdalar, böyle bir sistem kurmuşlar değil mi, öyle diyebilir miyiz?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Elbette. Sadece Fransa kendisi için değil, Avrupa’nın diğer ülkelerinde de zincir bağlantıları var. Almanya’ya gittiğimde de gördüm, Fransa’nın kuzeyinde de gördüm, yukarıda Benelux ülkelerinde de gördüm rektörlüğüm dönemimde. Çünkü altı senedir buna mesai harcayan bir öğretim üyesiyim yani teorik konuşmuyorum, gördüklerimi, tespitlerimi paylaştım.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Peki, Fransa’da toplam ciro ne kadar, bir rakam verebilir misiniz?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Marsilya’nın mı?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Marsilya, lavanta.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Şimdi, resmî vermediler ama sözleri, yıllık 500 milyon avro. Bir ilin. O Cannes tarafı şu fabrikaları... Zaten adımbaşı parfümeri fabrikası veya kozmetolojinin diğer aksesuar alanları. Yani sektörü desteklemişler ve belli illere de laboratuvar kurmuşlar. Laboratuvarlara da gittik. Buraya fazla koyamadım. Neden? “Yirmi dakika” dedikleri için. “Laboratuvar” olmazsa olmaz diyorlar. Biz sahayı bir kere negatif bir tablo oluşturursak bir daha kaybederiz...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Kalite kontrolü için, standart için...

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Kalite kontrolü. Onun için akredite laboratuvarından kastım bu. Bizde, üniversitemde mermer laboratuvarım var, bütün CE markasını biz veriyoruz yani o bölgede tümü, Ege de dâhil. Ne anlama geldiğini bildiğim için, akredite laboratuvarı olmak zorunda.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Soruya bir cevap olsun diye, vaktinizi almadan hızlıca cevap vereceğim.

Fransa dünyanın bütün ihtiyacını karşılamıyor, üretebildiğini satıyor. Birinci cevap bu.

İkincisi: Ben bunu nereden biliyorum? Almanya’da ve Fransa’da lavanta yağı başta olmak üzere bütün tıbbi ve aromatik bitki yağlarını üretip ilaç firmaları dâhil hepsine satan firmayla görüştüm bundan dört sene önce. Mesela lavanta alanında Türkiye girdiği zaman Fransa’nın kalite olarak Türkiye’yle baş edemeyeceğini kesinlikle biliyorlar. Birincisi bu. Özelliği de şu: Türkiye’nin gece ile gündüz ısı farkı yüksek olduğu için bitki strese giriyor. Dolayısıyla aromalı bitkiler kendini korumak için aromayı artırıyor, yağlı bitkiler yağını artırıyor, şekerli bitkiler de şekerini artırıyor. Dolayısıyla Türkiye’nin florası gece ve gündüz ısı farkı yüksek olan bir bölgede bulunduğu için daima bu üç alanda da dünyanın her tarafına fark atacak konumdayız. Bizimle ekolojisi yarışabilecek birkaç ülke var. Hatta şunu söyledi: “Türkiye eğer organik üretimde bir alan kapatır -tesadüfi değil- disiplinli davranırsa liderliği Türkiye alır, fabrikamızı biz oraya taşırız.” Gerekçesi de şu: Fransa her ne kadar bu kadar iyi de olsa bir kök çürüğü hastalığı başladı, mantarlaşma başladı, hastalıkla baş edemiyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Lavanta için mi bu?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Evet. Ve lavantada liderliği kaybedecek.

Bulgaristan’ı da gezdim. Bulgaristan’ı diyorlar ama Bulgaristan’a biz yüzde 25-30 kalite farkı atıyoruz, hem yağ oranının kalitesinde hem yağ oranının miktarında hem de alan olarak, tahsis edebileceğimiz alanlar açısından. Sunumda bunu belki biraz girerim ama... Dolayısıyla sizin sorunuzun kısaca cevabı şu: Fransa üretebildiğini satıyor, onun kadar daha üretirse dünyadaki tıbbi ve aromatik pazarı hâlen açık lavanta için.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Bir katkı daha olsun size, izin verir misiniz Sayın Vekilim?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Tabii.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Şimdi bunu 6'ncı vejetasyonuna kadar... Fransa bunu 10'uncu vejetasyonuna kadar rahat alıyor, ekiyor, ilk sene büyütüyor, on üç on dört yıl aynı kökten ürün alıyor. Lavantayı biraz seçmesinin nedeni, bizdeki gibi mirastan dolayı tarlalar bölünmemiş, kilometrelerce gidiyorsunuz işletme ortada, ham uçucu yağını elde ettikten sonra ikinci aşamada fabrikalara veriyor. Yani bir sistem kurmuş, sistemi işletip... Mevzuat regülasyonları da çıkarmış. Bizim bunlara ihtiyacımız var.

Bir de her şey lavanta değil, 15 tane bitki var. Şu anda bizden sarı kantaron uçucu yağı istediler, standart olsun diye ben üniversitemde onu da yaptırdım. Ben de başlarında bulundum sağlık açısından. Hatta 20 küçük şişe getirdim, Sayın Başkan Vekilimize de bırakırız. Yani tipik, ne oluyor, ne bitiyor diye görmeye çalıştık toprağından ürününe kadar çünkü heyetle çalışıyoruz. Ekip olduğu için her işi çözmek kolay. Sahaya da bilgi vermeye gidiyoruz.

Melisa çok isteniyor, sarı kantaron isteniyor, papatya isteniyor. Yani illa bir lavanta değil. Lavanta özelinde biz bunun çözümü için böyle bir çalışma başlatmış olduk. Akşehir'de 6'ya yakın fabrika var. Onlar da Hindistan'dan belli çiçekler getiriyorlar.

Bizim yasal bir organizasyona ihtiyacımız var diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Afyon'daki çalışmalarınız başlayalı yaklaşık kaç yıl oldu?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Ben altı yıl çalıştım efendim rektör olarak.

BAŞKAN – Altı yıl. Altı yılda gelineen noktada neredeyiz, neyi başarabildik diyebiliriz?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Efendim, biz organizasyonu yaparsak hızla başarırız. Şimdi, bir dönemde dekara 200 lira gibi teşvik çıkardık. Sayın Bakanım geçen hafta anlatmıştı. Ben sürecin hepsini biliyorum ama Bakanlığın yetkilileri varken benim haddime değil ama çalışmalarında... Benim hareket noktam üniversite-sanayi, üniversite-kamu iş birliği, bütün projelerden haberdarım, rolüm neyse onu yaparım. Biz o çalışmaları da yaptık, teknolojiyi hızla organize ederiz. Tarım alanlarını, nereye pancar, nereye ayçiçeği ekileceğini Bakanlık biliyor mu efendim? Peki lavantayı biliyor mu? Melisayı biliyor mu? Nerede organizasyon? Organizasyon yok ve borsa kurulması isteniyor. Alımın garanti olması için adı TMO olur, işte borsa olmaz da bir şey olur... Şimdi, Antalya'dan biri aradı beni geçen hafta “Siz uzun yıllar çalışmışsınız, Hocam ben ürünüme nereye satayım? Fransızlar kilosunu 4 liraya almak istiyor. Bir yıl emek verdim.” Yani hızla regülasyon yani mevzuat hazırlığı ve uygulaması gerekiyor

BAŞKAN – Yani bir cümleyle özetlersek, temel problem şu anda mevzuat organizasyon bozukluğu mu?

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Üreticinin muhatabı yok şu anda efendim. Bakın, siz üretici olsanız, 100 dekar ektiniz, biz 30-40 bin dekar ektirdik, araziye bilen birisiyim, şimdi üretici kime satacak? İstanbul'daki fabrikaları arıyorum ben rektör olarak “Efendim, çok güzel lavanta ürünleri var, lütfen temasa geçin.” diyorum. Telefon numaraları veriyoruz, böyle bir sistem olur mu? Borsa derken onu kastediyorum.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Devlet-sanayi iş birliği.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Muhatabın olması gerekir. Yani sanayi ve ticaret odalarının içinde mi olur, Toprak Mahsulleri Ofisi mi olur, tarla bitkileri mi olur... Çözümler bizde hep bir model üzerindedir, tıpta da öyledir. Bir hastaya bakacaksan önce etiyolojik faktörleri alırım, sonra ona göre bir model üzerinden çözümü yaparım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Başka sorunuz var mı arkadaşlar?

Sayın Profesör Doktor Mustafa Solak Hocamıza hem Afyon'daki hem de Fransa'daki bu tecrübelerini bize gerçekten çok kısa bir sürede, çok geniş bir bilgi dağarcığıyla özetlediği için teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Ben de çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sırada Profesör Doktor Nazım Şekeroğlu, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı var.

Hoş geldiniz Sayın Hocam.

Süre mümkün olduğunca yirmi dakikayla sınırlı olursa memnun oluruz.

Teşekkür ediyorum.

2.- Prof. Dr. Nazım Şekeroğlu'nun, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında temelden bugüne kadarki genel durum, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Sayın Başkan Vekilim, kıymetli Komisyon üyeleri, değerli misafirlerimiz; öncelikle bizleri bu Komisyona davet ettiğiniz için teşekkür ediyoruz ve kendi birikimlerimizi, bilgilerimizi inşallah sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Bu arada ben Kilis'ten geliyorum, serhat şehir diyelim, şu anda kendi nüfusunun 3 katı Suriyeliyi misafir eden bir şehirdir. Tüm selamları ve hürmetleri arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Kendim Kilis 7 Aralık Üniversitesi Ziraat Fakültesinde görev yapıyorum, şu anda Dekan Vekilliği görevim devam ediyor. Yine Akdeniz Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Derneği Başkanlığını yürütüyorum, Türkiye'deki tıbbi bitkiler konusunda bu konudaki tek dernek diyebilirim.

Evet, tıbbi bitkilerle ilgili bugüne kadar ne yaptık ve ne gördük, bunları ben bir sıralama içerisinde vermek istiyorum. Doktoramı ben tıbbi aromatik bitkilerde yaptım, Tarım Bakanlığında gıda olarak kullanılan bitkiler komisyonunda Gıda Kontrol Genel Müdürlüğünde altı yıl Komisyon üyeliği görevi yürüttüm. Baharat Alt Komisyonu üyeliği, Kahve Komisyonu Başkanlığı yine biraz önce bahsettiğim Dernek Başkanlığı yaptım. Benim babam baharatçı, ben Kilisliyim. 1980 yılında baharatçılığa babam başladı, biz de öksürüğü zencefille, soğuk algınlığını, mide rahatsızlığını neyle vesaireyle derken karanfille, neyle, zencefille büyüdük. Okuyunca da Allah kısmet etti Tıbbi Bitkiler Komisyonunda akademik hayatımıza devam etmek ve öğrenmeye devam ediyorum.

Evet, tıbbi bitkilerle ilgili tabii aileden gelen bir süreçten sonra akademik süreç ve Türkiye'de her alandan akademik çalışmalarımız boyunca haberdar olduk, beraber çalıştık. Özellikle Tarım Bakanlığında Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Orman Bakanlığında Odun Dışı Ürünler Daire Başkanlığı kurulduğu ilk günden bu yana ilk Başkanım Sayın Fuat Bey, şu andaki Başkanım Özgür ve Emin Beylerle beraber bir şeyler katmaya çalıştık. Ben temelden bugüne kadarki genel durum, sorunları ve çözüm önerilerimizi sunmak istiyorum.

Evet, bitki çeşitliğimiz konusunda Mustafa Hocam gerçekten detaylı bilgileri verdi. Bu fotoğraf Anzer Yaylası'ndan 3 bin metre rakımdan ve her an farklı bitkilerin görülebildiği... Üzüler buradan beyan etmek istiyorum, bizim buralarda yaptığımız çalışmalarda mera ıslahı çalışmalarında biz buralara tonlarca azotlu gübre döktük, tonlarca. Burası aslında bizim biyoçeşitliliğimiz en üst düzeyde olduğu, belki Karadeniz'in suyunun Anzer Yaylası'nın balının çıktığı bir nokta. Bununla ilgili görüşlerimizi hep belirttik, buralara artık suni bir şeyler katmamamız gerektiğini belirttik.

Evet, floramızda gerçekten çok sayıda bitkimiz var, bitki çeşitliliğimiz birçok ülkeden daha iyi, endemizm oranlarımızdan bahsedildi. Peki, sahip olduğumuz bitkilerin ne kadarını kullanıyoruz? Yine biraz önceki ve daha önceki sunumlarda muhtemelen geçti, bitki çeşitliliğini en yüksek oranda kullanan ülke Kore, biz Malezya'yla benzer şekilde bitki çeşitliliğini yaklaşık olarak yüzde 8 civarında kullanabiliyoruz. Bin adet bitkinin kullanıldığından bahsediliyor ama 500 bitki ticarete konu oluyor. Tabii, burada bizim tıbbi aromatik bitkiler, odun dışı orman ürünleri, geçmişte Orman Bakanlığının tali ürünler olarak gördüğü ama Veysel Hocamızın, Sayın Bakanımızın da ciddi destekleriyle bugün belki de ormanda odundan da ön plana çıkmaya başlayan bir konu.

Tabii, ORBİS kapsamında Türkiye'deki varlığımız tespit ediliyor. Biraz önceki benzer grafikleri kullanmış olacağız, Mustafa Hocam o kadar geniş kapsamlı bir sunum yaptı ki herhâlde burada diğer arkadaşlarımızla da benzerlikler ortaya çıkacak. Bu fotoğraflar defne hasadıyla ilgili Silifke civarından.

Evet, burada aslında ben bir iki konuya dikkat çekmek istiyorum. Türkiye'de alt taksonlarla birlikte 100 civarında kekik türümüz var yani biz, işte bugün "bilyalı kekik" dediğimiz İzmir kekikini "Turkish oregano" olarak gündeme getirdik, bilimsel makalelerimizde bunu ortaya koyduk. Çünkü Yunan kekiki de var. Bazı şeyleri aslında sahiplenmek gerekiyor çünkü bu artık sizin markanız oluyor. Şükür biz bilimsel çalışmalarda Turkish oregano olarak, origanum onites, İzmir kekikini, bilyalı kekiki gündeme getirdik.

Burada Cumali Bey bana bakıyor, "Hocam Türklerin ladeni yok mu?" diyor. Yani inşallah önümüzdeki dönemde Türk cistus olarak da biz ladeni görmek istiyoruz. Niye? Burada bakın Orman Genel Müdürlüğünün odun dışı orman ürünleri grubunda kekik ve defneden sonra 3'üncü sırada cistus laden geçiyor ama bizim ne ihracat kayıtlarımızda ne de başka bir kaydımızda ladenin yeri yok. Ha, ladeni insanlara bugüne kadar nasıl lanse etmişler? Laden kekikin içerisine katılan, kekikin fiyatını düşürmek için veya tağşiş için kullanılan bir bitki. Çok gezen belki çok görür diyelim, bir gün odun dışı orman ürünleri grubuna gittiğimde Galip Bey var, elinde bir tabletle geldi "Böyle bir şey olabilir mi?" dedi. Boğaz enfeksiyonum var, doktor bana bir şey verdi. 40 lira, üzerinde 8 tane draje var ve pastil. Dedim "Bu neymiş? Cistus. Cistus o dönemde 40 liraydı, hatta bir tanesini ben hâlâ çekmecemde saklıyorum, hatıra olarak bu 1 taneyi de bana ver dedim, Özgür Bey de şahit o günlere, Özgür Bey de burada. Yani bu laden konusu gerçekten önemli bir konu.

Yine, son dönemde dağ çayı olarak sideritis adaçayının yerini aldı, Türkiye iç piyasasında zaten yerini aldı ama bugün Almanya'da özellikle alzeymır için önerilen ve patenti alınan bir bitki. Bununla ilgili şu anda Türkiye'de özellikle Menemen araştırmada çeşit geliştirme başladı ve tarla üretimine inşallah yakın zamanda başlanacak ve üretilen ürünün tamamının ihraç edileceği konusunda ben olumlu görüşe sahibim.

Tabii, ıhlamur konusunda hâlâ bir şeyleri yapmaya çalışıyoruz ama herhâlde ıhlamuru çok seviyoruz veya dağlardaki ıhlamur yetmiyor, fiyatlar 200-300 liralara kadar çıkıyor. Şimdi, Burada TÜBİVES, Türkiye Bitki Veri Servisi'nden bazı haritalar aldım. Bu özellikle ladenle ilgili, şu anda, Türkiye'nin her tarafından 5 farklı laden türü yayılım gösteriyor.

Evet, biraz önce bahsettiğim konu, Avrupa’da bugün bitki çayları olarak da yoğun miktarda var, Türkiye’ye daha yeni yeni giriyor. Yani burada soru işareti koydum, acaba biz bugüne kadar laden konusunda niye çalışmamışız diye açıkçası ben kendime de soruyorum. Ben ziraat mühendisiyim, eczacılarla çalışıyorum ama tabii, çok farklı bitkiler olduğu için belki de gözden kaçırıldı çünkü bize laden hep ne olarak gösterildi? İşte, bir şeyin içerisine katılan bir ot gibi gösterildi. Hâlbuki fenolik maddelerde o kadar zengin ve boğaz enfeksiyonlarında antiviral yani doktor hocalarım burada, biliyor, antiviral ürün şu anda pek “drug” olarak da ilaç olarak mümkün olmuyor yani gerçekten kuvvetli. Bu bitki bizim için gerçekten çok önemli, bugün piyasada maalesef biz yurt dışından getirdiğimiz pastilleri satıyoruz.

İkinci bir ürün yine “hayıt” dediğimiz bir ürün. Hayıtı ben doktora yaptığım yıllarda kendi hocam İsviçrelilerle bir proje yapmıştı ve oraya göndermişti, oradan hatırlıyorum, biliyorum. Adana’da çok güzel yetişmişti, hayıt özellikle kadın hastalıklarında oldukça önemli, Türkiye’de yayılışı olan bir bitki ve bununla ilgili de üzerinde özellikle çalışma yapılması gerekiyor.

Meyan, bugün Türkiye’de gerçekten çok kullanılan ve yavaş yavaş Türkiye florasından yok olmaya başlayan bir bitki. Niye? Çünkü toprak altında kökleriyle, vizonlarıyla çoğalan bir bitki. Tarım alanlarında özellikle “total herbisit” dediğimiz, tarım ilaçları kullanıldığı anda, bir yaprağa tarım ilacı değdiğinde, dönümlerce alandaki meyan bitkisini kurutuyor. Bugün biz meyanı artık Orta Asya ülkelerinden alma durumuna geldik ve özellikle ben bu fotoğrafa koyduğum şey, biraz önce Komisyon Başkanımızın da bahsettiği üzere, şu anda Türkiye’deki tek meyan balı fabrikası, Kilis’te. Bu fotoğrafta gördüğünüz arkadaş da yirmi beş yıl önce Türkiye’ye Suriye’den gelen biri. Ramco Meyan Şirketinin sahibi, şu anda meyan balını tek üreten kişi. Bunun dışında biz meyan balını nereden alıyoruz? Maalesef Hollanda’dan ve İtalya’dan alıyoruz. Bu insan da bugün maddi sıkıntılar dolayısıyla fabrikayı kapatma aşamasına gelmiş. Bakın Türkiye’deki tek meyan. Meyan niçin önemli? Bugün Çin tıbbında kullanılan belki yüzde 50’den, 60’dan fazla karışımın içerisinde meyan var ve kanser tedavisinden sonra vücuttaki radyasyonun giderilmesinde en etkili “drug” olarak düşünülen bitki meyan. Bugün farklı türleri var, biz bununla ilgili hem koruma hem de üretime dönük çalışmalar yapıyoruz.

Yine burada “sambucus nigra” dediğimiz mürver son dönemde dikkat çekmeye başladı. Bununla ilgili de birçok preparat yurt dışından geliyor. Türkiye’de de bir iki firma bununla ilgili girişime başladı. Şimdi, burada bahsettiğimiz bitkilerden bir kısmı özellikle kış döneminde gribal hastalıklarda, gribal enfeksiyonlarda, nezlede önemli olan bitkiler. Bugün Türkiye’de kullanılan ilaçların yaklaşık yüzde 10 ile 15’i özellikle bu dönemde gribal enfeksiyonlar... Yani biz bunların çaylarını veya preparatlarını kullandığımız durumda zaten kimyasal ilaçlardan oldukça uzak kalmış olacağız.

Evet, doğadan sürdürülebilir yabancı toplama komisyonunda yine dünyayla benzer şekilde devam ediyoruz. Hâlen Türkiye’deki gerek tüketimde gerekse ticarete kullanılan bitkilerin yüzde 80’i doğadan toplanıyor, yabancı toplamalar olarak geçiyor. Şimdi yabancı toplamalar Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde evet, kontrol altında büyük çoğunlukla ama çayır ve meralarda maalesef neyin toplandığı, kimin neyi topladığı, ne kadar topladığı konusunda bir bilimiz yok ve bunun kontrolü de yok. Sadece kolluk kuvvetleri işte dağda, çayırda birini görüp de böyle çuvallarla ne topluyorsun deyip de... Hele de profesörse bu toplayanlar hemen kolundan alıp götürüyor, köylü vatandaşsa hemen Ankara’yı arıyor ondan sonra adamı kolundan bırakıyorlar. Yani bunlar bizim yaşadığımız olaylar.

Tabii, akademik çalışmalar için birçok hocamız da “Türkiye’de son 20 kök vardı, bunun 10’unu ben topladım.” diye bazıları maalesef yaptıkları hatanın farkına varmadan, bilime katkı sağladıklarını düşünüyorlar. Tabii, doğal ortamdaki bu aşırı ve kontrolsüz toplamalar hem bitkilerimizin genel anlamda yok olmasına hem de önümüzdeki dönemlerde miktarlarının düşmesine neden oluyor.

Özellikle hayvanların çayır ve meralarda erken dönemlerde gezmesi birçok bitkiyi mahvediyor. Allah'tan Orman Kanunları var diyoruz, Orman Kanunları olmasaydı herhâlde bugün biz dağlarda bitki bulamayacaktık. 40'ncı madde tarife bedeli karşılığında tıbbi aromatik bitkileri yakın köylerdeki insanların toplanmasına müsaade ediyor ve bunu denetim altına alıyor ama burada bir madde daha var “Günübirlik piknik ve kamp alanlarındaki orman ürünlerinin toplanmasına hiçbir suretle izin verilmez.” diyor. Yani eğer istense biz herhangi bir yere pikniğe gittiğimizde, 2 dal kekik aldığımızda, bizi doğrudan içeriye gönderme yetkileri var. Tabii, bu konularda biraz sonra bahsedeceğim, bizim Avrupa Birliği Proje'miz var, hayat boyu öğrenme kapsamında İspanya, Portekiz, Litvanya'yla bir proje yaptık ve bu projeyi biz kitapçık hâlinde yayınladık, ben burada Türkçe olarak Komisyon Başkanımıza arz edeceğim. WHO, Dünya Sağlık Örgütü tarafından da projemiz örnek proje seçildi. Bu proje kapsamında farklı ülkelerde doğadan yabancı bitki toplamalarla ilgili sorunlar, öneriler vesaire tartışıldı. Biz de kendi alanımızla Kilis'te bununla ilgili muhtarlarla, yörede bitki toplayıcılarıyla beraber toplantılar yaptık, bilgilerimizi paylaştık. Burada 6 farklı eğitim modülümüz vardı. Bu eğitim modülleri içerisinde özellikle eğitim, biraz önce Mustafa Hocam da bahsetti, olmazsa olmazımız. Burada düzenli eğitimlerin, gönüllü eğitimlerin, kamuya açık seminerlerin, medya uygulamalarının, “online” eğitimlerin, uygulamalı eğitimlerin ve uygulama çalışmalarının yapılması gerekliliği ortaya kondu. Evet, biz bugüne kadar aslında –şu anda birleşti ama- Tarım Bakanlığı ve Orman Bakanlığıyla birçok çalıştaylara dâhil olduk ve bu konuda gerçekten büyük emek sarf eden arkadaşlarımız buradalar, ilgili birimlerden, gerçekten Ahmet İpek Bey başta olmak üzere, yine Tarım Bakanlığı'nda Fatma Ayhan Hanımefendiler çok ciddi emekler verdiler, çok ciddi emekler var ve bunların hepsinde aslında biraz önceki sunumda da bahsedilen şeyleri biz raporlara koyduk. Bu raporlarda bu çalıştayların hepsinde Türkiye'de ne yapılması gerektiği... Bakın 2015'te yapılmış, 2013'te yapılmış, yapılageliyor ve üniversiteler kendileri çalıştaylar, kongreler yapıyor ve herkes bir şeyler söylüyor ve bunlar yazılı kaynaklara geçiyor. Aslında belki burada söylenen birçok şey, sorularıyla, cevaplarıyla bu çalıştay raporlarında mevcut hâlde var.

Tabii, kültüre alma konusunda piyasadaki –biraz önce de bahsedildi- pazar neye ihtiyaç duyuyorsa vatandaş onu zaten kendisi üretiyor yani biz bunu gördük. Evet, kekik üretimi, ben doktora başladığım yıllarda 98-99 yıllarında Denizli'de tütüne alternatif bitki olarak kekik tarımı önerildiğinde, insanlar tütünü söktüler, taban alanlarda kekiği diktiler, iki yıl sonra da kök çürüklüğünden kuruduğu için o tarlaları sürdüler. Biz o günden itibaren hep şunu söyledik: Tıbbi ve aromatik bitkiler kırsal kalkınma için önemlidir, kendi doğal alanlarında üretilmelidir. Bugün lavanta için de durum aynı şekildedir. Yani biz, kırsal kalkınmaya bugün baktığımızda gerçekten kırsalda eğimli arazilerde, özellikle kireçli topraklarda siz herhangi bir kekik, lavanta gibi bitkiyi diktiğinizde Türkiye ikliminde on beş yıl, belki yirmi yıla kadar verim alabiliyorsunuz. Bu çok müthiş bir şey yani bir defa yatırım yapıyorsunuz, yirmi yıl boyunca biçiyorsunuz. Bunun çok daha değişik örnekleri var, Avrupa'da çalışmalarımız ve gezilerimiz esnasında gördük. Portekiz'de farklı bir üretim yöntemiyle yılda 6 biçime, kekikte 6 biçime ulaşmışlardı. İnşallah biz de bu üretim yöntemlerini Türkiye'de getirmeyi planlıyoruz.

Tabii, biraz önce bahsettiğim, üzerine tescilli çeşit sayısında özellikle şu anda kekikte 3 tane, kişnişte 5 tane, rezenede, kimyonda vesaire, diğer bitkilerde, kültürü yoğun yapılan bitkilerde tescilli tohumluklar ortaya çıkıyor. Bu konuda araştırma enstitülerinde gerçekten güzel çalışmalar var ancak verim konusunda biraz sınıfta kalıyoruz, o konuda da biraz çalışma yapmamız gerek.

Burada haşhaştan çok bahsetmedim çünkü haşhaş zaten izne bağlı üretimi olan ama dünyada en fazla üretimin Türkiye'de yapıldığı bir bitki.

Burada son yıllarda özellikle kekik üretiminde -grafikler, oldukça yeni, önceki gün indirdim- çok ciddi artışlarımız var ve ürettiğimiz her kekiği zerresine kadar satıyoruz. Yani bugün kekik üreten bir kişi hem miktar olarak hem değer olarak ben kekiği nereye satacağım diye düşünmüyor. Çünkü dünya piyasasında bugün tek rakibimiz Meksika “Lippia” denilen bir tür var, kekik gibi kokan, onun haricinde Akdeniz ülkelerinde var, onu da bizim büyük oyuncularımız oralarından topladıkları için, Türkiye’de birkaç firma dünya ticaretini yönetiyor. Kekik’in asıl şu anda rol oynadığı yer Denizli. Biz Denizli kekik borsası kurulmasını... Denizli’de de -2015 miydi çalıştığımız- raporlara koyduk, Denizli’de kekik borsası kurulmalıdır. Ben bugüne kadarki bütün toplantılarda bundan bahsediyorum, raporlara koyuyorum. Kekik borsası diye diye bugüne geldik, inşallah bu Komisyonun çalışmaları neticelendiğinde Türkiye’nin farklı bölgelerinde borsalarımızın oluşacağına inanıyoruz.

Kimyon konusunda Türkiye, Suriye ve Hindistan ön planda. Türkiye ürettiği kimyonun kendi ihtiyacının fazlasının tamamını Hindistan’a gönderiyor. Orada özellikle köri karışımlarında rol alıyor. Burada yine kimyonda en büyük sıkıntımız Konya Ovası’nda kök çürüklüğü problemi ve kimyon ambarı diyebileceğimiz Konya’da artık kimyon giderek azalmaya başladı. Ama memnuniyet verici bir durum, özellikle güneydoğuda Kilis’ten başlayarak Kilis, Antep, Urfa civarında kimyon, kişniş, anason konusunda üretimler artmaya başlıyor.

Yine, adaçayı, son yıllarda bakın, 2015 yılından sonra özellikle büyük çoğunluğunu doğadan topladığımız bir bitkiydi. İki adaçayımız var, bir tanesi “Anadolu ada çayı, elma çayı” dediğimiz bir bitki. Buna sahip çıkmaya başladık çünkü diğer ada çayı “tıbbi ada çayı” dediğimiz bitkinin içerisindeki bazı bileşenler tat, aroma bakımından hoş olmadığından tüketici tarafından pek talep görmüyor. Anadolu adaçayında çalışmalar devam ediyor.

Suriye’deki olumsuzluklar dolayısıyla -özellikle çörek otu ve kimyon konusunda rakibimizdi- üretimler Türkiye’ye kaydı çörek otunda. Özellikle bugün bütün dünyaya çörek otu yağı satıyoruz. İnşallah kalitede sıkıntı olmamasını temenni ediyoruz. Maalesef bizde bir durum var, hemen tağşiş ve üçkâğıt devreye giriyor. Türkiye’nin aslında en büyük problemi tağşiş dediğimiz üçkâğıt. Yani biz gerçekten tıbbi bitkilerde gerçek şeyi yapsak bizim sıkıntımız yok.

Evet, bugün kekikte yüzde 8’lere kadar uçucu yağa ulaştık ama Avrupa için çok keskin geldiğinden... Ben bir ara gittim, Denizli’de dedim ki: Kekik’in fiyatı ne kadar? Dediler ki: “Yüzde 1’lik mi, 3’lük mü, 6’lık mı?” Nasıl dedim. Dediler ki: “İşte, yağı alınmış, tam yağlı, yarım yağlı.” Çünkü talep bu şekilde, yağı alındıktan sonra tekrar bunun kendine usul ticari yöntemleri var, bazıları bunu kekikle çözüyor, bazıları da işte bizim kıymetli bitkimiz ladeni karıştırarak bu olayı çözmeye çalışıyor. Kekik yağı üretimi ve satımında çok ciddi durumumuz var. Tabii, piyasa talepleri bizim için oldukça önemli.

Lavanta üretimi, evet, belki 2012’den bu yana memnuniyet verici ama bugün Türkiye’deki lavantanın yarısından fazlası, yüzde 90’ı maalesef lavandin. Kâfur oranı yüksek, bizim daha çok kozmetik ve temizlik ürününde kullanabileceğimiz, parfümeri sanayi tarafından arzu edilmeyen bir lavanta. Evet, çok güzel, böyle fotoğraf çekeceğiniz tarlalar da oluyor. Biraz önce hocam bahsetti verimlerden, birinde 4 bin, birinde 12 bin alıyorsunuz. Yani çok ciddi bir verim farkı var ama biz lavantanın ilk çıktığı günden itibaren Afyon çalıştaylarının tamamında... O zaman hatta ben kalktım konuştum, Menşüre Hocam dedi: “Ya, burada niye konuşuyorsun?” Dedim: Veysel Hoca bizi konuşmaya çağırdı. O gün de biz bunları konuştuk, dedik ki: Bakın, lavantada yanlışlık yapılıyor ve Bulgaristan bize melez lavantayı gönderiyor. Bizim asıl yapmamız gereken, biraz önce Mikdat Hocamla da aynı konuyu paylaştık... Maalesef tıbbi aromatik bitkilerde bizim Türkiye’deki en büyük sorun nedir biliyor musunuz? Evet, pazarlama bir sorundur ama burada parayı kazanan kişiler, altyapıya yatırım yapan kişilerdir. Bugün Türkiye’de lavanta fidesi satanlar köşeyi döndü. Lavantayla ilgili kazan yapanlar

köşeyi döndü ama bugün çiftçi “Ben lavanta çiçeğini nereye satacağım?” diye kara kara düşünüyor ve bugün hâlâ Türkiye’deki lavanta dikim alanlarının yarısı taban alanlar. Yani iki üç yıl içerisinde yarısı kuruyacak zaten. Şimdi, burada bir şeylere dikkat etmek gerekiyor. Biz bunları hep söyledik, hep raporlara yazdırdık ama uygulamada nerede hata var? Bakın ben Kilis’teyim, dedim ki: Bakın, böyle, böyle, buradan fide alacaksınız, bundan dikeceksiniz vesaire. Biz Orman İşletme Müdürlüğüyle tartışmaya başladık, dikilen lavanta 2 dönüm yer sadece. Dedi ki: “Hocam, lavander.” Hayır, lavandin dedim. Sonunda geldi “Hocam sen haklıymışsın.” Ya, dedim yok, bir de aldılar ondan tekrar damızlık olarak fide üretimi... Bakın yanlış yanlış doğuruyor yani bizim önce bitkilerimizi tanımamız gerekiyor, biz bitkilerimizi tanımıyoruz. Lavanta, bizim için gerçekten, inşallah, yakın dönemde doğruya dönüşüm timsali olacak ve Türkiye’de yerli ürünlerle bize gerçekten ciddi bir katkı sağlayacak bitki.

Gül üretimimiz artıyor, Bulgaristan’la yarışmaya çalışıyoruz. Belki farklı alanlarda da gül üretimine geçmemiz gerekiyor.

Evet, üretimde ne gibi sorunlar var? Tohumluk, öncelikle en büyük problem. Biz bunları bütün toplantılarda tartışıyoruz ama tohumluk konusunda gerçekten ümit verici gelişmeler var.

Lavanta olayından bahsettim.

Üretimde teknik bilgi eksikliği var. Bunlar giderilmeye çalışılıyor. Yani tıbbi bitkiler bir patates gibi, buğday mısırsı gibi değil, gerçekten farklı şekillerde üretilmesi gerekiyor ve bunu da üreticinin bilmesi gerekiyor. Üretici bu para ediyor diyor ve hemen ektiyor. Bunu özellikle biz Denizli’de en son Ege İhracatçı Birliklerinde tartıştık, orada büyük kekik üreticileri ve ihracatçıları vardı, hâlen kekikte bugün gübre, ilaç kalıntısı ve diğer bitkilerle tağış var. Bugün Avrupa’dan hâlâ bize geri, kekik dönüyor. Bunu daha öğrenemedik mi? Yirmi yıl geçti biz daha kekikte maalesef... Ha, şu var: Aslında sıkıntı belki de o kişi de tarlasında o ilacı kullanmıyor ama içine kattığı diğer bitkinin... Sabahleyin yine bir konuşma vardı, çilek yaprağıyla ilgili, çilek yaprağını naneye katıyorlarmış. Yani çileğin yaprağına bol gübreyi veriyor, oradan alıyor o yaprağı, naneye katıyor, aslında nane tarlasında ilaç kullanılmıyor ama içerisine kattığı bitki o üreticiyi ele veriyor.

Yine, üretim, hasat sonrası işlemler çok ciddi bir konu.

Ekipmanla ilgili özellikle kırsalda sorunlar var.

Kimyasal gübre kullanımı kesinlikle önerilmiyor. Zaten biraz önce de bahsedildi, organik ürünler ve organik üretim bölgeleri, aslında tıbbi bitkiler için ortaya konmalı.

Tağış maalesef başımızın belası. Bu konuda da nasıl bir uygulama yapılır yani yaptırımlar ne şekilde olur artık bunu bilemiyorum.

Önceki gün haberlerde geçiyordu, Ankara’da bir birlik başkanı kendi ürününe sahtecilikle suçlanıyordu. Doğrudur, yanlışır bilmiyorum ama yani bir üründe, ürün adını da vermeyeyim, şimdi, böyle bir durumda söylenecek çok fazla söz bulunamıyor.

Özellikle kırsal alanda damla sulamayla üretimler tıbbi aromatik bitkiler için ve bu bitkileri üretenler için gerçekten güzel bir gelir kaynağı oluyor.

Kültüre alma ve tarla üretiminde özellikle BÜGEM’in belirlediği kapsamda yine bu konuları tartışmıştık.

Ürün desteklemeleri devam ediyor.

Yine, hazine arazilerinin rayiç bedelinin binde 1’i üzerinden tıbbi bitki üretimine kazandırılması gerçekten çok olumlu çalışmalar. Burada Aydın İl Koordinatörlüğü TKDK, IPARD kapsamında bunları yapıyorlar.

71 farklı ürüne bugün devlet destek veriyor. Yani ben bazen diyorum: Devlet daha ne yapsın? Devlet aslında elinden geleni yapıyor ama organizasyonda, denetimde, kontrolde bazı aksaklıklar bizi, bugün buralarda, bu konuları tekrar tekrar tartışmaya getiriyor.

Evet, öncelik verilmesi gereken bitkiler var: Tabii, bu bitkiler kişilere, bölgelere göre değişebilir. Bunlar benim kendi çalıştığım konular değil, bu çalışmayı hazırlarken edindiğim şeylerden ortaya koydum. Laden, hayıt, meyan, aslanpençesi... Şevketibostan, özellikle böbrek rahatsızlıklarıyla ilgili, hatta bununla ilgili preparatlar geçmişte de vardı ama bir ara kayboldu, tekrar üretilmeye çalışılıyor.

Kantaron, Türkiye’de 100’e yakın taksonu var ama bize hypericum perforatumu dayatıyorlar. Yani sadece hypericum çünkü Avrupa’nın yaptığı şöyle bir şey var, diyor ki: “Sadece bu tür.” Niye? O tür kendisinde var veya kendi kontrolü altında var. Bizim insanlarımız da biz bunları söylediğimiz zaman diyorlar ki: Almanya... Atı alan Üsküdar’ı geçmiş. Geçebilir. Üsküdar’dan da ötesi var. Üsküdar’dan daha ötesi yok mu? Geçeriz, okyanusu kadar yolumuz var.

Evet, yine, odun dışı orman ürünleri, Orman Genel Müdürlüğünün çalışmaları için gerçekten ben buradan tekrar tekrar teşekkürlerimi arz ediyorum.

Eylem planları... Biz şu anda damla sakızının tamamını Sakız Adası’ndan alıyoruz, çok ilginç bir şey yani gidin bakın, sarı ambalajları vardır, üzerinde Yunanca yazar ve şu anda kilosu kaç bin TL bilemiyorum ama inşallah bu çalışmalar sonunda damla sakızı konusunda ön plana çıkacağız.

Salep Eylem Planı, Trüf Eylem Planı... Trüfle ilgili OGM’yle beraber bir Avrupa Birliği projemiz vardı, gittik İspanya’da tesisleri gördük ve Türkiye’de bugün örnek tesisler kuruluyor. İnşallah bunun dışında... Önceki gün Samsun’da yenilebilir mantar kongresi vardı, yenilebilir mantarlar konusunda Komisyon Başkanımız, işte Ordu’dan böyle bir geçti, Giresun’da söyledi, diğer karayemiş vesaire... Bilmiyorum Ordu’ya giden ve Ordu’dan geçen var mı? Ordu’da tirmit derler, yenilebilir, işte fındık tirmidi, tavuk tirmidi. Çok ciddi oranda yenilebilir mantar üretimi var. Bugün İspanya yıllık 2 milyar dolar sadece mantardan gelir sağlıyor. Bunun içerisinde trüf tabii ön planda ama onun dışında kurutulmuş mantarlar konusunda çok ciddi bir durum var.

Maviyemiş, likapa, defne, reçine eylem planları var. Bal ormanı gerçekten oldukça önemli bir konu ve yabancı meyveler. Yani ben bunu özellikle ve özellikle önemsiyorum, yabancı meyveler. Sabahleyin yine burada konuşuyorduk, alıç, bugün dağlarımızda bol miktarda yetişiyor ve kalp kuvvetlendirici olarak geçiyor, bununla ilgili birçok preparat var ama biz normal, doğadaki alıcı bile bugün göremiyoruz, kızılıcığı bile belki yiyemiyoruz. Öncelikle iç tüketimi hareketlendirmemiz gerek, bunun için ne yapacağız? Bunun için önce insanları bilinçlendirip önce kendimiz yemeliyiz? Kendimizin yemediği, içmediği, tüketmediği, inanmadığı şeyi, dışarıya satmayla ilgili çok fazla da bir şey beklememeliyiz. Ancak dışarıdan Fransa gibi ülkeler, ihtiyacı olan ürünlerle ilgili kendi fabrikalarını getirirler işte Isparta’ya, getirirler İzmir’e oraya fabrikayı kurarlar, çiftçiden düşük maliyetle alırlar, ondan sonra size de onu yüksek maliyetlerle satarlar. Bugün maalesef İzmir’de bizim belki de Türkiye’deki üretimimizin yarısını bazı yabancı firmalar, Türkiye’de faaliyet gösterenler firmalar, Avrupa’da işleyip bize geri satıyorlar. Bunlar belirlidir, zaten bunlarla ilgili şeylere çok fazla girmeye gerek yok.

Ben özellikle çok önem verdiğim bu Tarım Şurası Orman Kaynakları Komisyonunda da görev alıyorum, orada da bunu özellikle ve özellikle vurguladım, 2013 yılında ortaya konulan bir proje hem biyoçeşitliliği korumak hem biraz önce bahsedildi, her ilin bir ürünü olması. Zaten biz her ile bir ürünü vererek, burada 3 ürüne kadar, 3 bitkiye kadar geçiyor, 81 il var, 3 bitkiye her ildeki üniversite, STK, kamu kurumları sahip çıktığında biz bugün 240 tane bitkide söz sahibi olabiliyoruz. Bunu yine Tarım Şurası kayıtlarına da geçirdik. Ben hemen, böyle, acaba dedim her ile bir bitki çıkacak mı diye

düşündüm. Bunu, bu haritayı iki gün önce hazırladım bizzat kendim yaptım ve burada da bitkileri tek tek de söyleyebilirim, şu anda üretimde olmayan ve özellikle üzerinde durulması gereken konularda bunu yine biz inşallah sunumumuzda yapacağız.

Bayrak Tür Projesi, Türkiye’de tıbbi aromatik bitkiler konusunun anahtar rollerinden bir tanesidir. Bu konuda da ciddiyetle durulduğunda biz zaten bir daha ne komisyonlar ne çalıştay ne de başka bir şeye ihtiyacımız da kalmadan... Zaten hep konuştuk, hep tartıştık, hep yazdık, o zaman şu anda aktif olarak bir şeyler yapmamız gerekiyor.

Yine, burada Bayrak Tür’le ilgili şeyimiz var, o zaman ben bunu...

BAŞKAN – Hocam süreyi biraz fazla aştık, hızlandıralım.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Hemen sözüme geçiyorum, zahter bitkisini önermiştik.

Hasat sonrası işlemlerde etken maddeden dolayı oldukça ciddi çalışmalar yapmamız gerekiyor. Çuvallarla gönderiyoruz, maalesef poşet çay şeklinde bize geri dönüyor.

Güneş enerjili kurutucu konusunda Almanya’yla bir projemiz vardı. Bu örnek bir proje olarak, bütün kırsal kesimde elektriğe ihtiyaç duyulmadan uygulanabilir bir şey.

Şu anda 500 bitkiden bahsediyoruz ama ortada görülen 50 bitki ticarete rol alıyor.

Yine, burada kayıtlara cins bazında özellikle kontrol altına alabiliyoruz.

Eğitimli eleman ihtiyacımız çok fazla.

Evet, kara market, black market denilen bir husus var, bunun önüne nasıl geçeriz?

Bölgesel borsalar, doğadan toplamalar için ürün destekleri, çay ve meralar için ormanlık alan zaten Orman Genel Müdürlüğü kayıtlarına geçiyor.

Ürünlerin paketli ambalajlarda satılması, üzerinde toplama, üretim menşe etiketinin zorunlu hâle getirilmesi bizim için oldukça önemli.

Yurt dışına çıkan ürünlerde neyin çıktığını bilmiyoruz. Burada şu anda, Türkiye’nin ihracatıyla ilgili bazı grafikler vardı, uçucu yağlar vesaire. Burada özellikle orman bitkileri çayları, diğer bitki ve bitki kısımları vesaire gibi gidiyor. Bunun içerisinde nelerin gittiğini maalesef bilemiyoruz.

Eğitim ve yayım konusunda ciddi eksiklerimiz var. Burada Türkiye’de 41 tane tıbbi aromatik bitkiler programı var iki yıllık. Bu bölümlerden çıkan öğrencilerimizi biz değerlendiremiyoruz, bunu da hep raporlarımıza ekledik. İnşallah önümüzdeki süreçte devlet kurumlarında, aktarma araçlarda, ilgili kurumlarda bunlara gerek var. Öncelikle aslında bizim hekimlerimizi bazı konularda bilgilendirmemiz gerekiyor yani tıp fakültelerinde bu dersleri koymamız gerekiyor.

Kamu spotları oldukça önemli. En son 2013 yılında bir kamu spotu buldum bitkisel ürün mağduru olarak. Biz hep bitkisel ürünleri kötü gösterme yolunda gidiyoruz, iyi gösterme konusunda uzman hocaları bol bol televizyonlara çıkarmamız gerekiyor. Hekimlerimiz bu konuda hiçbir eğitim almadıkları için tıp fakültesinde altı yıl boyunca geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarında, bir şey diymiyorlar, haklılar çünkü bir şey dediklerinde, bunun sonucuna katlanmaları gerekiyor.

Yine, bitkisel yağlar ve çaylar konusunda yönetmeliklerimiz hâlâ yok.

Denetimde sıkıntılarımız var.

Yine, geleneksel bitkisel ilaçlar başvuru izin süreçleri çok uzun.

Gıda İlaç Kurumu, biz bunu kayıtlara hep geçirdik GİK olarak. Gıda İlaç Kurumu, tek elden Tarım, Orman, Sağlıkla ilgili kişilerin buralarda yer alacağı bir kurum gerekliliği ortaya çıkıyor.

Yine, veri tabanıyla ilgili üniversitelerde çok çalışma yapılıyor, bu çalışmalar tekrarlanıyor. Yurt dışında maalesef doçentlik kriterlerinden dolayı bizim Türkiye’de, Türkiye bitkileriyle yaptığımız çalışmalar yurt dışı dergilerde yayınlanıyor ve biz bunları maalesef yurt dışına servis ediyoruz, bunların Türkçe özetleri bile yok.

Evet, şifalı bitkiler, millî ilacın temelinde olacak. Bu konuda yurt dışından gelen misafirlerimiz de bu fikirleri bizimle paylaşıyorlar.

Evet, Bayrak Tür Projemiz var.

Gıda İlaç Kurumundan bahsettim.

İhtisas borsalarının ön planda olduğundan bahsediyorum.

Evet, burada aslında kendi memleketimden menengiç kahvesi bir örnektir. Gaziantep’in normalde bir içeceği. Şu anda Kilis’te sanayiye dönük bir üretim yıllardan beri yapılıyor. Bugün, biraz önce bahsettik, hocam diyor ki: Ben 3 defa menengiç kahvesi içiyorum. Çünkü herkes kahve içmiyor. Bakın menengiç dağlarla yetişen bir bitki, bugün endüstriyel ürün hâline geldi ve benzer şekilde birçok ürünümüz var, bitkisel kahvelerimiz.

Bizim tıbbi bitkilerle ilgili derneğimiz ve federasyonumuz var, bunlar vasıtasıyla dünyanın çeşitli iklimlerinde bilim insanlarıyla bir araya geliyoruz. 2010 yılından beri çeşitli toplantılar yapıyoruz. Bu toplantıları en son Kapadokya’da yaptık, bu bunları kitap hâline getiriyoruz ve dergilerde yayınlıyoruz. Türkiye’de tıbbi bitkiler konusunda ilk dergiyi, yine doğrudan tıbbi bitkiler olan dergiyi çıkardık. Şu anda editörlüğünü yürütüyorum.

Kozmetik konusunu ben geçtim. 7-9 Kasım tarihlerinde Uluslararası Kozmetik Kongresi var Antalya’da, yurt dışından firma ve temsilciler var. Bu konuda da aslında bitkisel ürünlerin kozmetikte kullanımı oldukça önemli.

Ben burada Türk Hava Yollarına bu toplantılarımızda bize 2010’dan beri sponsor olduğu için teşekkür ediyorum.

Süreyi aştığım için özür diliyorum.

Dinlediğiniz için teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Hocam.

Sayın Vekilim Arslan Bey, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim Sayın Hocam. Belli ki bu konuda çok çalışmışsınız.

Kilis için sizin favori bitkiniz ne?

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Kilis için benim favorim “thymbra spicata” dediğimiz zahter bitkisi ve sumak. Sumak için şu anda Antep’te 250 dönüm alanda bir üretim başladı. Sumağı yurt dışından alıyoruz maalesef ama benim favori bitkim “thymbra spicata” zahterdir. Kahvaltılık zahter, taze zahter olarak, baharat olarak, kekik zahter yağı olarak ve zahter suyu olarak şu anda 5 ürün var.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Zahter ekiliyor mu şu anda?

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Şu anda Kilis’te ekimi yok, biz bu sene itibarıyla başlıyoruz. Hatay’da yapılıyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Ne kazanıyorlar dekardan?

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Hatay’da normal sezonda baş olarak satılan zahterin kilosu 10 lirayken, Ocak veya Şubat ayı iklim çok iyi olduğu için, 100 liradan açılıyor Ocak veya Şubat ayında.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Dekardan ne kadar elde ediyorlar, kaç kilo?

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – 1 dönümden şu anda üreten, ilk ürünü çıkaran kişi, en az 5 bin lira para kazanıyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bir de şey dediniz “Hazine arazilerinin binde 1’inin tıbbi bitkilere ayrılması.” Bu bir temenni mi, böyle bir karar var mı?

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Yo, var, bu karar geçen yıl çıktı 2018’de, hatta geçtiğimiz iki hafta önce başvuru süresi bitti. Bununla ilgili yer alan ve üretime başlayan arkadaşlarımız var Türkiye çapında.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

PROF. DR. MUSTAFA SOLAK – Konuşmamı uzun tutmamak için 3 konuyu zikretmedim ama şimdi yeri geldiği için söylüyorum. Bir tanesi Türkiye’de tıbbi ve aromatik bitkiler programlarının üniversitelerde açılmasını sağlayan heyetteydim. Kendi üniversitemizde de Sultandağı Meslek Yüksekokulunda bu programı açtık fakat 2 sorun çıktı, başka programlarda olduğu gibi. Şimdi, çocuklar bitirecekler ne yapacaklar? Biz sağlıkta 3 önemli işi yapıyorduk. Tıp Sağlık Konseyinin Dönem Başkanlığını yürüttüm iki dönem, Türkiye’de sağlıkta üniversiteler arası kurulun en büyük şemsiyesi olan. Orada o çözümleri Bakanlıkla yaptık ama bu tarafta, Tarım ve Orman Bakanlığı tıbbi ve aromatik bitkiler programlarından mezun olan çocuklara kadro açacak mı, listelerinde meslek tanımında yer alıyor mu, bunun çözülmesi lazım, kayda girmesini talep ediyorum. Neden? Sağlıkta şu ana kadar 40 sağlık programından 28 tanesini bitti, 14 tanesi de bitiyor. Tarımda da bunu tamamlayıcı alanlarda da bunun olması gerekir. Biz program açalım. Açtık. Çocukların ziyaretlerinde ilk soruları şuydu: “Hocam biz bitirince nerede görev alacağız?” Nerede var görev alanı? Yok. Mühendisin altında tekniker sıfatıyla... Biraz önceki konuşmamda da çok kısaca zikrettim, il ve ilçelerdeki il tarım müdürlüklerinde görev alacaklar, bunların belli bir görevi olacak. Dolayısıyla meslek tanımı olarak Tarım ve Orman Bakanlığında yer almaları gerekir.

İkincisi, ürünlerin ruhsatlandırılmasında hâlâ bakanlıklar arası uyum kelimesini biraz zor kullanıyorum. Çalıştayları yapan ev sahibi olarak, uluslararası arenada da var, herkes kendi elindekini vermek, bırakmak istemiyor. Veysel Eroğlu Bakanım o kadar çok gayret etti, o kadar çok gayret etti ki yani kim yapacaksa en iyi yapsın ama muhatap olalım diye.

Üçüncüsü, ziraat fakültelerinde de bu çalışmalar yavaş gidiyor. Ben eski YÖK Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanım, dört yıl YÖK’te de çalışmam oldu. Dönemin YÖK Başkanı ziraat fakültelerine dedi ki: “Tohumculuğa gereken ihtimamı vermezseniz hiçbir fakülte programı açmam.” Ondan sonra biraz hareket geldi. Ziraat fakültelerinin tarla bitkileri veya diğerlerinde lisansüstü programlarında tıbbi ve aromatik bitkilerini önceleyecek, projelendirerek, buralardan ülke ekonomisine yönelik ürün üretimlerinde hep yüksek lisans ve doktora tezleriyle çalışmalar yaptılar, Avrupa’da, Amerika’da, İngiltere’de hep bunları gördük. Biz de arşive değil, ürüne, üretime veya programa yönelik olmalı. Ziraat Fakültelerinde birim alanlarının, üniversitelerin bu konuda yine biraz uyarılması gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Başka soru var mı?

Profesör Doktor Sayın Nazım Şekeroğlu Bey'e teşekkür ediyoruz sunumlarından dolayı.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Sayın Başkanım, bu kitapları da ben size Komisyon adına takdim ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Doktor Mikdat Çakır Bey'i konuşmaları ve sunumları için davet ediyoruz.

Geçtiğimiz ziyaretlerin birinde de hem üniversitemizi hem orada yapılan iyi, güzel işleri yerinde görme hem de oradaki hocalarımız nezaretinde de bilgi sahibi olma fırsatı bulmuştuk Komisyonumuz. Şimdi hocamızdan da bunların detaylarıyla ilgili sunumu dinleyeceğiz.

3.- Dr. Mikdat Çakır'ın, şeker pancarı üzerinden planlı üretim, tıbbi aromatik bitkilerin ticari, tıbbi ve kozmetik alanlardaki açılımının sağlanmasının önemi ile Torku modeli hakkında sunumu

DR. MİKDAT ÇAKIR – Bütün hazıruna saygılarımı sunarak konuşmaya başlamak istiyorum.

Ben biraz aykırı ve farklı alanlara girmiş olacağım, öncelikle bunun için özür diliyorum.

Biraz da kendimden bahsedersen konuları daha doğru tanımlamış olacağım. Ben esasen asker emeklisiyim. Astsubaylık döneminde iktisadi coğrafya alanında yüksek lisans ve doktora yaptım. Bu doktora esnasında köy sosyolojisi, kent sosyolojisi, göç sosyolojisi, terör sosyolojisi ve bunun üzerine de savaş sosyolojisi konusuna girmek durumunda kaldım. Daha sonra Silahlı Kuvvetleri yarı dönemde bıraktım emekliliğimi hak edince, üniversiteye hocalığa geçtim. Daha sonra Pankobirliğin, Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliğinin sekiz yıl Genel Müdürlüğünü yürüttüm. Bu genel müdürlük aşamasından sonra da bu yapının bir üniversiteye kavuşması gerektiğine dair stratejik bir karar alınınca da Konya Gıda ve Tarım Üniversitesinin kurucu vakıf üyeleri arasında yer aldım. Üniversitenin bizim öngördüğümüz doğrultuda hareket edebilmesi için de Mütevelli Heyet Başkanlığı görevine kurucu Başkan Recep Konuk Bey'in bizi önermesiyle başlamış olduk.

Şimdi, bakarsanız klasik ekonomide toprak, sermaye, emek ve girişimciyi yan yana getiriyorduk, eskiden iktisadın tanımı buydu. Fakat daha sonra, günümüzde bu dijital bir dokunuşla yani yapay zekâyla yazılımın işin içine alınması gerektiğini ön plana çıkarınca da biyolojik, teknoloji ve ekonomi tabanına oturdu. Daha sonra bu biyoloji, teknoloji ve ekonomiyi klasik ekonominin içerisine adapte ettiğimiz zaman da biyoekonomik sistem dediğimiz doğal, güvenli, yeterli ama sonunda sağlıklı bir ürüne gidişin de yolunu açmış oldu.

Şimdi konuştuğumuz konuların temelinde esasında doğal tarım ve biyoekonomik sistemin kurgulanmasıyla ilgili arayışlar var. Esasında Türkiye'de Kurulu bir düzen var. Kurulu düzeni harekete geçirecek sadece siyasi, iktisadi ve ticari kararların üst üste örtülmesi lazım. Kooperatif ve kümelenme, kooperatif var, sadece bu konuyla ilgili kümelenmeyi halledeceğiz. Peki, kooperatif ve kümelenmenin ürettiği ürünün değerlendirileceği yer için de üretim yani bunun özel teşebbüste üretim bandında sanayiye kavuşturulması lazım. Sanayiden elde edilen ürünün pazarlanmasının önünün açılması lazım ama bu üçlünün iyi gidebilmesi için dünyadaki gelişmelere uygun AR-GE faaliyetlerinin üniversite üzerinden yürütülmesi lazım. Bunu deminki tabloyla bir araya getirdiğimiz zaman aslında biyoekonomik sistem doğuyor. Bunun için de basit yollar var ama muhakkak yapılması gereken ve şart olan yollar var. Planlı üretim olmazsa olmaz yani siz planlı üretimi yapmıyorsanız, gıda ve tarım üzerinde hiçbir şey yapamazsınız. Öncelikle planlı üretim, buna doğada var olan ürünler için planlı hasat diyebilirsiniz yani rastgele de hasat yapmamanız lazım.

Sonra ikinci adım, sürdürülebilir işletme yönetimini halledemiyorsanız, ürettiğiniz şeyi sanayide değerlendiremiyorsanız yine bir sonuç yok. Sonra fiyat istikrarını sağlamak için de uygun maliyet aralığını toparlamanız lazım. En son esasında, bütün bu işleri yaparken Türkiye içinde pazarlanmak üzere yaparsanız kendi ekonominizi büyütemezsiniz. Kalkınmanın tek yolu ihracattan geçiyor. Dolayısıyla dünya pazarından pay almak lazım. Tabii ki tıbbi aromatik bitkiler de bu dünya pazarından pay almak için en önemli alan. Niye? Katma değer yükleyebileceğiniz, binlerce katma değer yükleyebileceğiniz alan da tıbbi aromatik bitkiler.

Sonra, markalaşmayı sağlamazsanız, markayı insanların zihnine çakmazsanız, markanız iş yapmadığı için fiyat da iş yapmayacaktır. Yani o katma değeri yükleyemezsiniz, markayı tutturmanız lazım ki katma değeriniz marka üzerinden de değer bulsun.

Sonra, bütün bunları yaptığınız zaman aslında millî güvenlik unsurlarından biri olan gıda güvenliğini sağlamış olursunuz. Tıbbi aromatik bitkiyi de ekonomiye kazandırırsanız aslında gıda güvenliğini güvenilir gıdaya dönüştürmenin alanını açmış olursunuz. Yani en son hedefiniz güvenilir gıda olmazsa bu işten sonuç alamayacaksınız.

Şimdi Türkiye'yle ilgili bir planlamayı çok basit bir şekilde göstereceğim, daha önce beni dinleyenler bu haritaya vâkıftır, ben bunu yirmi senedir gösteriyorum. Bakın, bir bitki üzerinden gideceğiz, şeker pancarı üzerinden gideceğiz. Kooperatifle şeker fabrikaları yan yana. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan bir karar var, bu çok önemli bir mesele, 3 beyaz ve 3 siyah. Bunu halledemezsek bu devlet ayakta kalamaz. 3 beyazın bir tanesi kaput bezi, bez, bez, bildiğimiz bez. Biri şeker. Biri de tuz. Yani 3 tane. Bezimiz yok bizim, Sümerbank onun için kurulmuş. İzmir İktisat Kongresi bu kararı aldığı anda, şeker fabrikaları ve şekerle ilgili araştırma yapıyorlar. Şeker kamışı dünyanın en ucuz şekeri, iyi, güzel de Türkiye'de sadece Adana ve Mersin arasında yapılabilir, şehrin kendisini besleyebilecek şeker kamışı var, onun dışında şeker yeterli değil. O hâlde ne yapacaksınız? Avrupa'ya bakın, şeker pancarına gidiyorsunuz.

Şimdi, bakın, planlı üretimin devreye girmesi için şeker pancarının önemi üzerinden gidiyorum, bu, olmazsa olmaz şartlardan biri olacak da o yüzden bunun üzerine basa basa söylüyorum.

İstedığınız zaman beni durdurup soru sorabilirsiniz, muvazenem bozulmaz, devam ederim kaldığım yerden, hiç problem değil.

Bu her fabrikanın hinterlandıdır ve her renk bir fabrikanın üretim hinterlandıdır. Burada üretilen şeker pancarını başka şeker fabrikası bölgesine gönderemezsiniz, gönderirseniz suç işlemiş olursunuz, izin almak zorundasınız.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Ama gönderiyoruz.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Maalesef hem gönderiyoruz hem burada hırsızlık yapıyoruz hem devletin vergisini çalışıyoruz hem de düzgün çalışan fabrikaların hakkını ticari olarak işletmeye açılan fabrikalar alıyor maalesef. Şeker Kurumunun ilk üyelerindenim, Şeker Kanunu'nun çıkışında çok önemli roller üstlendik, kavga, gürültü çıkardık ama Şeker Kurumu ikide bir, ikide bir, ikide bir yer değiştirip, ikide bir, ikide bir, ikide bir farklı sistemlerin içine girdiği için bir türlü oturamadı. Bunu denetlemesi gereken Şeker Kurumuydu, bu eleştiriyi yapmak durumundayım.

Şimdi bir diğer şey, ekonominin olmazsa olmazı ulaşımdır. Eğer siz ucuz ulaşımlı sağlayamazsanız lojistik üzerinden hiçbir ürünü dünya pazarına uygun fiyatta sokamazsınız. Ürün kaybı da bundan daha önemli bir şeydir ve maalesef Türkiye'de taze sebze ve meyvenin lojistik kaybı yüzde 30'lar civarındadır. Niye? Üretimden pazara ürününüzü ulaştırıyorsunuz. Onun için, demir yolu dünya pazarı için olmazsa olmazdır Türkiye için. Demir yolu üzerine bu fabrikaların kurulması şart koşulmuştur.

Bu anlattıklarımın bir temeli var ve olacak. Yani bunun niye böyle üzerine düşünüyorsunuz diyeceksiniz. Tarım Bakanlığı personeli bilir, TİGEM arazileri havza modeline göre havzaları harekete geçirmek için kurulmuştur. TİGEM arazilerinin özelleştirilmesi kadar büyük bir hata olamaz. Devletin ürün regülasyonu için olmazsa olmaz, TİGEM arazileridir. Bir ürünün bölgede tutturulması için, devletin kontrolü sağlayabilmesi için, regülasyon gücünü harekete geçirebilmesi için TİGEM arazilerinin havza modelle ürün üretilme modeli çalıştırılmalıdır. Tıbbi aromatik bitki için de temel alacağımız alanlar aslında TİGEM arazilerinin bulunduğu havza bölgeleridir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Vallahi Sayın Hocam, öyle hassas şeylerden bahsediyorsunuz ki bunların her birisi bir saat konuşulur.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Yok, ben on saat de konuşurum ama bunu daha sonra konuşabiliriz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Hayır, hayır yani hassas şeyler söylüyorsunuz, işte şeker fabrikaları, çiftliklerin özelleştirilmesi, kiraya verilmesi...

DR. MİKDAT ÇAKIR – Yok, yok tıbbi aromatiğe geleceğim.

Şimdi, bakın, bu havzalar o kadar uygun belirlenmiştir ki doğal gaz boru hatları da buradan geçer. Yani TİGEM arazilerinin bulunduğu, tren istasyonlarının bulunduğu yerlerden doğal gaz boru hatları da geçer. Dolayısıyla ana arter kara yolları da buradan geçer, bakın vücut canlandı. Şimdi bu sistem var ve uygulanıyor.

Ben bunları geçiyorum, gıdayla hazırlayın demişlerdi, hazırladım ama Meclisin arşivinde kalsın diye geçiyorum.

Tüketici eğilimleri dâhil, tehditler, bunların hepsini geçiyorum.

Gıda ve tarım içi biyoçeşitliliğin yönetimini sağlayan çerçeve, bakın yasal politik ve kurumsal çerçeve yani hukuki altyapı olmazsa bunların hiçbirini yürütemezsiniz. İşte hocam söyledi, insan kaynaklarına iş alanı açmazsanız bunu yürütemezsiniz. Eğer siz tıbbi aromatik bitki alanında uzman birini hiçbir şey bilmeden aktar açan adamın yanına vermezseniz –eczacı gibi düşüneceksiniz- bu iş bulma meselesini çözemezsiniz, iş bulmanın yolu da bu aslında. Yani bu iki yıllık meslek okulu mezunlarını, bu tarımı yapanları işe alacaksınız kardeşim, yoksa izin vermiyorum. Sen aktar mı açacaksın kardeşim “Ya bu okuldan mezun olacaksınız ya bu okuldan mezun olanı yanına alacaksınız.” gibi.

Ahlak tabii bunun temeli. Ahlak yoksunluğundan bahsetme durumunda değilim.

Farkındalık ve bilgi, eğitim, araştırma, birçok paydaşın katılımı, etkileşim, sektörler arası iş birliği konusuna girmek gerekiyor.

Şimdi, bakın, ben demin bir harita gösterdim, şeker pancarı ekilen alanlarda esasında pancar üreticileri kooperatifi üzerinden anlatacağım, bunu başka kooperatife adapte edebiliriz, ben bildiğim bir yapıyı söylemek için bunu seçtim. 64 ilde 13 bin ilçe ve kasabada teşkilatlı bir kooperatif yapısı, sulanabilir tarım arazilerinin dörtte 3’üne hâkim ve zaten planlı üretimde şeker pancarı dünyanın en zor bitkisidir, kotalı bir bitkidir. Bunu yapan zaten diğer planlı üretimi de yapar noktasından hareket ederseniz, bunların bölgesinde bulunan tıbbi aromatik bitki alanlarının planlaması, üretimiyle ve hasatıyla ilgili alanı, bu sisteme yakın orman köylerini bu sisteme dâhil ederseniz, çok kısa sürede hallolur; hiç zaman filan geçirmeye gerek yok, ayrıca model aramaya filan da gerek yok.

Burada not alınması için şu konuyu özellikle söylüyorum: Sosyal ve ekonomik alanda tıbbi aromatik bitkinin temeli şudur: Türkiye tıbbi aromatik bitkilerde coğrafi ve ekolojik şartlar açısından dünyanın en önemli ülkesidir ama Türkiye’nin başka bir şansı daha var. Zayıf gibi görülen alanlardan 3 alan var. Türkiye’nin en fazla göç veren bölgesi, terör sosyolojisinden bahsetmiştim, göç sosyolojisinden

bahsetmiştim, köyden kente göçün, toprakların boşaltılması meselesi ayrı bir millî güvenlik problemi, köyden kente göç eden insanların çocuk doğurma oranlarının düşüklüğü nüfus problemidir ve gelecekte bu ülkenin en büyük tehlikesi olacaktır. Bunu önlemenin yolu, Türkiye'nin 3 tane zayıf alanı var. Bir, eğimli tarım arazilerinin bulunduğu bölgeler. Eğimli araziler en fazla göç veren bölgelerdir. İki, orman içinde orman dışı alanlar yani ormanlık alanların içinde ağacın yetişmediği alanlar var. Yani orman köylerinin bulunduğu alanların kenarları. En fazla göç veren bölgeler bunlardır. Üç, bir de düz ovalarda marjinal tarım arazilerinin bulunduğu bölgeler vardır. Ama bakın kadere ki tıbbi aromatik bitkilerimizin endemik türleri de bu bölgelerde var. Yani aslında bir şey yapmaya filan gerek yok, en fazla göç veren bölgelerimizi ekonomiye kazandırmanın yolu, tıbbi aromatik bitkilerin ticari, tıbbi ve kozmetik alandaki açılımını sağlamaktan geçiyor. Zaten siz bu göçü engellediğiniz zaman millî güvenlik probleminin hızlı göç meselesini halletmiş olacaksınız. Hızlı göçü hallettiğiniz zaman varoşlara yığılmış terör istismarı, din istismarı üzerinden yürüten, devleti rahatsız eden bütün yapılanmanın önüne geçeceksiniz ve arazinizi insansız bırakmadığınız için, göçü engellediğiniz için, askere gerek kalmadan toprağı savunmak için, altyapıyı da kurmuş olacaksınız. Bir toprağı asker korumaz, orada yaşayan insanlar orayı canlı tuttuğu için korur.

Devam ediyorum şimdi: Bakın, bir örnek olsun diye söylüyorum, bizim Torku'da yaptığımız bir sistemle Konya'da açtığımız bir yağ fabrikasıyla -Tarım Bakanlığı mensupları bunu çok iyi bilir- 300 bin ton/yıl ilave ayçiçeği üretimi oldu. Bir patates fabrikası açtık, 110 bin ton ilave patates ekimi oldu. Bir süt fabrikası ve et entegre tesisi açtık -dünyanın en büyüğüdür- 310 bin ton/yıl ilave süt üretimi, 400 bin adet büyükbaş hayvan sayısını artırdık böyle bir yatırımla.

Şimdi, önümüzdeki potansiyele bakacak olursak -Hollanda örneğinden geçiyorum- Hollanda'nın tarım alanı 2 milyon hektar, Türkiye'nin 20 milyon hektar ama tarımsal üretim gelirleri 20 milyar dolar, bizim 41 milyar dolar yani bizim 400 milyara gitmek için 10 kat artış potansiyelimiz var demektir bu. 150 milyar dolarlık tarımsal sanayi entegrasyonu ile ilgili bir geliri var Hollanda'nın, bizim 218 milyon; 7,5 kat büyüyebiliriz, önümüzde bu kadar boş bir potansiyel var. Çiftçi başına 80 bin dolar gelir elde ediyor Hollanda'da çiftçiler, bizde 15 bin dolar. Çiftçinin gelirini 5,5 kat artırabiliriz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bu aile geliri mi, kişi başına gelir mi?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Kişi başı gelir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bizim köylü kişi başına 15 bin dolar mı kazanıyor?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Kişi başı dediğiniz, işletme başıdır.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Aile başı.

DR. MİKDAT ÇAKIR – İşletme başı.

Şimdi, bakın, on dört yılda “Torku” dediğimiz Konya Şekerin -çiftçi kuruluşu olduğu için çok rahat konuşuyorum, ticaret üzerinde konuşmamak için- 19 tane gıda tesisi var, ilaç şekeri üretim tesisi dâhil; tarım ve hayvancılıkta 15 tane tesisi var; kimya sektöründe 11 tane tesisi var.

Şimdi, bakın -millî güvenlik dediğim meseleyi açacağım- Torku'nun gıda sektöründeki üretimi Türkiye'nin seferberlik ihtiyacında, sefer görev emri alanlar ile çocuk emziren anneler ve lise çağına kadar olan çocukların ihtiyaç duyduğu kalori değerinin yüzde 25 fazlasını tek başına 10 kilometrekarelik bir alanda üretiyor. Millî güvenlik dediyse bu yani devlet filan yok ortada, bu bir kooperatif kuruluşunun yaptığı bir iş. Bunu niçin söylüyorum? Aynı sistemi tıbbi aromatik bitkilere koyduğunuz zaman bunun katma değeri bunun 15, 20, belki 30 misli bir şey getirecek, hiç hayal edemeyeceğimiz bir şey getirecek; reel şeylerden bahsediyorum.

Bakın, kimya sektörü, biyoetanol üretim tesisi diyoruz, bizim biyoetanol üretim tesisinin dışında ayrıca biyogaz üretim tesisi vardır her tesisin yanında. Tek başına biyoetanol üretim tesisi, Türkiye'nin seferberlik ihtiyacında sefer görevi emri alan araçlar ve askerî araçların, hatta jetlerin dâhil yakıt ihtiyacının yüzde 25 fazla kapasitesindedir; 30 santimetreden alınır ve pancarın atıklarından elde edilir. Sıfır atık dediğimiz mevzu budur. Dolayısıyla bizim ormanlarımızı sıfır atığa götürdüğümüz zaman bunun 100 misli gelir demektir. Hazine yatıyor böyle, uyuyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şu biyoetanol'ü biz Eskişehir Şeker Fabrikasıyla konuştuk, belli bir rakam verdiler ama "O rakamın yakıt olarak kullanılması falan mümkün değil, çok az miktardadır; işte ilaç sanayisinde falan kullanılıyor." dediler.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Söylüyorum: Yakıt pili dünyanın gelecek enerjisidir. Şu anda Almanya'da...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Biyoetanol mü?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Bakın, bir şeyden bahsedeceğim ve biyoetanol'e bağlayacağım mevzuu.

Yakıt pili geleceğin enerjisidir. Yakıt pilinin temelinde hidrojen enerjisi vardır. Yakında yakıt pili kullanmayan ya da biyolojik yakıt kullanmayan uçaklar Avrupa semalarına inemeyecek. Türkiye bunu -bakın, hiç devlet yok ortada- kooperatif sistemiyle kurmuştur rekabet için ve sıfır atığı yaparken. İlla devlet yapsın demiyorum, başka bir şey söylüyorum yani olağan yapıya adapte ederek bir şey yapabileceğimizi söylüyorum. Ben yapılacak, -cuk, -mı, -e, -ü eki filan yok, yapılmış adapte ederek ne yapabiliriz noktasına bakıyorum.

Şimdi, biyoetanol üretim tesisinin stratejik öneminden bahsedeceğim. Tarımsal atıklardan elde edilen yani şeker pancarı atıklarından elde edilen bir enerji türü. Hidrojen enerjisi yakıt pili için en önemli enerji dedim. Almanya'da 10 bin tane irili ufaklı biyogaz tesisi var. Almanya'nın tarımsal atıkları biyogaza dönüştürülüyor. Almanya biyogaz tesislerini doğal gazla dönüştürüyor yani basit bir kimyasal metotla biyogazı doğal gazla dönüştürüyor. Gerekçesi şu: Hidrojen enerjisinin en fazla hapsedildiği ürün doğal gaz. Biyogazdan doğal gazla dönüşüm sağlıyor. Doğal gazın içinden hidrojeni alıyor, yakıt pili olarak depoluyor. Şu anda 3 bin tonluk gemiler yakıt piliyle yürüyor, şu anda 300 tonluk tırlar yakıt piliyle yollarda denemeye tabi tutuluyor, şu anda 30 tonluk tırlar yakıt piliyle çalışıyor ve bunlar ekonomikle denemeye tabi tutuluyor. Gelecek on yıl içinde Almanya yakıt piliyle enerji açığını kapatmış olacak. Yakıt pilinde stratejik ürün nedir? Almanya'nın bütün ihtiyacını karşılayacak, biyogaz tesisini çalıştıracak tarımsal atığı yok. "Selülozik atık" diyoruz biz buna. Bunun için, yaptıkları araştırmalarda şeker pancarı hidrojen enerjisi temelinde en fazla hidrojen üreten bitki olduğu ortaya çıktığı için hidrojen enerjisi yüksek şeker pancarı ıslahına geçmiş durumdalar. Biz ne yapıyoruz? Dünyanın tersine, devletin elinde olan şeker fabrikalarını, planlı üretilmesi gereken şeker fabrikalarını ticari maksatla şeker pancarını yok edebilecek bir alan için özelleştirmeye açıyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'nde bütün şeker pancarı, şeker fabrikaları çiftçi kuruluşlarının ve kooperatiflerin elindedir. Amerika bunu sağlayabilmek için şunu yapmıştır: Çiftçi kuruluşlarına sıfır vade, sıfır faizli, uzun vadeli kredi vererek hisse senetlerini toplamış, özel sektörün elinden kooperatif kuruluşu hâline dönüştürmüştür. Sebep? Şeker pancarı ve şeker için sanayi ile ham madde bir araya gelmezse ekonomik olarak çalıştıramayız, rekabetten dolayı birinin fiyatı düşer, birinin fiyatı azalır, fabrikalar düzgün çalışamaz diye. Amerika tek başına şeker kamışından bütün şeker ihtiyacını şeker pancarının üçte 1'i maliyetle karşılayabileceği hâlde millî bir kanun çıkararak şeker pancarı şekerinin yüzde 33'den aşağı düşmeyeceği kararını vermiştir tarımın planlamasının temeli olduğu için. Niye? Şeker pancarı dört yılda bir ekilir, kalan üç yıl diğer ana ürünleri ekersiniz, mecburen kendiliğinden planlanır.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi bazı bölgelerde üç yılda bire indi değil mi?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Üç yılda bir de oluyor. Üç yıldan kısa süre ekerseniz kanser hastalığı çıkıyor, dolayısıyla bir daha şeker pancarı ekemezsiniz. Özelleştirmenin en büyük tehlikesi de budur. Başka bölgelerde kota fazlası şeker pancarını gizliden alacağı için çiftçinin daha kısa sürede, iki üç yıldan az sürede şeker pancarı ekmesinin önü açılacak ve kanser hastalığı başlayınca topraklarına şeker pancarı ekemeyecek. Konumuz şeker pancarı değil, planlı üretim. Şimdi, dört yılda bir veya üç yılda bir şeker pancarı ekilen alanda kalan üç yılı çiftçi şöyle değerlendirir: Yumrulu bitki ekerseniz, ertesi sene başaklı bitki ekerseniz gübreyi daha az kullanırsınız, verimi daha çok alırsınız çünkü yumrulu bitkilerin toprağa verdiği gıda farklıdır. Bunu bütün ziraat mühendisleri bilir. Şimdi, bu zaten ne olur, şeker pancarı bir sene, öbür sene buğday, arpa, çavdar, yulaf, öbür sene ayçiçeği, öbür sene mısır. Her birinin birbirine kattıkları vardır. Böylece, hiç devletin planlamasına gerek kalmadan sadece şeker pancarının üç yılda bir, dört yılda bir ekilmesinden dolayı diğer ürünlerin sıkıntısını Türkiye’de yaşamazsınız ama kalan ürünler de vardır. İşte “TİGEM arazileri” dediğimiz “tıbbi aromatik bitki” dediğimiz meselenin temeli de desteklemeyi bu planlama üzerine kurmak içindir. Dersiniz ki: Filan havzada şu, şu, şu ürünleri ekenler 35 kuruş destek alacak, diğerlerine yok. Çiftçi zaten kendiliğinden sisteme dâhil olmak isteyecektir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Biz daha patates, soğanı halledemedik ki onları halledelim.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Ama bakın, ben bir şey gösterdim orada patatesle ilgili. Daha orada söylemediğim çok şey var vakti iktisatlı kullanmak için.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, Sayın Hocam, ben Torku’nun bu kadar fazla kuruluşu olduğunu bilmiyordum yani hakikaten ekonomik durumunuz iyi mi? Sarsıntı geçirdiği falan söyleniyor. Tabii ki böyle olmasını istemeyiz, başarılı olmasını çok isteriz çünkü bayağı yaygındır.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Peki, ben size söyleyeyim o zaman: Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan gıda sektörünü elde tutan büyük ailelerin, gıda firmalarının Türkiye’deki geliri, Torku’nun Türkiye’deki satış payından her yüzde 1’lik alışında 1 milyar dolar eksiliyor. Onlar için bu 1 milyar dolar eksilme bizim için 2 milyar dolarlık kazanç. Bir: Potansiyelinizi 1 milyar dolar artırmışsınız demektir, onun önüne geçtiniz ve eskiden dışarıya verdiğiniz parayı kazandığınız için, şampiyonluğa oynayan iki takım gibi, 3 puan 6 puan sayılır.

Torku mevzusunun ekonomik yapısına gelince: Termik santraller 2 lirayken devlet satmıştır; dolar 6 liraya çıkmıştır, dolar olarak almaya devam ettiği için termik santraller üzerinden gelen fiyat baskısı Torku’nun bu yatırımlarına aynı hızla devam etmesini engellemiştir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Doğal gazı kastediyorsunuz.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Yok, termik santral, kömür santrali.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Kömürlü termik santral, tamam.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Evet, Soma ve Kangal.

Eğer döviz öngörülen şekilde yüzde 10 artsaydı... Biz yüzde 50’ye göre hazırlanmıştık, yüzde 50 artışı kaldırıyor du sistem ama yüzde 300 artışı kaldıramadı ve dolayısıyla buradaki kârınızı oraya aktarmak zorunda kaldığınız için durakladınız. Dönen tekeri duraklattığınız zaman düşme eğilimi baş gösterir. Asla bu çizgiye gelmedik ama ekonomik yapılanma bunun arkasında geldiği için... Şimdi yeni yeni oturuyor bu organizasyon. Ekonomik yapılanma şimdi yerine geldi, oturdu ve tekrar dinamik hâle dönüyor. Ekonomik sıkıntı şeyde bahsedilen gibi değil, bu bir dezenformasyondur, millî bir ürünün diğerlerinin önündeki engeli kaldırmak için bu tür ürünler üzerinden veya batış üzerinden psikoloji üretilmesidir. Söylemek istediğim buydu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani tabii ki başarılı olmasını isteriz, çok da iyi olmasını isteriz ama ne bileyim ben, şirketlerin böyle hep duraksamaya geçtiği, işçi çıkardığı bir dönemde... Bir de yani kusura bakmayın ama Konya olarak siciliniz de biraz sıkıntılı.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Efendim, ne gibi?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Konya olarak diyorum yani daha önce şirketler oldu, böyle kooperatifler falan oldu.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Yeşil sermayeden bahsediyorsunuz ama burası yüzde 100 çiftçi kuruluşudur, Türkiye’de şeker pancarı üreten bütün çiftçiler buranın ortağıdır, bu fabrikalar ve bu şeyler Konyalının değildir, 64 vilayetteki 13 bin köyde yaşayan pancar üreten çiftçindir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – İnsan ister istemez endişeyle karşılıyor.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Söylemek istediğimi anlatabildim değil mi?

BAŞKAN – Şimdi, konunun dışına çıktık, süreyi de doldurduk. Konu tıbbi aromatik bitkilerdi. Burada süreyi tamamlıyoruz. Şöyle söyleyeyim: Torku’ya, özellikle Karaman Milletvekili olarak da beraber çalıştığımız bir arkadaşımız olan Recep Konuk Başkanımızın verdiği önemi bire birde de detaylı biliyorum. Torku, aynı ülkemize yapılan saldırı gibi, farklı boyutlarla saldırılarla zaman zaman karşılaşılıyor ama şu bir gerçek ki Torku çiftçi üreticilerinin oluşturduğu bir kooperatifin en iyi örneklerinden biri ve dünyada belki bir numara olabilecek örnek bir başarı hikâyesi ve bu, tüm ülkeyi ilgilendiren bir kuruluş. Bunun zararı aslında aşağı yukarı her eve yansıtacak bir zarar yani millî bir kuruluş gibi görmek gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla inşallah sıkıntısız bir şekilde devam eder. Ben başarılı bulduğum bir firma olduğunu da tekrar belirtmek istiyorum.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Sayın Başkanım, lafınızı kesiyorum ama orada bir şey ilave etmek istiyorum.

Bakın, bu fabrikalar devletin 1 kuruş parasını almadan kurulmuştur, kendi kârıyla kendini ikame etmiştir. 100 kilometre çapında alanda 45 fabrika vardır. Demin söylediğim, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi’ne girmesi gereken önemli bir şeydir. Türkiye’nin gıda ihtiyacının -bakın, bahsettim-seferberlik gıda ihtiyacının yüzde 25 fazlasını tek başına 10 kilometre çapındaki bir alanda karşılar. Güneydoğu’daki dâhil, Trakya’daki dâhil, Karadeniz’deki dâhil şeker pancarı eken bütün köylülerin ortaklığı vardır. 31 pancar kooperatifi buraya ortaktır ve 1 milyon 500 bin ortağı vardır. Dünyanın hiçbir yerinde tabana yayılmış sermayede bunun örneği yoktur ve sıfır atıkla çalışır. Ben bunu niye vurgulayarak söylüyorum? Bütün siyasi kaygılardan ve bütün diğer kaygılardan arındırılması için bu sistemin. Ve iddia ediyorum, yakında dünyada model olarak konuşulacak. Geçen birisi geldi İsrail’den, oraya bir iş toplantısı için gitmiş. “Hep Torku’yu soruyorlar kardeşim, bu Torku neyin nesi?” dedi. Oturttum, başka bir sunumum var benim, onu gösterdim, anlaşıldı.

Şimdi, tekrar üniversiteye dönüyorum. Burada üniversiteye geçiş meselesi, katma değer üretme meselesi ve tıbbi aromatik bitkiye giriş için bir kapıdır, o da şudur: Biz fabrikalarımızı kurduktan sonra fizibilitesine göre üç yıl sonra kâra geçeceğiz. Tam üç yıl sonra bir bakıyoruz, Almanya’dan aldığımız hat bir dakikada bin çikolatadan 1.500 çikolataya geçmiş. Belçika’dan aldığımız 2 bin çikolataya geçmiş. Bu hattı alalım dediğimiz zaman bize diyorlar ki: “Bir dakika, şu kadar bedel vereceksiniz, mühendisimize de saatlik şu kadar para ödeyeceksiniz.” Bir hat için fabrikanın kuruluşunun dörtte 1’i kadar para isteniyor aynen yedek parça gibi. O zaman Kurucu Başkan Recep Bey dedi ki: “Bu böyle olmaz, biz bu fabrikaları sanki onlara kiralık, fason üretim için kurmuşuz gibi, bizim topraklardaki çiftçinin üretimi de onların babasının malı gibi. Ya biz bu işi bırakalım ya bu işi çözelim.” Böyle bir karar alınca mesele şuraya geldi: Türkiye’deki üniversite-sanayi iş birliği meselesinde işi

çözemedik, bir üniversite kurarak... Aslında kendimiz için değil, teknoloji transfer eder değil, teknoloji üreten bir altyapı kurmak için, AR-GE faaliyetleri için. İnşallah bir gün o yapıyı da gezdiririz. Bizim üniversitemizin teknolojik altyapısında burada bahsettiğiniz o katma değer yükleyici altyapının yüzde 70'i bitmiş durumda, bir yüzde 30'luk bölüm kaldı. O da çıkmak üzereydi, sistem değişti Lütfi Elvan Bey'in bakanlığı Külliye'ye geçti. 70 milyon para ayrılmış bu sene tıbbi aromatik bitkilerle ilgili, daha doğrusu bu tür alanlara ayrılacak para 70 milyon; bizim bütçemiz tek başına 30 milyon olduğu için ötelemişler. Biz aslında 20 milyon TL'ye bitireceğimiz bir altyapıyı kurarsak ilaç sanayisine gidecek altyapıyı kurmuş olacağız. Bu, tıbbi aromatik bitkilerle ilgili.

Şimdi, bakın, burada kırmızı şeyler göreceksiniz. "Cistus" tabanlı, antivirüs etkili pastil ve şekerleme üretimi -tıbbi aromatik bitkileri ilgilendirdiği için söylüyorum- sonra "silimarin" -"deve dikenini" dedikimiz- ilaveli yoğurtların üretimi ve raf ömrü takibi...

BAŞKAN – Mikdat Başkanım, bağlantı koptu mu acaba? Bilgisayar ile görüntü aynı mı?

DR. MİKDAT ÇAKIR – Aynı aynı. Bakın, o zaman şöyle söyleyeyim: 4'üncü madde, 14'üncü madde, 17'nci madde ve 18'inci madde. Bunları özellikle işaretledim tıbbi aromatik bitkilerle ilişkili olduğu için.

1'inci maddede, bakın, bu yansıda şeyi göreceksiniz, Yeni Nesil Gıda Kit ve Referans Madde Araştırma ve Geliştirme Merkezini. Türkiye ne kadar test, analiz cihazı varsa tamamına yakını yurt dışından alıyor, özellikle kitlerin de yüzde 90'ı yurt dışından geliyor. Bunun önüne geçmek için Torku modeliyle altyapı kurma meselesinden harekete geçerek hem test analiz cihazlarını hem de kitleri millî yazılımla ve millî teknolojiyle kurmak üzere bir altyapı kuruldu. Bu altyapı şu anda 3 tane konuya yoğunlaştı: Millî aşı, tarım robotu, "drone", yapay zekâyla çalışan seralar ve probiyotik üretimi.

Tıbbi aromatik bitkilere geçerek "Doktor tedavi eder, doğa iyileştirir." diye bir söz var. Geleneksel bitkisel tıbbi ürünlerde Türkiye'de ilaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu verilerine göre bizim 25 tane ruhsatlı geleneksel bitkisel tıbbi ürünümüz var; Avrupa Birliği ülkelerinde 1.577 tane var. Tıbbi aromatik bitkilerin, Türkiye'nin endemik türlerinden tıbbiye yönelik bitkilerin Avrupa Birliğinin kıta olarak tamamının 3 mislinden fazlası bizde var, dünyanın yüzde 6'sı bizde var ama 25 çeşit tescilli ürünümüz var. Önümüzdeki potansiyelin farkı bu yani önümüzde çok önemli ve çok ciddi bir potansiyel var. Bizden ürün alıp 1.577 ruhsatlı ürüne gidiyorlar; bizde ürün var ama 25 ruhsatlı ürünümüz var.

Bakın, herkes bahsetti, pelin, nane -Türkiye için önemli olacak şeyleri söylüyorum- biberiye, ezan çiçeği, haşhaş, deve dikenini... Bakın, bunun üzerine basarak geçiyorum: Deve dikenini dediğiniz bitki, Orta Anadolu'da, 1 gram yağış olmayan bölgelerde tarlayı boş bıraktığınız zaman her tarafı saran bir bitkidir ve bu bitki kuraklığın tek çözümüdür yani o bölgede buğday yoksa marjinal tarım arazilerinde zaten bitiyor, siz sadece bunu ekonomiye kazandırabilirsiniz. "Kazandıracaksınız" kelimesini geri alıyorum, kazandırdık.

Torku dediğiniz mevzu bu işte yani kooperatifin hiç devlet olmadan, devleti sadece uygulayıcı olarak... Nedir? Devlet adaleti sağlar, eğitimi sağlar, hudut güvenliğini sağlar, en çok beklediğimiz bir diğer şey de dışarıdaki çiftçi ile içerideki çiftçiye denk tutar en azından. Bu da nedir? Dışarıdan gelecek ürünlere kendi ülkesinde desteklendiği kadar gümrük vergisi koyduğu zaman Türkiye'nin hiçbir problemi kalmaz, devletin çözümü bu kadar basit. Çok iddia ediyorum bakın, hangi ürün hangi ülkede ne kadar destekleniyorsa gümrüğü bu kadar istiyoruz yani gümrükten girerken "Senin ülkende bu kadar destekleniyor kardeşim, bak ben eşitlik sağlıyorum, kendi çiftçime de ayrıca bir avantaj vermiyorum, eşitliği sağlıyorum." dediği an Türkiye rekabet etme açısından çok büyük bir çitayı yakalamış olacak. Tekrar ediyorum: Türkiye siyasetçileri, hükümetleri ve stratejik belgeleri hazırlayanlar yurt dışındaki

çiftçilerin kendi ülkesinde desteklendiği kadar gümrükle bizi baş başa bıraksınlar, başka hiçbir şeye ihtiyaç yok. İstedığınız bitkiyi getirin, hepsiyle rekabet edilir. Çok basit bir şey gibi geliyor ama bunu sekiz yıl Genel Müdürlüğünü yaptığım PANKOBİRLİK Genel Müdürlüğünde araştırarak buldum ben.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Zaten şu anda köylülerin söyledikleri de o. Örneğin “Mazot üzerindeki ÖTV kalksa biz kurtuluruz, yüzde 55-56 vergi var.” diyorlar.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Yok, gerek yok. Almanya’daki mazot fiyatını getir, mesele bitmiştir. Çok daha basitini söylüyorum Sayın Vekilim yani ona bile gerek yok. Şeker pancarı şekerinin Amerika Birleşik Devletleri’ndeki desteğini koyduğunuz zaman okyanustan buraya geçip benimle rekabet edemiyor, bu kadar basit. Almanya’dakine lojistik maliyeti koyup bir de oradaki destekleri koyduğunuz an ben yüzde 10 ucuza geliyorum yani çok basit, temel şeyler var. Bunu uluslararası gıda devlerinin korunmasız ülkelere veya ekonomik durumu biraz şey olan ülkelere saldırı vasıtası olarak kullandıkları kesin.

Şimdi, deve dikeninden bahsettim, bunun bir diğer adı “Meryemana diken” Bu da dünyada satılan ürünleri. Biz Türkiye’de bununla ilgili 2 araştırma yaptık. Bir, bir aktardan, marketten deve dikenini aldık; bir de ben Sivas Kangallıyım, Sivas Kangal’dan, kendi köyümüzden deve dikenini tohumlarını topladım, laboratuvara getirdim, teslim ettim. Bunlara bir bakalım, ekstraktlarını çıkarın, etki alanlarına bir bakalım dedik. Biz yoğurt mayaladık bununla. Karaciğer hastalığı tedavisinin en temel ürünlerinden bir tanesi deve dikenidir, “milk thistle” dediğimiz bitki. Türkiye’deki türler dünyadaki bütün türlerden daha etkili bir yan etki verir. Egzoz gazının temizleyicisidir. Çocuklarınız okula giderken sabahları bir tablet aldığı zaman karaciğeri korunacaktır. Şeker hastalığının temel sebeplerinden bir tanesi, sirozun temel sebeplerinden bir tanesi, akciğer ve karaciğer kanserinin temel sebeplerinden bir tanesi bu egzoz gazlarıdır sigarayla beraber, sigaradan fazla. Bunu 1 tabletle hallededeksiniz ya da bir yoğurt yiyerek. İkisi de üretildi, ticari denemeye geçildi. Yani tıbbi aromatik bitkinin pazarını açmazsanız kimseyi ona yönlendiremezsiniz zihniyetinden dolayı biz Konya Şeker Torku olarak önce pazarını halledecek araştırmalara geçtik, şimdi bunları sözleşmeli üretimle almaya başlayınca kendiliğinden işi halletmiş olacağız. Yapılmışı söyleyerek bu tür yapılaşmada ne yapılacağının önünü açmak için anlatıyorum. Zaten karaciğer için üretilen “milk thistle”ın fiyatı, şöyle söyleyeyim, 1’e bin; katma değeri bin misli artıyor. 1 miligram, 2 miligram kullanıyorsanız, 10 miligram bir şişede kullanıyorsunuz; bir bakıyorsunuz, 3 kilo kangaldan elde edilmiş. Zaten dökülüyor topraklardan.

Cistusa (laden) geçiyorum. Göç veren bölgelerden bahsetmiştim. Marjinal tarım arazilerinin olduğu bölge Orta Anadolu’da neydi? Deve dikeniydi, onu hallettik. Bunun gibi birkaç bitki hâlen çalışıyoruz, beceremediğimiz için ve proje daha bitmediği için onları söylemiyorum şimdilik. “Beceremediğimiz” demeyelim de sonuca gelmedik daha diyelim.

Cistus da orman bölgelerinin kurtuluş ürünlerinden bir tanesidir. Cistusla ilgili, işte Ahmet İpek Bey’in Orman Genel Müdür Yardımcısı olduğu dönemde Emin Şimdi Bey Odun Dışı Üretim Daire Başkanıydı, onlarla irtibata geçtik. Sağ olsunlar, bütün bölgelerden birer hafta arayla hasat mevsiminde biz bu cistus bitkisini Orman Bakanlığından, Orman Genel Müdürlüğünden toplattık. Sonra her bölgenin cistuslarının ayrı ayrı ekstraktlarını çıkardık, bu haritayı belirledik. Bu ekstraktlardan en uygun olanını kenara aldık koyduk. Buradan ne elde ettik, şu anda ondan bahsediyorum. Bir: Antioksidan değeri dünyanın en yüksek bitkisinin -cistus olarak- Türkiye’de olduğunu tespit ettik. Cistus endemik tür değil ama dünyadaki bütün varlıkların toplamının yüzde 60’ı Türkiye’de. Dünya pazarına tek başına, bor gibi, hâkim olacağımız bir bitki. Ormancılar bunu pek sevmez yangın meselesinde reçineli bir bitkidir, yangını artırıcıdır diye. E, zaten bunu topladığınız zaman reçineyi hallettiğiniz için hem ormana destek vermiş olursunuz hem bir de ateşe dayanıklı. Orman yangınından sonra ilk çıkan bitki budur, bu kadar

da arsız bir bitkidir. Toplayıcılıkla yapacaksınız, bölgelerin tamamı da organiktir, organik sertifikasına ihtiyacınız yok neredeyse. Bu cistusun yetiştiği bölgelerde ilaç yok ki. Dolayısıyla organiklik şartını da kendiliğinden sağlamış oluyor.

Şimdi, biz bunun ekstraktını çıkardık. “Türkiye’de ve dünyada kanserin en büyük sebeplerinden birisi işlenmiş et ürünleridir.” dediler. İşlenmiş et ürünlerinden de raf ömrü en kısa olanı soyulmuş sosis olduğu için soyulmuş sosiste antioksidan olarak kimyasalları çıkardık, bunu yerleştirdik. Raf ömrü kimyasallardan iki ay fazla geçti. Laboratuvar deneyini bitirdik, ticari deneyi bu sene yapıyoruz. Önümüzdeki yıldan itibaren Torku ürünlerinin et ürünlerinde nitritin kansere dönüşen bölümünü cistus üzerinden hallettiğimiz için ilaç yiyeceksiniz et ürünü yerine yani kimyasallar yok olacak. 5 kimyasalın 2’si antioksidandı, cistus tek başına bunu karşılıyor; geriye kaldı 3 ürün. Bunlar da antimikrobiyal ürünler. Ormanlarımızda antimikrobiyal değeri yüksek çok ürün var. Bunlardan bir tanesi “karamuk” dediğimiz bizim, Sivas Tecer dağlarında falan olan bitki. Kekik antimikrobiyaldir. Antimikrobiyal o kadar çok bitki var ki. Defne bile antimikrobiyaldir. Dolayısıyla bunların kokusunu ayıklayarak antimikrobiyal değeri yüksek olanı da buna kattığımız zaman biz en geç iki yıl içinde et ürünlerinden kimyasalları soyutlamış olacağız. Türkiye’deki et ürünlerinin tamamı artık kimyasallardan sıyrılmış olacak. Bu nedir? Tıbbi aromatik bitkinin pazara girişinin çözümü budur. İlla gidip “Ağabey, bize de bir şeyler ver.” falana gerek yok; akıllı yatırım, akılcı çözüm, pazara yönelik çözüm ve ürün geliştirme. İşte, üniversiteler desteklenmeli filan diyoruz ya üniversite zaten üç yıllık bir üniversite, desteğe filan ihtiyacı yok, yaptı fakat Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu Komisyona söyleyeceğim bir şey var. YÖK devlet üniversitelerini, hatta bir tane gıda fabrikası olmayan bir şehrimizin bir üniversitesini gıdada görevlendirdi; vakıf üniversitesi olduğumuz için bize bu görevi vermedi. 7 tane üniversite görevli ama bize vakıf üniversitesi diye verilmedi, başka ülkenin üniversitesiyiz ya. Bunu eleştirmek durumundayım.

BAŞKAN – Mikdat Hocam, süreyi 2 katına çıkardık.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Evet, teşekkür ediyorum. Soru-cevap içinde yürüdüğü için biraz uzadı, özür diliyorum.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – 2 tane soru sorduk Hocam ya.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Sizi eleştirmek için demedim, dua ediyorum birkaç kişi daha sorsa diye.

(Oturum Başkanlığına Başkan İbrahim Aydın geçti)

BAŞKAN – Evet, soru-cevaba geçtik.

Geleneksel olarak, Arslan Hocam, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Hocam, çok teşekkür ederiz. Hakikaten bize geniş bir ufuk turu attırdınız ama tabii ki dileğim hakikaten Torku’nun başarılı olması.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Hiç endişeniz olmasın.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Dediğim gibi, sizin mali durumunuzu falan bilmiyorum, ben ekonomist de değilim, gösterseniz de anlamam ama etraftaki şirketlere bakıyorum, onların bende yarattığı bir endişe var.

Yalnız, Hocam, şu şeyleri anlatırken “Deve dikenini aldık, karaciğeri temizledi.” falan dediniz ya bu böyle değildir. Burada “Gıda takviyesi olarak kullanılabilir, karaciğer üzerinde yararlı etkisi var.” denilebilir ama kalkarsınız da “Karaciğeri kanserden de korur, sirozdan korur.” dersiniz bu hem iddialı olur hem de bilimsel olmaz.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Peki, o zaman bir cevap vereyim.

Önleyici tıpta bir mevzu vardır, hastalandıktan sonra tedavi değildir hedef, hastalanmadan önleyici tıpla işi halletmektir. Bizim gıdalardan beklediğimiz, gıdalara katkı olarak kullanmamızın karşılığı budur. Cistustan da deve dikeninden de yapılan, çok zenginlerin doğrudan aldığı, daha henüz piyasaya çıkmayan kanser tedavi ilaçlarının karaciğer kanserinde kullanıldığını ben kendim biliyorum, paylaşırım daha sonra. Cistusun da İsveç’te veya İsviçre’de, gerçekten kanserin bazı türlerini tedavi etmeye yönelik en etkili bitki olarak kullanıldığını biliyoruz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, kanser çok geniş spektrumu olan bir hastalıktır, bir tane hastalık değildir. Siz bana böyle dersiniz ben de derim ki: Faz 1’de kaç hastayla çalıştınız, faz 2’de kaç tane hayvan deneyi yaptınız, faz 3’te durumunuz nedir, faz 4’e geçtiği zaman ne olur ve bu konuda Türkiye’de İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumuna müracaatınız var mı, yurt dışına çıktınız ise o ülkelerde bu işlere bakan kuruluşlardan izin aldınız mı? O zaman bunlar gerekir.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Sayın Vekilim, o zaman şöyle söyleyeyim: Biz bulunmuş ilaçlar, bulunmuş gıda katkı maddeleri üzerinden gidiyoruz; hayvan deneyleriyle ve insan deneyleriyle bu konuda bizim üniversite olarak altyapımız hem müsait değil hem de ona yönelmedik. Biz şu anda bu bitkilerden elde edeceğimiz ekstraktı ham madde olarak son ürüne yakın yere kadar getirebilecek ve pazara sunabilecek konumdayız. Mevzunun özeti bu, yoksa bunun...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Hocam, ben de tıp doktoruyum, şimdiye kadar “Karaciğer kanserine deve dikenini iyi gelir.” diye hiçbir şey okumadım.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Peki, ben size göstereceğim, size özel olarak getireceğim Sayın Vekilim.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Sayın Başkanım, bu konuyla ilgili ben bir şeyi arz etmek istiyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – Şu anda biz Japon Kumamoto Üniversitesiyle beraber fonksiyonel gıdalar üzerine çalışıyoruz. 1985 yılında Japonya’da başladı. Japonlar hiçbir şeyi boşuna yemiyorlar içmiyorlar. Yedikleri her şeyin içerisinde sağlık üzerine etkili, özellikle koruyucu maddeler var. Ben bu konuda aslında Sayın Hocamızı da tebrik ediyorum. Aslında bu fonksiyonel bir gıda yani orada maya olarak deve dikenini kullanmakla karaciğeri koruyucu... Çünkü mantar zehirlenmelerinde doğrudan ön plana çıkan bitki deve dikenidir. “Silimarin” denilen bir madde var ve Avrupa’da çok yaygındır. Yani şu anda Torku aslında fonksiyonel gıda sektörüne girerek tıbbi bitkilerin üretimini zaten doğrudan teşvik etmiş oluyor, bu oldukça önemli. Tabii, fonksiyonel gıdalar bugün dünyada yayılıyor, önümüzdeki süreçte Türkiye’ye de yasal düzenlemeler olduğu durumda biz bu bitkilerin birçoğunu fonksiyonel gıda olarak çeşitli gıdalara hem koruyucu hem aroma verici hem lezzet verici hem raf ömrünü uzatıcı olarak ekleyeceğiz.

Arz ederim efendim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Raf ömrüne falan bir şey demiyorum ama ilaç dersanız orada çok şey değişir.

PROF. DR. NAZIM ŞEKEROĞLU – İşte, Japonya’da şu anda fonksiyonel gıdalar konusu gerçekten oldukça gündemde, bizim de çalışmalarımız var.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Tabii, inşallah çalışılır, ispat edilir, biz de kullanırız, memnun oluruz tabii.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Ekleme yapmak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Doğal tıp uzmanıyım, doktoruyum Almanya’da ve bu ilaçları kullandığımız için şöyle bir durum var deve dikenini için: Özellikle eğer karaciğer hasta ise tedavi esnasında karaciğerin yüksek performans göstererek çalışması gerektiği durumda dediğiniz doğru, yapılmaz, başka şekilde toparlanır ama diyelim ki bir kanser tedavisinde kemoterapi uygulandı, kemoterapinin ilacı karaciğere yükleme yaptı, bu durumda deve dikenini karaciğeri korumak için ve onu tekrardan sağlığına ve gücüne kavuşturmak için yoğun bir şekilde kullanıyoruz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Daha doğrusu bu deneme tarzında bir şey yani kereviz gibi bir şey.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hayır, hayır, kereviz gibi değil. Bakın, dikkat çekiyorum, karaciğer kanseri için değil, başka bir kanser tedavisinde karaciğerin zayıflaması durumu için, karaciğerin toparlanması için kullanılıyor ve pahalı bir ilaçtır Almanya’da.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bunun için bir literatür verirsiniz memnun olurum.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Çok var. Almanya’dan eğitimliyim ve bütün uygulamalarım Almanya’ya dayandığı için oradan size yeterince literatür verebilirim çünkü kendimiz de kullandık.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Memnun olurum, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Son bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Deve dikenini mevzusundan bahsederken lavanta ve kuraklığa dayanıklı tıbbi aromatik bitkilere Torku’nun, Konya Şekerin girme gerekçesi şuydu: Konya Ovası’nda bazı bölgelerde su 200-300 metrenin altına kadar düştü. Susuz tarıma geçmenin yolu Türkiye’de su istemeden kendini ispat etmiş, binlerce yıldır bu topraklarda olan bitkilerin ekonomiye kazandırılması çalışmasıdır. Esasında çıkış noktamız bu yani siz ülkenizde bulunan bir bitkiyi ekonomiye kazandırdığınız zaman kuraklığa dayanıklı tohum çeşidi geliştirmekten daha hızla ekonomiye iş yapmış oluyorsunuz işte bu bitkilerle.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Hocam, bu dediğinize hiçbir itiraz olmaz ama ortaya koyduğunuz ürünün de bir ispatı olur, olmalı.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Şimdi, mesela cistus bitkisi bitkisel tıp alanında kanser tedavisinde kullanılıyorsa -kenevir yağının kullanıldığı gibi- dünyanın her tarafında kullanılıyorsa ben bunun için ayrıca insan ve hayvan deneyi yapmak durumunda değilim. Zaten var ve kullanılıyor, onu söylemeye çalışıyorum. Yani bu bitkiyi basit ham madde olarak satmaktansa ekstraktını, yağını çıkarıp pazara ve bunun ilacını yapanlara veriyor olmaktan bahsediyorum. İlaç sanayisine geçmek elli sene.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yok, elli sene değil, on beş senede falan geçersiniz.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Ben bizim için diyorum. İlaç sanayisiyle meşgul olanlar için bir bitkiyi ilaca kazandırma çalışması on beş yıldan daha kısa sürede olmaz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Ama kazandırınca da dünya kabul eder, her şey biter.

DR. MİKDAT ÇAKIR – Ama bizim onda zaten bir sıkıntımız yok, sizin söylediğimize antitez olarak söylemedim. Biz bitkilerimize katma değer yüklemeye bir rol üstlendik. Bunun en kolay yolu fonksiyonel ürün hâline dönüştürmek, katma değeri hiç olmazsa 1’den 10’a çıkarmak. Bundan sonrasında zaten devlet bir karar aldı. Millî ilaç sanayisine gidecek yatırımcıları bir araya toplayıp Sağlık Bakanlığında bir komisyon kurdular -Tarım Bakanlığı da onun içinde, Sağlık Bakanlığı da onun içinde- onlar çalışıyorlar, o bizim dışımızda.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyoruz Doktor Mikdat Çakır’a.

DR. MİKDAT ÇAKIR – DR. MİKDAT ÇAKIR – Özür diliyorum, ben süreyi biraz fazla aştım.

BAŞKAN – Yok, estağfurullah.

Şimdi de Ahmet Yaşar Eşmekaya’yı dinleyelim dedik, sırayı değiştirdik.

Buyurun.

4.- Elite Naturel Organik Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Yaşar Eşmekaya’nın, organik ürün üretimleri, Türkiye ormanlarının meyve raporu ve orman alanlarında endüstriyel meyve yetiştiriciliği için öneriler hakkında sunumu

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ
AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Sayın Komisyon üyeleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan, asıl konuya geçmeden önce dünyadaki gelişimden çok kısa olarak bahsetmek istiyorum. Dünya nüfusunun hızla artmakta olduğu, toprakların ise artırılmayacağı konusunda çalışan bilim adamları geçmişte ürünleri nasıl artırırız ve bu insanlarda açlığı nasıl önleriz düşüncesiyle organik olmayan gübre ve kimyasal ilaç konusunda çalışmalar yapmışlar. Bu çalışmalar neticesinde hakikaten üretimleri artırmışlar ama bir müddet sonra görmüşler ki bu kimyasal tarım ilaçları ve kimyasal gübreler insan hayatını tehdit eder hâle gelmiş. Bunun üzerine tekrardan organik meyve nasıl yetiştiririz, organik gıda nasıl yetiştiririz şeklinde çalışmaya başlamışlar ve organik tarım şu anda da artık dünyanın en geçerli tarımı hâline gelmiş.

Biz Elite Naturel Organik Meyve Suları olarak 1998 yılında bu çalışmaya başladık ve Türkiye’de birçok bölgeye ziraat mühendislerimizi göndererek organik meyve bulabilir miyiz araştırması yapmaya başladık fakat maalesef gördük ki topraklarımız kirlenmiş. Onun üzerine çiftçilerimizle, meyve yetiştiricilerimizle yaptığımız toplantılara bize hormon kullanmadan, kimyasal tarım ilacı kullanmadan, kimyasal gübre kullanmadan meyve yetiştirirseniz biz sizlerden bütün bu meyvelerinizi alırız ve hatta piyasa fiyatının da üzerinde alırız diye başladık. Bunları kontrol etmek için de bir Alman sertifikasyon kuruluşuyla anlaşma yaptık. Bu Alman sertifikasyon kuruluşu önce topraktan numune aldı ve toprakların maalesef kirli olduğunu gördü ve daha sonra bunların üç yıllık beklemeye alınacağını, bu toprağın temizlenmesi gerektiğini anlattılar bize. “Ama bu süre içerisinde de siz bu üreticilerinize organik gübre ve organik tarım ilacını bedava vereceksiniz ki başka şey kullanmasınlar ve toprak temizliğe kavuşsun.” dediler. Biz bunları harfiyen yerine getirdik. 4’üncü yıl yaptıkları kontrollerde toprağın temizlendiğini, hatta meyvenin de temizlendiğini gördüler ama dediler ki: “Bu sene 1’inci geçiş yılı, size sertifika veremeyiz.” 2’nci yıl da aynı kontrolleri yaptılar, gene temiz gördükleri hâlde dediler ki: “Bu sene de size sertifika veremeyiz, 2’nci geçiş yılı.” Nihayetinde 6’ncı yılıki kontroller de temiz çıkınca “Tamam, siz artık sertifika alabilirsiniz ve bu ürünleri artık organik olarak alabilirsiniz.” dediler. Biz bu Alman kuruluşuna ileriye dönük olarak düşündüğümüz ihracat şeklini öne çıkararak bizim bu kontrollerimizi Amerikan standartlarına göre yapın, Japon standartlarına göre yapın, Avrupa Birliği standartlarına göre yapın, Türkiye standartlarına göre yapın dedik. Bu standartların hepsinde ayrı ayrı hususlar vardı, bunların hepsinin ayrı ayrı yapılmasını istedik. Netice olarak bunlar bu standartlara

göre bütün bu çiftçilerimizi kontrol ederek bize bu ülkelerin organik ürün sertifikasını verdiler. Bu arada organik ürün üreten 8 bine yakın üreticiye ulaştık. Bunların her birini dörder kişilik bir aile kabul ederseniz aşağı yukarı 30 bin kişi bu işten ekmek yer hâle geldi.

Bunun haricinde onlardan alabileceğimiz meyvelerin belki ileriki zamanlarda bizim ihtiyacımızı karşılamayabileceği düşüncesiyle 5 kişilik bir ziraat mühendisi grubundan da bütün Türkiye ormanlarını taramalarını istedik. Ormanlarda ne tür bitkiler var, ne tür ürünler var; bunları taramalarını istedik. Bunun neticesinden kısaca bahsetmek istiyorum.

Önümüze gelen rapora göre:

Feke bölgesinde elma, armut, nar, karadut, Trabzon hurması, alıç, sandal, vişne, kızılıçık, böğürtlen tespit ettiler.

Kastamonu ve Tosya bölgesinde kızılıçık, kuşburnu, elma, alıç, böğürtlen, ahududu, vişne, yaban çileği, kiraz, armut, karahindiba, salep ve horozibiği tespit ettiler.

Kütahya bölgesinde erik, vişne, elma, ahlat tespit ettiler.

Aydın bölgesinde elma, erik, dağ çileği, ahlat, nar tespit ettiler.

Sinop bölgesinde elma, armut, kuşburnu, kızılıçık, üzüm, böğürtlen, nar, yabani çilek, koca yemiş, muşmula, nane, yaban mersini, Trabzon hurması, alıç, kiraz, vişne, melisa, papatya, kantaron, sumak, ıhlamur, defne, ayva, kivi, dut, incir, deve dikenli, ısırgan otu ve salep tespit ettiler.

Aladağ (Adana) bölgesinde yabani çilek, armut, sumak, dağ çayı, kızılıçık, kuşburnu, andız, böğürtlen, laden, çakşır, civan perçemi, yaban mersini, kekik, karahindiba tespit ettiler.

Karaisalı (Adana) bölgesinde böğürtlen, ahlat, biberiye, yaban mersini, funda, elma, kiraz, alıç, andız, çakır otu, erik, dikenli incir, harnup, kekik, kızılıçık, sandal, laden tespit ettiler.

Saimbeyli (Adana) bölgesinde sumak, kuşburnu, armut, civan perçemi, kekik, kızılıçık, böğürtlen tespit ettiler.

Osmaniye’de dut, nar, elma, alıç, sumak, dikenli incir tespit ettiler.

Antalya’da dağ eriği, ahlat, alıç, böğürtlen, koca yemiş, elma, yaban mersini, sandal, nane, papatya, deve dikenli tespit ettiler.

Mersin bölgesinde yaban mersini, keçi boynuzu, sandal, defne, kekik, laden, andız tespit ettiler.

Artvin’de elma, armut, kiraz, kestane, hurma, kuşburnu, kızılıçık, böğürtlen, nar tespit ettiler.

Artvin Borçka’da elma, armut, böğürtlen, yaban mersini, erik, sumak, ıhlamur, kestane tespit ettiler.

Artvin Yusufeli bölgesinde erik, hurma, alıç, kiraz, vişne, papatya, kantaron, sumak, ıhlamur, ayva, dut, incir ve ısırgan otu tespit ettiler.

Artvin Şavşat’ta elma, armut, kuşburnu, kızılıçık, kiraz, muşmula, böğürtlen, sumak tespit ettiler.

Artvin Arhavi’de elma, armut, böğürtlen, yabani çilek, yeni dünya, nane, yaban mersini, erik, Trabzon hurması, kiraz, kantaron, papatya, karayemiş, ıhlamur, kivi, dut, incir, ısırgan otu, ceviz, kestane ve mandalina tespit ettiler.

Mersin’de ayrıca Devlet Su İşlerinin bir arazisinde greyfurt, limon, portakal, mandalina tespit ettiler.

Bunları tek tek saymamın sebebi şu: Ülkemizde hakikaten çok çeşitli miktarda hem endemik bitki var hem de meyve bitkisi var fakat bunlar maalesef değerlendirilemiyor. Biz Orman Bakanlığımızla görüşmeler yaparak bu bitkilerden bir kısmını alabilmek için protokoller yaptık. Bunlar zaten organik

bitki çünkü ormanda ne ilaç var ne kimyasal gübre var. Dolayısıyla bunlarla anlaşarak ve Orman Bakanlığımıza bedel yatırarak bunların toplama hakkını kendilerinden aldık. Zaman zaman 30 bin kişiye yaklaşan orman köylüsünü çalıştırarak karadut, yaban mersini -ki o bölgelerin bazılarında “murt” deniyor buna, cinsi yaban mersini- böğürtlen ve buna benzer orman bitkilerini toplattırmaya başladık. Şimdi hâlihazırda hem Orman Bakanlığından aldığımız bu meyveleri kullanıyoruz hem de üreticilerimizden aldığımız meyveleri kullanıyoruz.

Ürünlerimizin hepsi tamamen, yüzde 100 organik ürünler. Organik olarak ürettiğimiz bu ürünlerin yüzde 95’ini yurt dışına satıyoruz. sattığımız ülkelerin başında Amerika, Japonya, Avrupa Birliği ülkeleri, Çin, Malezya, Hong Kong, Tayvan, Kanada, Kore gibi ülkeler geliyor yani 32 ülkeye bu ürettiğimiz ürünlerin yüzde 95’ini satarak ülkemize döviz kazandırmaya çalışıyoruz. Bu arada, tabiatıyla bu ülkelerle çalışmaya başladıktan sonra istihdam oranında da büyük artışlar sağlandı. 7 kişiyle başladığımız fabrika işletmemiz şu anda 176 kişiye çıktı çalışan kişi olarak.

Bir başka şey yaptık bu ülkelerde ön alabilmek için, geniş bir AR-GE laboratuvarı kurduk, geniş bir AR-GE çalışanlar grubu kurduk. Bu gruplarımızla özel ürünler hazırladık. Şöyle bir misal vermek istiyorum: Türkiye’nin işte en meşhur markası bilmem ne, o markadan giyinen insanlar çok değerli ve iyi bir şey giymiş oluyorlar ama aynı ürünü o mağazalar bin kişiye satıyor. Dolayısıyla kişiye özel bir şey olmuyor. Biz bu çalışmalarımızda, dışarıdaki müşterilerimize bilhassa, kişiye özel ürünler yapmak istedik. Önce AR-GE çalışmalarımızda, laboratuvarlarımızda bunları değerlendirdik, çalışmalarını yaptık, daha sonra da onlara sunduk. Onlar “Şunu değiştirelim, bunu yapalım.” falan dediler, bunların hepsini yerine getirdik ve bir ürün meydana çıkardık. Bu ürün dünyada başka hiçbir firmada olmayan bir ürün hâline geldi yani rakipsiz ve dünyada başka hiç kimsenin yapmadığı bir ürün hâline geldiği için oralarla olan münasebetlerimiz çok gelişti. 2016 yılı satışlarımız 59 milyon TL iken 2017 yılı satışlarımız 65 milyon TL’ye çıktı, 2018 yılı satışlarımız 140 milyon TL’ye çıktı; 2019 yılı hedefimiz 210 milyon. Şu anda bunun büyük bir kısmını da gerçekleştirmiş durumdayız. Dolayısıyla ülkemize -biz TL olarak söylüyoruz, isteyen onu dövizle çevirebilir- bu şekilde de döviz kazandırmış oluyoruz.

İkinci bir husus var burada, üzerinde durmak istediğim en önemli husus, yaptığımız ürünler organik olduğu için, aynı meyveden meyve suyu üretip satan firmalar 1 litresini mesela 1 dolara sattığı hâlde biz 1 litresini 3,5 dolara satıyoruz. Organik olduğu için, direkt taze meyveden sıkma meyve suyu olduğu için ve içine 1 miligram dahi başka hiçbir şey konulmadığı için, direkt sıkıldığı şekliyle doldurulduğu için diğer firmalardan 3,5 misli fazla fiyatı bunu satma imkânına sahibiz. Daha ziyade yurt dışında bunun değerini biliyorlar ve ona göre de bu paraya satın alıyorlar.

Size çok çarpıcı bir örnek vermek istiyorum bu konuda yani ürünün vazgeçilmezliği konusunu vurgulamak için bir örnek vermek istiyorum. Biz Amerika’da “7-Eleven” diye bir firmaya mal veriyoruz. 65 bin mağazası var Amerika’da ama biz sadece 15 binine verebiliyoruz. AR-GE çalışmaları neticesinde yaptığımız bu ürünlerden “yeşil ürün” dediğimiz meyve-sebze karışımı ürünlerimizden önce 10-20 konteyner sipariş verdiler, aldılar. Aradan bir-bir buçuk ay geçti, bize dediler ki: “Bu yeşil üründen bize 5 konteyner uçakla mal gönderebilir misiniz?” Çünkü gemiyle 30 günde gidiyor mal. Tamam göndeririz uçakla ama biz 3.600 dolara gönderiyoruz bir gemiyi, bir uçak 40 bin dolara yakın, biz nasıl gönderelim? Onlar dediler ki: “Bu şeyi biz karşılayacağız.” Ve 240 bin dolar navlun ödeyerek 5 konteyner malı uçakla aldılar çünkü vitrinlerinde, tezgâhlarında o mal bitmişti, müşteriye de “yok” dememek için bunu yaptılar. Bu, Türkiye’nin başarısıdır; bizim başarımız Türkiye’nin başarısıdır yani çalışmakla ve iyi şeyler yapmakla elde edilen netice bunu getiriyor.

Biz devamlı inovasyon yapıyoruz, hep yeni ürün üretiyoruz. Yeni üründe de ağırlıklı orman meyveleri kullanıyoruz, ormandan aldığımız meyveleri kullanıyoruz fakat orada da şöyle bir sıkıntı var: Ormandan alınan meyvelerde toplu hâlde bir alım yapma imkânı yok, ağaçlar çok toplu hâlde değil, toplu bahçeler lazım yani bir karadutu bir bahçeye girdiğimiz zaman 30 ton, 50 ton alabilmeliyiz. Biz şimdi 200 kilo birinden, 100 kilo birinden, 500 kilo birinden toplatarak bunları alıyoruz, orman köylülerine toplatıyoruz. Ama bunların muhafazası zor, her yere soğuk hava konteynerleri koyuyoruz günlük şeyleri toplamak için. Dolayısıyla şimdi benim bu Sayın Komisyona söyleyeceğim şeyin en önemlisi burada başlıyor. Orman alanlarımızın içerisinde endüstriyel bitkilerin, endüstriyel meyvelerin yetiştirilmesi için alan tahsis edilmesi lazım. Türkiye'nin kurtuluşu burada, inanın burada çünkü başkasının 1 liraya sattığını biz 3 liraya satabiliyorsak Türkiye'nin döviz kazanması bakımından da ürün geliştirmesi bakımından da kurtuluşu bence buradadır. Komisyonunuzun bu konuya ağırlıklı olarak eğilmesini rica ediyorum, lütfen. Bizler Orman Bakanlığıyla tekrar konuşarak... Onlar bize arazi tahsis ederse plantasyonlar yapmak istiyoruz, meyve bahçeleri yapmak istiyoruz, meyve plantasyonları yapmak istiyoruz. Bunlar sağlanmadığı için de çok sıkıntılı bir üretim yapıyoruz çünkü özellikle orman meyveleriyle ilgili ham madde bulmakta çok sıkıntı yaşıyoruz. Bunların aşılması hâlinde Türkiye'nin önünün daha fazla açılabileceğini düşünüyoruz. Bu konuda yardımlarınızı bekliyoruz.

Biraz önce de söylediğim gibi, bizim çalışma şeklimizde en önemli şey inovasyona dayanıyor yani hiç durmadan yeni ürün üretiyoruz. AR-GE laboratuvarlarımızda çalışıyoruz ve dünyayı şaşırtacak ürünler üretiyoruz yani "Bunu nasıl yaptınız?" diyebildikleri ürünleri üretiyoruz. Bildiğimiz nar suyunun 3 çeşidini yapabiliyoruz. Nedir? Normal nar suyu yapabiliyoruz, pembe nar suyu yapabiliyoruz, siyah nar suyu yapabiliyoruz. Bunların hepsi bir çalışma neticesidir ve AR-GE çalışması neticesidir. Bunun haricinde, yine anneler için mesela anne sütünü artıracak ürünler yapabiliyoruz. Bebekler ve çocuklar için tamamen organik püreler yapabiliyoruz. Yalnız bütün bunları temin etmek için çok sıkıntı yaşıyoruz. Önümüz açıldığı takdirde bu 200 milyon dediğimiz satışlarımızın 300'e, 400'e, 500'e çıkması mümkün ama önümüzün açılması lazım. Önümüzün açılması için de istediğimiz sadece şu: Ormanın kullanmadığı araziler varsa bunlardan bize bir plantasyon arazisi verilsin, buralara biz meyve dikelim. Kiralasınlara bize yani mülkiyeti gene Orman Bakanlığının ama yirmi beş, otuz, kırk yıl, neyse kiralasınlara çünkü bir ağaç ancak beş yıl sonra meyve veriyor. Onun için bizim istihdamımız Sayın Komisyonumuzun bunu dikkate almasıdır.

Şu listede gördüğünüz çalışmalar on yılda yapılmıştır. On yıl boyunca arkadaşlarımız arazilerde bu çalışmaları yapmışlardır ve böylece ne olduğunu da tespit etmiş durumdayız.

Hepinize teşekkür ediyorum. Benim söyleyeceklerim bu kadar, sorunuz varsa cevaplandırayım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Eşmekaya. Gerçekten iyi bir sunum oldu, neticesini duyunca sevindik yani. 200 milyonun üzerinde ihracat yapmak, fabrikanın 7 kişiden 170 kişiye çıkması, yüzlerce orman köylüsüne iş vermek, inovasyona önem vermeniz çok önemli. Tabii, araziye ulaşım önemli. Bunu organik sahalar içerisinde doğadan toplamak, oralarda üretime geçmek lazım yani bunun tarımını yapmak gerekli. Bunun için toprağa ulaşım şart.

Biz mesela tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili ne yaptık? Hazine arazilerinden kiraya verebiliyoruz. Orman arazilerinden ise genelde özel ağaçlandırma diye orman ağaçlarından verebiliyoruz. Altta da ikinci ürün olarak çalı grubunda veyahut da bu tür bitkilerde yapılabilir yani özel ağaçlandırma sahasının içerisine, projenin içerisine eklenebilir. Aslında mantıklı bir şey, madem özel ağaçlandırmaları veriyorsak ormanda yetişen bu tıbbi ve aromatik bitkilere de vermek gerekli.

Ben de orman mühendisiyim, uzun yıllar orman bölge müdürlüğü yaptım; Muğla’da, İzmir’de, Antalya’da yirmi bir yıl, diğer şefliklerde çalıştım. Onun için önemli. Zaten bu Komisyonun birinci amacı da bu yani yetiştirmek, üretmek, korumak, onu tarım şekline çevirip üretmek; ondan sonra, bu şekilde sizin gibi inovasyonla güzel ürünler yapıp, dünya insanlığının hizmetine sunup cari açığımızı düşürmek; bir hedefimiz de bu, onun peşindeyiz. Onun için böyle bir teklifimiz olacak ama şu anda hazine arazileri var ise bildiğiniz, bu hangi ürünü... Mesela “murt” dediniz, gerçi dere içlerinde biraz zor olur ama üretilebilir yani bunun platosuna çevrilebilir. Varsa öyle bir yer, hazine arazisi, kiraya verilebilir.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Efendim, tabii, Orman Bakanlığı bazı bitkileri yetiştirmeye müsaade ediyor “Ceviz yetiştirin, badem yetiştirin, onlar için size arazi verilir.” diyor ama bizim konumuz ceviz ve badem değil. Sadece biz demiyorum yani Türkiye’nin konusu bu olmalı artık. Türkiye’de şu anda bütün fabrikalar bu ürün konusunda sıkıntı çekiyor, endüstriyel meyve konusunda sıkıntı çekiyor. Biz organikçiyiz. Biz ormandan alacağımız ürünleri çok fazla incelemeye tabi tutmaya gerek kalmadan direkt kullanabiliyoruz çünkü ormanda ne ilaç var ne kimyasal gübre var. Dolayısıyla bunun genişletilmesi demek, ki ormanda mesela yeniden ağaçlandırma gereken yerler var. Bunların içerisinde yani fazla bir şey de istemiyoruz, 3 hektar, 5 hektar, 2 hektar bir yer bize tahsis edilebilirse parasını ödeyelim...

BAŞKAN – Bu konuda rahat olun. Komisyonumuzun zaten böyle bir düşüncesi vardı ilk sunumları da aldığımızda kendi aramızda, mutlaka Orman Genel Müdürlüğüne bir teklifte bulunulacak. Yani bu konuyla ilgili bir yaptırımımız... Yani bir yasama görevindeyiz ama Komisyon olarak yapacağız. Zaten orman teşkilatı da otuz yıl önceki gibi değil. Orman Kanunu bile yavaş yavaş yumuşatılmaya başlandı ve ormancılarda da mantalite değişti. Eskiden yalnızca odun ham maddesi üretimiyle ilgiliydi, şimdi ise zaten... Bizim 38 tane eylem planımız var. Bu eylem planlarının içerisinde her ne kadar badem, ceviz de desek, kestane de desek içinde diğer alt ürünler olan, hatta Sığla Eylem Planı’ndan tut Sakız Eylem Planı’na kadar, ormanda yetişen, bunlar da var, meyve ağaçları da var. Hatta, biz yeni ağaçlandırmalar yaparken bir yer yandığı zaman bile orman yangınına dayanıklı, orman koruma adına oralarda ne yapıyoruz? Yalnızca çam dikmeyip diğer bu türlü meyveli ağaçları da yani oradaki... Bu şekilde belki amacımız yoktur ilk etapta yani en azından, ormandaki hayvanlara, canlılara faydası olsun düşüncesiyle dikilen meyve ağaçları da var. Hatta, ben hep espri olarak şöyle diyordum arkadaşlara: Ayı ormanda gezerken bir ormancıyı görmüş, elinde çam fidanı, çam diyor, başlamış onu sallamaya, silkelemeye, demiş ki: “Hep çam, çam, çam; biraz da armut dikseniz, biz de yesek olmaz mı?” demiş. Yani onun gibi çarpıcı bir şey, bunu her zaman anlatıyorum her yerde. Yani anlayış değişti. Bu Komisyonun bir görevi de bu. İnşallah, ormanlarımızda organik olarak bu ürünleri üreteceksiniz yani ormanlarımızın içerisinde. Yoksa zaten, bir kızılçam ormanı düşün, tek başına bir çöldür orada. Orada kuş bile gezmez yani hiçbir şey olmaz ama içine karışık orman... Hatta, o çöl gibi olan kızılçam ormanının içerisinde 3 hektar, veyahut da işte 2 hektar özel ağaçlandırma olarak badem dikmişler veyahut da herhangi bir özel ağaçlandırma yapmışlar, orayı etraftaki hayvanlar sincabından domuzuna perişan ettiler o sahaları. Niye? Başka yiyecek bir yer yok, hepsi oraya geliyor, toplanıyor. Bizim, ormanları zenginleştirmemiz gerekiyor ve bu türlü şeylerle yapmak zorundayız.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Hocam, şimdi biz böyle bir plantasyon yaptığımız zaman orada bin, 2 bin kişi de çalışmak mecburiyetinde yani onu yetiştirmek ve orayı korumak, kollamak mecburiyetinde. Yani bir taraftan istihdama faydası olacak, bir taraftan da katma değeri yüksek ürünler üretmiş olacağız.

Katma değeri yüksek ürün de üretmemiz gerekiyor ülkemizin kalkınması için, ilerlemesi için. Biz bunların peşindeyiz ama yani kendi gücümüzle de gidip de 10, 20, 30, 40 trilyon verip arazi satın alamıyoruz biz.

BAŞKAN – Hazine arazilerini çok düşük şeyle kiralayabiliyorsunuz şu anda. Yani bizim hedefimiz de o.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ
AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Onu yapmamız lazım.

BAŞKAN – Dünyada bu sektör şu anda 115 milyar dolar, 2050 yılında 500 milyar dolar deniliyor. Eğer biz daha hâlâ milyon dolarlarda sayıyorsak bu bizim ayıbımız. Diyoruz ki: “Ülkemiz ilk 10 büyük ekonomide olacak.” 2023 hedeflerimiz var. “Buradan, 155-120 milyar dolardan 5 milyar dolar alabilir miyiz?” diye düşünüyoruz. Olmadı, 2050’de biz ilk 10 ekonomiye gireceksek bu sektörden 2050 yılında 50 milyar dolar bizim pay almamız lazım, almazsak, demek ki bu ülkenin kaynaklarını iyi kullanamamış olacağız ve 2050 yılında da ilk 10 ekonomide değiliz demektir eğer bu sektörü canlandıramazsak. Bu kadar önemsiyoruz.

Arslan Bey’in bir sorusu var.

Buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim.

Siz bu işe başladıktan ne kadar zaman sonra kâr eder hâlâ geldiniz?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ
AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Hocam, bu işe başlamadan önce biz... Ben daha önce Ankara Gazozlarının sahibiydim, gazoz fabrikam vardı, baba-oğul şirketi zaten bizim şirketimiz. Oğlum, Bilkent İngiliz dili ve edebiyatını bitirmişti, askerliğini yaptı geldi, oturduk “Ne iş yapalım?” diye. Dedik ki: “Birinci madde: İnsan sağlığına faydalı bir şey yapalım. İki: Türkiye’de kimsenin yapmadığı bir işi yapalım. Üç: Dünya nereye gidiyor, onu yapalım.” Oğlumu altı ay süreyle yurt dışına gönderdim, araştırma yaptırdım, bir gıda mühendisi kattım yanına, altı ay boyunca yurt dışında araştırma yaptı. Ben zannettim ki çok büyük böyle dosyalar falan getirecek bana. Oğlum nedir bunun neticesi dedim, tek kelime söyledi: “Organik.” Böyle ne dosya var ortada ne başka bir şey var. “Organik, dünya organığe gidiyor baba.” dedi. O günden itibaren biz dağ bayır dolaşarak bunu bulmaya çalıştık. Bulduk mu? Bulamadık ama bu projeleri başlattık. Yani tabii, bir anda 8 bin kişi olmadı, 100, 200, 500 falan derken bu projeleri başlattık. Bu süre içerisinde tabiatıyla o insanların meyvesini de almak mecburiyetindeydik. Yani o organik olmayan meyveleri de kendimiz ilacını ve gübresini verdiğimiz meyveleri aldık onları da “natürel” diye doldurduk, sattık. Yani “organik” diye satamazdık çünkü sertifika yoktu, “Elite natürel” olarak sattık onları, şimdi “Elite natürel organik” olarak satıyoruz. Gene sevinerek ve iftihar ederek söyleyebilirim ki bütün dünyada 5 firmadan biri biziz, bu konuda direkt kendi üreticisinden malı alıp direkt taze meyveden sıkıp doldurup satan ve katma değer yaratan. Yine iftiharla söylüyorum; dünyada Amerikan sertifikası, Japon sertifikası, Kore sertifikası, Kanada sertifikası, Avrupa Birliği sertifikası ve Çin sertifikası olan tek firma biziz, bütün dünyada. Bunlar hep çalışmayla oluyor, çalışırken de katma değer yaratarak oluyor. Yoksa hem pahalı alıp meyveyi hem de diğer meyve sularının fiyatına satarsanız zarar edersiniz tabiatıyla. Onun için, biz, meyve sularımızı 3 misli fiyata satıyoruz, yurt dışına 3 misli fiyata satıyoruz, Türkiye’de de bu kadar satamıyoruz, daha ucuz satıyoruz Türkiye’de. Onun için de Türkiye’de de yani belirli firmalarda satılıyor ürünlerimiz ama yurt dışında çok yaygındır, çok şükür.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Normalde, ben bir su içerim bir de Torku ayran içerim. Bunların içerisinde hiç katkı yok, değil mi? Normal bizim bildiğimiz diğer meyve sularında katkı maddesi var.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Hocam, bütün samimiyetimle söylüyorum, isteyen, bütün dünyada her isteyen istediği laboratuvarı, dünyanın hangi laboratuvarı olursa olsun, incelettirsin şu söylediklerimi, direkt meyveden sıkma meyve suyu. Evinizde meyveyi sıkıyorsunuz, içtiniz, bu, o.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Peki, bunların bir raf ömrü var mı? Mesela, ben şurada karadut suyu içtim. Bunun raf ömrü nedir, ne kadar?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Onun raf ömrünü yirmi dört aya getirdik biz. Yeni bir teknoloji kullanıyoruz, onun için de epey bir yatırım yaptık. O teknoloji sayesinde, altığımız karadutu o gün sıkıyoruz, sterilize ediyoruz ve steril kaplara koyuyoruz, o steril kaplarda muhafaza ediyoruz. Bunu dolduracağımız, şişeleyeceğimiz zaman o kaplar açılıyor, karadutta o kadar olmuyor ama narda falan o parçacıklar çok büyük büyük kaldığı için o şekilde dolduramıyorsunuz, “homojenizatör” denilen bir aletten geçiriyoruz, daha homojen hâle getiriyoruz onları ama yine de dışarıdan konulmuş 1 miligram dahi bir şey yok.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Piyasadaki diğer meyve sularında var mı?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Ona ben bir şey söylemiyorum artık.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani mevzuatında varsa bilirsiniz.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Rakiplerimiz hakkında konuşmak istemiyorum.

BAŞKAN – Hocam, buyurun.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Peki, bu normal meyve sularında, hocamın dediği gibi, sentetik koruyucular, antioksidanlar veya antimikrobiyal maddeler var. Siz bunun içerisine, sentetik olması şart değil yani bizim amacımız “Koruyucu olmasın.” değil, raf ömrü uzun ama içerisine koyduğumuz bu koruyucunun organik olması bizim için yeterli. Niye organik antioksidan veya antimikrobiyal maddeler kullanmıyorsunuz?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Hocam, biz prensip olarak şunu edinmişiz: Taze meyveyi sıkacağız, sterilize edeceğiz, sonra da pastörize edip dolduracağız. Bizim sistemimiz buna dayanıyor. Şöyle söyleyeyim size: Yaban mersini işliyoruz, kızılçık, karadut, böğürtlen yani kendisi zaten antioksidan yüklü Hocam, daha fazla bir şey ilave etmene gerek yok ona. Onu pastörize ettiğimiz için raf ömrü kazanıyor yoksa dayanmaz elbette. Buzdolabında saklanıyor bu, açtınız, iki gün içinde tüketmeniz lazım, değilse bozulur. İçinde hiçbir koruyucu madde yok.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun, gıda mühendisi üyemiz.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Öncelikle teşekkür ediyoruz sunumuz için, anlattıklarınız için.

Toplamda kaç ürün üzerinde çalışıyorsunuz?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Şu anda 40 hocam.

REFİK ÖZEN (Bursa) – En çok ürettiğiniz ya da tükettiğiniz ürün?

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – En çok ürettiğimiz ürün nar ve orman meyveleri karışımı yurt dışına sattığımız şeyler. 7-Eleven için 3 çeşit ürün yapıyoruz, senede 15 milyon dolara yakın Amerika’ya mal satıyoruz.

REFİK ÖZEN (Bursa) – Ham madde konusunda sıkıntı yaşıyorsunuz anladığım kadarıyla.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Orman meyveleri konusunda sıkıntı yaşıyoruz çünkü Hocam, karadut toplatmaya gönderiyorsunuz, adam 50 kilo getiriyor, akşama kadar onu toplayabilmiş adam. Onu bizim işlememiz için de en az 40 ton, 50 ton lazım yani o makinenin o gün çalışması, buharın şey yapması için. Onun için bütün o bölgelerde, 5-6 bölgede soğuk hava depoları koyuyoruz, onu akşama kadar orada biriktiriyoruz 50 kilo, 100 kilo, 200 kilo, 300 kilo. 500 kilo alan yok, hiç mümkün değil çünkü toplu hâlde karadut bahçesi yok, toplu hâlde kızcık bahçesi yok, böğürtlen bahçesi yok, toplu hâlde hiçbirisi yok bunların. Hepsisi böyle tek tek 50 kilo, 100 kilo toplanarak yapılan bir şey. Onun için, çok sıkıntı yaşıyoruz.

BAŞKAN – Özgür Bey, Orman Genel Müdürlüğünden...

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Tanışıyoruz Özgür Bey’le Hocam.

BAŞKAN – Diğer arkadaşlar bilsin diye söyledim.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Özgür Bey’le görüşmelerimiz oldu. Bu orman meyvelerinin toplanması konusunda Özgür Beyler bize yardımcı oldular, onlarla anlaşmalar yapıldı. Biz onlara bir bedel yatırıyoruz, onların belirli bedelleri var. Bu bedelleri yatırdıktan sonra...

BAŞKAN – Tarife bedeli, değil mi?

Buyurun Özgür Bey.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI - Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri; aslında, kamunun çok basit dokunuşlarla çok büyük sonuçlara sebebiyet verebileceğinin kanıtı beyefendidir. 2014 yılında biz, organik iddiasıyla yola çıktık ancak organik üretim yapmak en az altı yılı alıyor çünkü tarlanın belli bir sene izlenmesi gerekiyor. Dolayısıyla biz bunları temin edemiyoruz, ormanda da zaten doğal bunlar. “Bunları toplayabilir miyiz? Bizlere yardımcı olur musunuz?” diye ilgili dairesi... Ben o zaman şube müdürüydüm, Bitkisel Ürünler Şube Müdürü; Ahmet İpek Bey de vardı, Genel Müdür Yardımcımızdı. Bir toplantı yaptık ve o gün aldığımız kararı hayata geçirdik. Birçok bölgede envanterlerimizi yapıp doğal meyve varlığını ortaya koyduk. Ardından, organik sertifikası veren sertifikasyon kuruluşları için de işletmelerden alacağı iki tane belge düzenledik. Yani bizim dokunuşumuz bunlardan ibaret. Bir “Bu bölgede yangın olmamıştır ve ilaçlama yapılmamıştır.” hükmü içeren iki belgeyi işletme müdürlüğünden almış olmalarıyla sertifikasyon kuruluşları doğal sertifikasyonunu vermeye başladılar. 4 bin ton civarında bizim kayıtlı üretimimiz vardı, geçen yıl itibarıyla 38 bin tona çıktı. Yani ciddi anlamda bir ham madde arzı yapıyoruz ama başka bir açmazımız var, başka bir darboğaz ne yazık ki 40’ıncı madde ve orman köylüsü. Yani azalan bir orman köylümüz var, iş gücü yok, az önce onu ifade etmeye çalıştık ancak sahaya özel sektör eliyle ki sizler bilirsiniz Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sokmazlar.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Köylü sokmuyor, şikâyetler oluyor veya bu çatıda çok dillendirmek istemem ama o muhtarların, kooperatif başkanlarının başka şeyleri oluyor.

BAŞKAN - “Muhtarı görmeden giremezsin.” diyor.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Evet.

Tabii, çok hızlı bir şekilde bu küçük dokunuşlarımızla 4 bin tonlardan 38 bin tona çıkan bir üretim. Bir 38 bin daha yapabiliriz, bundan eminim çünkü kayıtlı envanterimiz var ancak orman köylümüzün iş gücü buna yetişmiyor. 40’ıncı madde hükümleri nedeniyle de orman köylüsünü de inkâr edemeyiz çünkü kanunen onlara vermek zorundayız toplama işlerini. Dolayısıyla bu açmaz da çözülürse kendi kaynaklarımızı daha verimli olarak ekonomiye aktarabiliriz.

Ayrıca, biz, beyefendi ve birçok firmayı, bizim yıllık toplantılarımız olur -Sayın Başkanım, bilirsiniz- bu toplantılara aileden biriymiş gibi... Çünkü orman kaynağındaki atıl değerleri işleyen fabrikaları bizim paydaşlarımız olarak görür ve toplantılara çağırır, eğitimlerimizde sunumlar yaptırırız çünkü kamuda da bizim taşra mensuplarımızda da bir mantalite değişimine ihtiyaç olduğunu biliriz ve o toplantıların ardından birçok işletmenin bu meyve toplamalarına çok, gayet güzel katılımları oldu. Tabii, bu artışlar da o sayede oldu.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Dediğim gibi yani orman teşkilatı da ormancılar da eski anlayıştan çok çok farklılar şimdi. Yani böyle bir organik bir ürün üreten sizler gibi bir iş adamını, bu kadar ihracat yapıyorsunuz, onu görüp de oradaki hiçbir orman mühendisinin veyahut da idaredeki bulunan kişinin yardımcı olmaması mümkün değil. O konuda bir şey olmasın ama önümüzdeki yıllarda da mutlaka bu kanuni şeyleri aşmamız lazım. Çok zor bir şey değil, küçük dokunuşlarla olacak bir şey. Tabii, biz, orman köylülerimizi de hep “Doğduğu yerde doyuralım. Fazla göç vermesin.” diyoruz ama maalesef, nüfus Türkiye’de 45 milyonken neredeyse... Kaçtı o zaman?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Yüzde 50’lerde, 60’larda...

BAŞKAN – Ama şu anda 80 milyon nüfus olmuş, 8 milyon orman köylüsü yok yani şu anda.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Sekizde 1’i değil, 6 milyon civarında.

BAŞKAN – Ancak işte, ormanla etkileşim yapan o kadar kişi var.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Orman köylüsü tanımına uyan 5 milyon bile zordur.

BAŞKAN – Onun için desteklememiz lazım. Dediğimiz gibi, doğduğu yerde doyuralım köylülerimizi.

Başka sorusu olan yoksa...

Çok teşekkür ediyorum.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Beni dinlediğiniz ben de çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Aslında, fabrikanızı da görmek isteriz.

ELİTE NATUREL ORGANİK GIDA SANAYİ VE TİCARET AŞ YÖNETİM KURULU ÜYESİ
AHMET YAŞAR EŞMEKAYA – Muhakkak bekleriz.

BAŞKAN – İnşallah, bir irtibata geçeriz.

Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim, sağ olun.

Şimdi, Doçent Doktor Duran Katar Beyefendi'yi davet ediyorum, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi.

5.- Doç. Dr. Duran Katar 'ın, tıbbi ve aromatik bitkilerin dünyada ve Türkiye'de değerlendirilmesi, organik tarım için yapılması gerekenler ile ülkemizde lavanta üretimi hakkında sunumu

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Sayın Başkanım ve sayın Komisyon üyeleri; bizleri buraya davet ederek dünyanın ve Türkiye'nin son yıllarda üzerinde çok fazla konuştuğu ve çok fazla ilerleme kaydettiği tıbbi aromatik bitkiler konusunda fikirlerimizi beyan etme fırsatı tanıdığınız için hepinize baştan teşekkürü bir borç biliyorum.

Ben çok kısa bir şekilde kendimden bahsettikten sonra, tekrar olmaması için daha önceki hocalarımızın veya arkadaşların bahsettiği şeyleri çok hızlı bir şekilde geçerek sorun olarak gördüğüm ve bu sorunların çözümüyle ilgili belirtmiş olduğum şeyleri aktararak kısa bir şekilde bitirmek istiyorum.

Ben Duran Katar, aslen Tokatlıyım. 1994 yılında Tokat ziraat fakültesinden mezun olduktan sonra üniversitede asistan olarak göreve başladık. İki yıl üniversitede çalıştıktan sonra Tarım Bakanlığına yatay geçişle geçtik ve atandıktan sonra on dört, on beş yıla yakın Tarım Bakanlığında ilçede ziraat mühendisi, ilçe müdürü, ilde ziraat mühendisi, il müdürü olarak görev yaptıktan sonra Ankara'da genel müdürlükte iki yıl kadar görev yaptım. Daha sonra, Tarım Bakanlığına bağlı araştırma enstitüsünde üç yıl kadar çalıştıktan sonra tekrar üniversiteye döndüm ve sekiz yıldır da Eskişehir Ziraat Fakültesinde tarla bitkileri bölümünde, özellikle de ana çalışma konum olan tıbbi aromatik bitkilerle ilgili çalışmalar yürütmeye çalışıyorum. Bunu niye söyledim? Şunun için söyledim: Akademik çalışma yürüten veya akademik kadroda bulunan arkadaşlarımızın büyük bir kısmı, sadece bu tip olaylara akademik gözle bakıyor ve teşkilatın içerisinde yaşanan olayları bilmediği için, böyle bir ders anlatır gibi kendi derleyip topladığı şeyleri sunmakla yetiniyor. Diğer taraftan, sadece teşkilat içerisinde bakanlar ise kendi yaşadıkları şeyleri sadece dile getiriyor. Ben bu ikisini birlikte harmanlayarak ne yapabiliriz, neredeyiz, durum nedir; onu çok kısa bir şekilde sizlerle paylaşmak istiyorum.

Tabii, tıbbi aromatik bitkiler önemli, dediğimiz gibi. Önce “Tıbbi aromatik bitkiler nedir?” diye tarifine şöyle bakacak olursak Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün “Tıbbi ve Aromatik Bitkilerden Gelen Sağlık ve Refah” adlı biyoçeşitlilik el kitabında şöyle tarif ediyor: İnsanları hastalıklardan koruyan, sağlıklarını devam ettiren ve rahatsızlıklarını gideren ilaçları sağlayan bitkiler olarak tanımlanıyor bu bitkiler.

Tabii, bu tanımdan sonra, tıbbi aromatik bitkiler, bildiğimiz gibi, dünyada özellikle 1750'li yıllardan sonra sentetik kimyanın, inorganik kimyanın çok hızlı bir şekilde gelişmesiyle dünya tedavide kullanmış olduğu ilaçların büyük bir kısmını sentetik kökenli, sentetik orijinli sentezlerden geliştirme yolunu tercih etti. Aynı şey, biraz önce, benden önceki sunum yapan arkadaşımızın bahsettiği gibi, tarım alanında da sentetik girdilerin çok yoğun bir şekilde kullanıldığı bir sektöre girildi. Tabii, 1750'li yıllarda başlayan sentetik kökenli dünya, çok hızlı bir şekilde iki yüz yıl sonra bu sentetik ürünlerin gerek ekosistem üzerinde gerek insan sağlığı, bitki sağlığı, hayvan sağlığı üzerinde oluşturduğu büyük tahribatı gördükten sonra, 1950'li yıllardan sonra yeniden organik hayata, organik üretime, organik ilaçlara doğru yeniden ilgi ve araştırmalar bu yöne doğru kaydı. Biz, 1750'li yıllardaki bu sentetik gelişmeyi veya sentetik dünyayı kaçırdık ve bedelini de çok ağır ödedik ama yeniden 1950'li yıllardan

başlayan, hızla yeniden organik ürünlere yönelen bu dünyayı da kaçırsak yine sıkıntı yaşayacağımız kanaatindeyim. Onun için, bu alanda hem organik üretim hem tıbbi aromatik bitkilerle ilgili konuları birbiriyile entegre ederek çok dikkatli bir şekilde gitmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Dünyada ve ülkemizdeki tıbbi aromatik bitkiler veya bitki kaynaklarıyla ilgili rakamlar daha önce verildi, onları tekrar okumamın çok fazla bir anlamı yok. Sadece kısaca şunu söyleyebilirim: Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içerisinde sahip olduğumuz bitki türü sayısı tüm Avrupa Kıtası'ndan daha fazla, hatta ve hatta aynı şekilde, endemik bitkilerle baktığımız zaman yine, Avrupa Kıtası'na eş değer potansiyelimiz var. Bunları biliyoruz, sürekli söylüyoruz, çok fazla tekrar etmenin bir anlamı yok. Bunların içerisinde, halk hekimliğinde “baharat” olarak, hastalıklardan korunmak amacıyla baharat olarak kullandığımız gibi, birçok sanayi ürününün içerisinde, gerek kozmetik ürünleri gerek deterjan ürünleri ve benzeri parfüm ürünleri gibi alanlarda kullanılıyor. Bunları da hızlıca geçmek istiyorum.

Peki, bu kadar zengin bir flora ya sahip olan, özellikle tıbbi aromatik bitkiler konusunda da bu kadar zenginliği olan bir ülkede, bu bitkiler dünyada nasıl değerlendiriliyor, biz ne yapabiliriz diye baktığımızda, bu bitkiler üzerinde dünyada yapılmış çalışmalar var. Bunlar, ilaç hâline getirilmiş olanlar var, eczanelerde satılanlar var. Burada çok kısa bir şekilde isimleri görüldü. Onun dışında, yine bu bitkilerden, bu kaynaklardan antibiyotik olarak faydalanma imkânımız var, bunlarla ilgili yine kullanılan bitkiler ve etkili maddeleri, biyoaktif maddeleri elimizde mevcut. Antibiyotik olarak yine kullanılabilen bitkiler, ham maddeler var, bunlar biliniyor. Onun dışında, yine antioksidan olarak gerek gıda üretiminde gerekse sağlıkla ilgili koruyucu önlemlerle ilgili kullanılabileceğimiz bitkiler var ve bu bitkilerin büyük bir kısmı kendi coğrafyamızda rahatlıkla ya doğal olarak ya da kültür koşullarında yetiştirilerek elde edebileceğimiz bitkiler.

Aynı şekilde, herbal çay şeklinde kullanılan, markalı bir şekilde birçok hastalık için, rahatsızlık için koruyucu özellikler içeren bitkilerimiz var, bunları biliyoruz.

Bunun dışında yine keyif verici olarak kullanılan bitkilerimiz var bu konularda.

Ayrıca, organik tarım –biraz önce arkadaşımız bahsetti- Türkiye'nin tarımının yeniden -bana göre- ayağa kalkmasındaki en önemli faktör olacak. Neden? Çünkü bakın, 1 liraya satılan meyve suyunu organik olarak üretilip de markalı bir şekilde piyasaya verdiğiniz zaman 3 liraya satabiliyorsunuz. Biz böyle bir şey arıyoruz. Yani yüksek fiyata satılabilecek kalitede bir ürün üretmemiz lazım. Bunun yolu da organik ürünlerden geçiyor ama bu organik tarımla ilgili Türkiye'de yapılması gereken, devletin yapması gereken, özel sektörün yapması gereken çok önemli çalışmalar var. Bunlar mesela, hastalık ve zararlılarla ilgili kullanılabilecek organik insektisitlerin, organik herbisitlerin, organik antibakteriyel ilaçların AR-GE'lerinin çok hızlı bir şekilde yapılıp bunlarla ilgili ürünlerin organik üretim yapacak çiftçilere sunulması gerekiyor ama maalesef, Türkiye'de ne bakanlık ne özel sektör bu konuda çok fazla bir şey yapma niyetinde değil gibi görünüyor.

“Fitotoksin” dediğimiz allelokimyasallar bakımından, organik tarımda yabancı ot kontrolleriyle kimyasal herbisitler kullanmadan bu tıbbi aromatik bitkilerden yabancı ot kontrolünde faydalanacağımızı gösteren çalışmalar var.

Yine, tozlaşmayı ve döllemeyi kolaylaştırma açısından dünyada bitkilerin büyük bir kısmı yabancı döllemim, bitkilerinde hemen hemen yarısı böceklerle tozlaşıyor. Eğer tozlaşma olmazsa döllemme olmazsa bitkiler tohum bağlayamayacak, tohum bağlayamadığı zaman da ürün alma şansımız yok. Tıbbi bitkilerin, belirli bitkilerin tozlaşması ve tohum bağlamasında verim artışında bu açıdan önemli bir rolü var unutulmaması gereken.

Bitki büyüme düzenleyicileri konusunda yine organik kökenli bitki büyüme düzenleyicileri üretme şansımız var. Bunları ihmal etmememiz gerekiyor. Özellikle mevsiminin dışında tükettiğimiz sebzelerde çoğu zaman döllemeyi ve meyve bağlamayı sağlamak için sentetik orjinli bu tip ürünler kullanılıyor, onların yerine bitkisel orjinli bu ürünleri elde etme şansımız var.

Yine hayvancılıkta mutlaka ve mutlaka –belki daha önceki şeylerden bizim haberimiz olmadığı için dile getirilmiştir ama bugün hiç dile getirilmeyen tıbbi aromatik bitkilerle ilgili en önemli konutıbbi aromatik bitkilerin değerdendirilmesi, kullanılması gerekiyor. Niye? Çünkü bütün dünyada en ucuz et ve süt üretim alanları meralardır. Bunun iki temel sebebi vardır: Bir, meraya dayalı hayvancılık yaptığınız zaman yem giderlerinizin büyük bir kısmını biçmeye, kurutmaya, taşımaya gerek kalmadan hayvanlar kendi ayaklarıyla çıkıp oradaki meradan karnını doyuyor ve oradan yediğı otu içtiğı suyla birlikte ete, süte dönüştürüyor. Tabii, bu arada, meranın içerisinde hayvanlarımızın yediğı en önemli şeylerden birisi de meranın içerisindeki tıbbi aromatik bitkiler. Bu tıbbi aromatik bitkilerin, hayvanlarımızın öncelikle immün sistemlerini güçlendirerek sağlıklı kalmalarını sağlayarak hayvanlarla ilgili veteriner giderlerini, ilaç giderlerini azaltma gibi bir önemli görevi var. Artı, yine bu şekilde beslenen hayvanlardan elde edilen et ve sütün aroması, tadı, lezzeti diğerlerinden çok daha üstün. Aynı şeyi meraya dayalı yapmasak bile “entansif hayvancılık” dediğimiz yoğun hayvancılıkta kaba yemin içerisinde mutlaka tıbbi aromatik bitkilerle ilgili “drug” şeklindeki ürünlerin etkili maddelerini kullanarak süt verimi başta olmak üzere hayvanlarımızın verimini, daha kaliteli ürün elde edilmesini, artı -dediğimiz gibi- hayvanlarımızın diğer yediğı yemlerden faydalanma oranını artırma şansımız var.

Türkiye’de yaklaşık 1990’lı yıllarda, biz ilk ziraat fakültesine başladığımız dönemlerde bu kadar avantajı olan bu ürünlerle ilgili, tıbbi aromatik bitkilerle ilgili konu yavaş yavaş gündeme gelmeye başladı fakat 1990-2019, yaklaşık otuz yıl geçmiş olmasına rağmen, maalesef otuz yıllık süreç içerisinde istediğimiz noktaya bir türlü gelemedik. Bunun sebepleri nedir, neler bunu etkilemiş olabilir ve bunlar nasıl çözülebilir diye baktığımız zaman, bu kısımları geçiyorum, daha önce arkadaşlarımız dile getirdi bunları, sadece tıbbi aromatik bitkiler yetiştiriciliğıyle ilgili şunu söylemek istiyorum özellikle Komisyonumuzun huzurunda: Tıbbi aromatik bitkiler yetiştirmek, tıbbi aromatik bitkileri mamul ürün hâline getirmek ne buğday ne arpa yetiştirmeye benzemez. Buğday ve arpa yetiştiriciliğı veya şeker pancarı yetiştiriciliğı hemen hemen bizim çiftçilerimizin hepsinin rahatlıkla yapabildiğı basit üretim şekilleridir. Tıbbi aromatik bitkiler çok fazla bilgi birikimi gerektiren, çok fazla hassas olmamızı gerektiren ürünler. Niye? Çünkü bakın, çok basit bir örnek vereceğim: Her şeyi mükemmel yürüttüğünüz bir üretim sisteminde sabah saat altıda, yedide hasat etmeniz gereken bir ürünü akşam üzeri hasat ederseniz ancak hayvan yemi olabilir ama o ürünü sabah saat yedide hasat ettiğiniz zaman birinci sınıf lavanta olabilir bizler için. Niye? Çünkü tıbbi aromatik bitkilerin etkili maddeleri olan sekonder metabolitler günün içerisinde bile hem bileşenleri -etkili maddelerinin oranları- hem de toplam oranı büyük değışiklikler gösteriyor. Aynı şekilde yıl içerisindeki değışimler çok önemli. Yani bunu arpa, buğday, şeker pancarı üreten çiftçi verelim üretsın dediğimiz zaman kesinlikle başarılı olamayacağız onu söyleyeyim. Onun için çok iyi bir birikime, yetişmiş teknik elemanlara ve iyi bir organizasyona ihtiyacımız var, bu konuda Türkiye sahip olduğı gücü veya kaynakları eğer ekonomiye dönüştürmek istiyorsa.

Evet, bunları söyledikten sonra bu konuyla ilgili eksik gördüğüm bir iki şeyi hızlıca gündeme getirerek notlara girmesini istiyorum.

Bir: Bu konuda ziraat mühendisleri veya Tarım Bakanlıının bazı eksiklikleri veya yapılan bazı yanlış uygulamalar var. Özellikle son dört beş yılda tıbbi aromatik bitkiler çok konuşulmaya başlanınca Tarım Bakanlığı da kendisini bir şeyler yapmak zorunda hissetti ve hemen merkezde bir teşkilatlanma,

bir yapılanma, illerde sağdan soldan buldukları üçer beşer tane fideyi, birer avuç, ikişer avuç tohumları dağıttılar “Hadi hemen tıbbi aromatik bitkilerle ilgili çalışma yapalım.” Bu iş böyle olmaz, mümkün değil. Niye? Çünkü elimize geçen, hiç düşünülmemiş, üzerinde çalışılmamış, ekolojisi uygun mu, genetiği uygun mu, o bölgede bu bitki olur mu olmaz mı hiç düşünmeden elimize aldık, bir çiftçimizi çağırdık, 100 kilometre ileride 5 dönüm bir tarla kurdurduk; öbür çiftçimizi çağırdık, 100 kilometre öbür tarafta; ikisi arasında 200 kilometre yer var ve beşer dönüm arazi üç yıl sonra lavanta, kekik üretilmeye başlanınca çiftçi “Ben bunu ne yapacağım?” diye sordu, ziraat mühendisleri döndü birbirine sordu “Biz bunu ne yapacağız?” diye. Yani bu şekilde bir karmaşanın içerisinde gidiyoruz. Bu karmaşayı çözmek...

BAŞKAN – Yani havza bazında üretim yapmak...

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Tabii yani toplu üretimler yapmamız lazım.

Biraz önce, sabah sunum yapan hocalarımızdan birisi mesela lavantayla ilgili örnek verdi. Şimdi lavanta Türkiye’de en çok konuşulan ve herkesin peşinde koştuğu... Yanlış yapıyoruz, yanlış gidiyoruz şu anda. Yani eğer bunu durdurmazsak ileride ciddi anlamda sıkıntıyla karşılaşacağız. Niye? Çünkü Türkiye’nin “lavandula hybrida” dediğimiz lavantaya olan ihtiyacı zaten Burdur ve Isparta bölgesinde üretiliyor, yurt dışına satılabilecek kapasite de orada var; e, bizim gelip de bir şehri bir başka şehrimizle rekabet edecek hâle getirmenin bir mantığı yok ama Türkiye’nin ve dünyanın ihtiyacı olan başka lavanta türleri var, bizim bunları ön plana çıkarmamız lazım ve bunları da bilen insanlarla çalışmamız gerekir. Şu anda Tarım Bakanlığında ulaşabildiğim... Ben daha önce il müdürlüğü de yaptım, bu iş içinde bulunan bir arkadaşınız olarak şunu söylüyorum: İllerde tıbbi aromatik bitkilerle ilgili görevlendirilen ziraat mühendislerinin yarısından çoğu tıbbi aromatik bitkiyi ne okulda ne başka bir yerde duymamış, hiçbir şeyden haberi yok, sadece ziraat mühendisi olduğu için eline bir avuç tohum verilmiş, 2-3 tane de fide verilmiş, “Hadi sen bununla çalış.” diye gönderilmiş. Bu bir şekilde sıkıntı getirir, çiftçinin de moralini bozar.

Bizim çiftçimizin şöyle bir özelliği var Sayın Başkanım: Bu tip yeniliklere açıktır ama bir yanlışla o yenilik ona bir zarar verdiği zaman tekrar onu ikna etmek için yıllarca uğraşmamız gerekiyor. Onun için de bu tip ürünlerle piyasaya çıkarken çok hassas davranmamız lazım. Çiftçimizi yanıltacak, çiftçimizi zarara sokacak, çiftçimize sıkıntı verecek bir şeyden kaçınmamız gerekiyor yoksa ileride tekrar bunları düzeltmek için uzun süre çaba sarf etmemiz gerekebilir. Bu konuda yapılması gereken şey dediğim...

BAŞKAN – Bu lavanta konusunu bir açabilirsiniz.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Mesela, Türkiye’nin ihtiyacı olan lavanta “lavandula angustifolia” dediğimiz İngiliz lavantasıdır. “Niye, ne farkı var?” diyeceksiniz. Lavanta dediğimiz şu anda yetiştirdiğimiz “hybrida”nın uçucu yağ oranı yüksek ama uçucu yağ bileşenleri kalitesiz olduğu için ancak deterjan sanayisine veya kremlere falan katabilir, herbal çay olarak kullanabilirsiniz ama diğeri direkt deodorant sanayisine yönelik, içerik bakımından oranı düşük ama içeriği birinci sınıf lavanta kalitesinde olduğu için onun satılabileceği piyasa var ama Türkiye’de diğeriyle ilgili piyasa doymuş durumda fakat bu konuda birikim sahibi ve bu konuda materyal üretecek altyapıya ihtiyacımız var. Sayın Vekilimiz bizi Eskişehir’den davet ederken aslında bir konuyu özellikle vurgulamak için buraya geldik.

BAŞKAN – İşte onun için şey yaptım. Arslan Bey bu konuda sizden bahsetti. Özellikle bu lavanta üzerinde de ilk günden bu yana hep kafamızda soru işareti var. Herkes lavantayı anlatıyor; millet de öyle kolay yetişen, farklı topraklarda olabilen bir bitki gibi, işte üç yılda ürün vermeye başlayacak, hiçbir yaban hayata zarar vermeyecek gibi düşünüyor ama tabii, ben orman mühendisiyim yani her bitkinin

yetiştirme muhiti var, bu bitki nerelerde yetiştirilecek? İki cinsse madem dünyadaki ihtiyaç olan cinsleri ve yetiştirme muhitini belirleyip ona göre şu şu illerde bu iş yapılsın... Dediğiniz gibi, iki gün sonra herkes lavantanın peşine düşecek; üç gün sonra, ürün almaya başladığı anda “Ne yaptık biz?” diyecek.

Tabii, biz araştırma komisyonu olduktan sonra değişik kesimlerden herkes bize bir şeyler soruyor; ya bir bilgi aktarmaya çalışıyor ya bir bilgi almaya çalışıyor; herkesin buna ilgisi var ya üretici olarak ya pazarlayıp bundan para kazanmak isteyen veyahut da kullanıcısı olarak. Bize en fazla soru özellikle lavantadan geliyor. Mesela Burdur’da, Isparta’da, oralarda dediğiniz gibi... Hatta bu işin turizmi oldu. Bizim Antalya’dan adam arıyor “Hafta sonu Burdur’a gittim.” diyor veyahut da “Isparta’ya gittim.” Hayırdır, ne yaptın? “Gül bahçesinde ve lavanta bahçesinde fotoğraf çekildim, geldim.” Ailecek, çocuklarla keyifle oraya gidip geliyorlar. Bizim mesela bugün İbradı’dan bir arkadaşımız gelmişti, “Ya hemen bir -10 dönüm, 10 dönüm- 20 dönüm şey yapacağım. Oranın kaymakamı da bu konuda çok ilgili.” dedi. Geçen aradı “Bana yer bulabilir miyiz?” diye. Niye bunu istediniz dedim. “Ya bir de restoran falan yapacağım turizmde kullanılmak üzere.” Düşünün yani yağ falan hiç yok aklında, direkt “Turizmde nasıl faydalanırım?” diye, gelen müşteriyle ilgili düşünüyor. “Zaten benim tarla boş, bir işe yaramıyor, hiç olmazsa bunu yapayım.” diyor. İşte biz burada öyle bir çalışma çıkaralım ki -gerçi Tarım Bakanlığındaki arkadaşlar da bunlarla ilgili mutlaka çalışıyorlardır, bizim uzmanlarımız da var bu konuda, 2 kişi, lavantayla ilgili- biz ne yapıp yapıp bu Komisyonun sonucunda “Şu rakıma kadar şu cins olur, şurada bundan faydalanırsınız, burada şu.” Mesela daha dün Karadeniz gezisinden gelirken, Çorum’dan gelirken bir yerde lavanta işi konuşuldu ve Çorum’daki, daha önce işte arkadaşlar oraya büyük bir sera yapmışlar ve tüm illere de yazmışlar “Burada ne üretelim?” diye, herkesin istediği lavanta “Lavanta fidanı üretelim.” Bu duruma düştük yani. Şu anda bunu bir netleştirmemiz lazım. Hiç olmazsa bu Komisyonun sonucunda, ileriki yıllarda, hiçbir şey yapmadıysa bu Komisyon bari şu lavantayı -ya istiladan veyahut da gelir getiren bir şeyi- çözdük diyelim bari çünkü yani o şekilde ciddi bir konuma geldi bu.

Buyurun.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Şimdi tabii, bunları söylerken uzmanlara, yetiştirilmiş elemanlara ihtiyacımız var. Tıbbi aromatik bitkiler şu anda Tarım Bakanlığının elindeki personelin yapısını biliyorum, dediğim gibi on dört yıl hem idareci olarak çalıştım, hem mühendis olarak çalıştım, yapıyı bildiğim için yani bu bilgi birikimiyle tıbbi aromatik bitkilerle ilgili Türkiye’nin çok fazla hedefine varma şansı yok; bunu özellikle Bakanlığın kayda geçmesini istiyorum ve bu konuda önlem almamız lazım acilen. Alacağımız önlem de şu: Bakın, ziraat fakültelerinin en 6-7 tane bölümü var. Bu ziraat fakültelerinin 6-7 bölümünden sadece 1 bölümünde tıbbi aromatik bitkiler lisans düzeyinde okutuluyor, diğerlerinden mezun olanların hiç haberi yok ve bugün bu işi yapmaya çalışanların yüzde 60-70’i – bir envanter çıkarın- hayatında tıbbi aromatik bitkilerle ilgili bir sayfa okumamış mühendislerimiz. Bunlarla bunu başarma şansımız yok. Yapacağımız şey öncelikle uzmanlaşmak çünkü çok hassas bitkiler; buğday gibi “Bir gün ekerim, bir gün gübrelerim, bir gün de ilaç atarım, bir günde de hasat ederim, 361 gün hiçbir şey yapmama gerek yok.” değil; gece gündüz çok dikkatli bir şekilde takip edilmesi gereken, çok iyi para kazandıracak, Türkiye için çok büyük bir fırsat ama yüksek uzmanlık ve bilgi birikimi gerektiren bir konu. O konuda Tarım Bakanlığının –uzman personel konusunda- özel çalışmalar yapması lazım, gerekiyorsa yüksek lisans, doktora çalışmaları yapması lazım. Sadece tanıtımla ilgili de değil, bakın, bu konuda Türkiye’de yaşanan en büyük sıkıntı -biraz önce söylediğimiz gibi- ihtiyaç olan lavanta türünü bulmak, çoğaltmak ve bunu verme konusunda da sıkıntı yaşıyoruz. Niye? Çünkü ıslah çalışmalarının yürütülmesi lazım, bu bitkiler yeni daha, buğday gibi 100 tane çeşidimiz yok, lavantada daha bir tane çeşidimiz yok bizim Türkiye’de. Bunlarla ilgili birikim sahibi insanların, TAGEM’in, üniversitelerin birlikte nasıl organize edilecekse öncelikle ıslah çalışmaları

ve belli bir genetik kapasiteye, belirli bir genetik özelliğe sahip değerli ürünler üretilecek çeşitlerin geliştirilmesi lazım. Sadece o yetmez, lavanta fidesini çiftçi talep ettiği zaman geliştirilen çeşidi kim çoğaltıp çiftçilere sağlıklı bir şekilde ulaştıracak bununla ilgili sıkıntı var. Eskişehir’de biz küçük çaplı, Türkiye’ye örnek olabilecek şekilde bir çalışma yürütmeye çalıştık; siz de biliyorsunuz efendim orayı.

Ben yaklaşık sekiz yıldır Eskişehir’deyim, ziraat fakültesinde kendi çapımda bir şeyler yapmak için uğraşıyorum tıbbi aromatik bitkilerle ilgili ama bir türlü istediğim şeyi çıkaramadım. Niye? Çünkü istediğim şey şu: Kaliteli üretim materyalini çoğaltıp çiftçilere, ismine ama doğru... Şimdi, biraz önce sunum yapan arkadaşımız İngiliz lavantası diye hâlâ Bulgaristan’dan, dışarıdan “hybrida” geliyor ve “hybrida” dağıtılıyor ama İngiliz lavantası diye dağıtılıyor bu. Bunları engelleyecek bir yapıya ihtiyacımız var. O konuda orman bölge müdürlüğü ve fidanlığımız Eskişehir’de küçük çaplı bir üretime giriştik ve belirli ürünleri üretim materyallerini rahatlıkla üretilip çiftçiye ulaştıracak şekilde getirdik ama bu konuda hem orman mühendislerinin hem ziraat mühendislerinin tıbbi aromatik bitkiler konusunda bilgi birikimine sahip uzman elemanlar hâline getirilmesi için çalışmalar yapılması lazım.

Bunun dışında, yine bu konuda, tıbbi aromatik bitkilerin otuz yıllık süreç içerisinde istediğimiz seviyeye gelmemesinde etkili olan bazı faktörler var. Bunlardan biri, mesela eczacılık ve tıp fakültelerindeki eğitim bu konuda biraz tutucu bir yaklaşım içerisinde. Bu konuyu eczacılık ve tıp fakültelerindeki eğitimde, alternatif başka sistemlerde, hem tıpta hem ilaç üretiminde olduğunun gündeme getirilmesi, o konularda da bilgilendirmeler yapılması suretiyle... Tabii ki biz şunu söylemiyoruz: Üzerinde çalışılmamış, belli aşamalardan geçmemiş bitkiler, “drug”lar, etkili maddeler direkt reçeteye yazılsın, direkt hastaya verilsin şeklinde değil ama böyle bir dünyanın da olduğu ve dünyanın hızla bilimsel çalışmalarının bu yönde ilerlediğini, Türkiye’nin, bu yönü kaçırmadan, önümüzdeki on beş, yirmi, otuz yıl içerisinde, bu konuda sahip olduğu zengin o vejetasyonu, zengin biyoçeşitliliği değerlendirmesi konusunda –dediğimiz gibi- tıp fakülteleri ve eczacılık fakültelerindeki arkadaşlarımızın da bu konuda eğitim aşamasında belirli bilgilerle donatılması bu konuyu Türkiye’de başarıya götürmede faydalı olacak diye düşünüyorum.

Onun dışında, eğer materyali ıslah edebilirsek, kaliteli, dünyanın her yerine satılabilecek özelliklere sahip veya yüksek verim potansiyeline sahip materyali ıslah edebilir, o materyali uygun şekilde çoğaltıp üreticimize ulaştırabilir, artı mümkünse tıbbi aromatik bitkileri konvansiyonel tarımla değil de organik tarımla üretebilirsek çok daha yüksek fiyatlarla satabileceğimiz ürünler üretebileceğimizi söylüyorum ama bunun önündeki en büyük engelin eksik bilgi birikimi ve iyi bir organizasyonu maalesef otuz yıldır Türkiye’de sağlayamadığımız olduğunun bilinmesini istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Soru-cevap şeklinde biraz daha açabiliriz konuyu.

BAŞKAN – Buyurun Arslan Bey.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim Sayın Hocam.

Şimdi siz buğdayda olduğu gibi lavantada da Türkiye’ye özgü bir tohum yetiştirilebileceğini mi söylüyorsunuz?

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Evet, ıslah yöntemleriyle rahatlıkla... Çünkü ıslah nedir? Islahı çok kısa bir şekilde şöyle tarif edebilirim: Elimizdeki genetik varyasyonun, popülasyonun içerisinde farklı geno tiplerde doğal melezlemeler eliyle veya varsa aradığımız şeyi varyasyon içerisinde seçerek yeni çeşitler geliştirebiliriz. Lavanta yabancı döllen bir bitkidir, dünyanın farklı yerlerinden topladığımız,

kendi vejitasyonumuzdan gelen lavanta bitkilerini rahatlıkla bir araya getirip yöntemi bilen, iyi yetişmiş ıslahçılar olursa... Ama buğday ıslahına benzemez, arpa ıslahına benzemez, gerçekten birikim gerektiren bir şey.

Özür dileyerek bir şey daha söyleyeyim size: Şu anda TAGEM'in tıbbi bitkilerin ıslahı konusunda yürüttüğü projelerin büyük bir kısmından hiçbir şey çıkmayacak. Niye? Yöntem yanlış, bitki yanlış, bitki yanlış demeyim ama daha doğrusu kullanılan yöntem yanlış ve genetik bilimine inat bir şekilde, eksik birikimden dolayı bir şey çıkarmak için uğraşan bir sürü proje var piyasada ve bunlar hem zaman kaybettiriyor bize hem de paramızın yok yere kaybolmasına sebep oluyor. O şekilde yanlış yöntemlerle ıslah edilip de şu anda çiftçinin dönüp de bakmadığı, çeşit dediğimiz, sağda solda kaybolmuş bir sürü çeşitlerimiz var.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, buyurun Fatma Hanım.

BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ZİRAAT MÜHENDİSİ FATMA AYHAN – Sayın hocamızın ziraat mühendisleriyle ilgili yapmış olduğu eleştiriye bir açıklık getirmek isterim.

Birincisi: Gerçekten tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştiriciliği uzmanlık ister ve bu konuda da sadece belli bölümlerde tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliğiyle ilgili dersler görülmektedir. Tıbbi aromatik bitki yetiştirecek olan ziraat mühendislerinin bu dersleri almış olması veya kurumun içindeyse de mutlaka eğitim almış olması gerekli. Ben hocamızın bu dediğine gönülden katılıyorum. Bu çerçevede, Tarım Bakanlığı da zaten yürütmüş olduğu projelerle, tıbbi ve aromatik bitkilerde yürütmüş olduğu üretim projeleriyle aynı zamanda hem üreticinin hem de üreticilere bilgi aktaracak olan teknik elemanların eğitime yönelik bir çalışma sistemi geliştirdi. 2015'ten beri yürütülmekte olan projemiz bu mantıkla uygulamanın içindedir.

Üretim materyalleri konusunda ciddi anlamda sıkıntı var, yine bu noktada katılıyorum hocama ancak tabii, birdenbire, tıbbi aromatik bitkiler konusunda hiçbir çalışma yapmadan “Biz bunu üretmek istiyoruz.” dediğimizde yanlışlıkla karşılaşmamız çok doğal. Yani ülkenin tüm meslek gruplarının karşılaşmış olduğu handikapla biz yetiştiriciler de karşı karşıya kaldık. Çünkü birdenbire, bizim ülkesel olarak kontrolümüz ve öngörümüzün olmadığı bir konuyla karşı karşıya kaldık ve hızlıca bilgi üretmek zorundayız yani bu gerçekten hepimizin gördüğü bir durum.

Lavanta bizim ülkemizin bitkisi değil, bunun da altını çizmek istiyorum. Bize de 1960'lı yıllardan sonra gelmiş ve hasbelkader yetiştirilmeye başlanmış bir bitki. Ben hocama lavanta konusunda bir konuyu sormak istiyorum buradan: Acaba sayın hocamız hem Tarım Bakanlığına rehber olması adına hem de hani bundan sonraki çalışmalarda hangi türe odaklanmamız gerektiğini Latince ismiyle söylerse birçok konudaki bilgi karmaşasını da giderme açısından faydası olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Teşekkür ederim.

Bakın, şöyle söyleyeyim onu: Lavanta dediğimiz şey “lavandula” dediğimiz bir cinstir ve dünyada bunun birçok türü var. Türkiye’de şu anda bizim lavanta diye bildiğimiz iki tür; birisi “lavandula hybrida”, diğeri de “lavandula angustifolia” veya sinonim adıyla “lavandula officinalis” veya diğer sinonim adıyla “lavandula vera” dediğimiz türdür.

“Türkiye’de lavanta yok.” sözüne de bir cevap vereceğim unutmazsam.

Bu tür ile diğerinin farklı şudur, şimdi bu türün özelliği şudur: Lavanta yağının kalitesini belirleyen şey içerisindeki linalil asetat oranıdır. Linalil asetat oranı ne kadar yüksekse elimizdeki lavanta yağının değerli o kadar yüksektir. Neden? Çünkü linalil asetat oranı yüksek olduğu zaman parfümeri endüstrisi sizin yağınızı kullanıyor, linalil asetat oranı düşük olduğu zaman sizin yağınız deterjan endüstrisine, krem yapımına veya da herbal çay yapımına gidiyor.

Türkiye’de iki tür yabancı lavanta var: Biri aslında lavanta olarak bilinmiyor, o karabaş otudur ama “lavandula stoechas” dediğimiz İspanyol lavantası veya da karabaş lavantası dediğimiz o Türkiye’nin yerli bitkisidir; Yine “lavandula cariensis” dediğimiz bir bitkimiz daha var bizim doğal şeylerde, bunların da farklı şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Tabii, bir şey daha gündeme getirmek istiyorum bu konuda. Bakanlığımız elinde büyük bir potansiyel var ama o potansiyelle, uzmanlık alanlarıyla artık “Ben her şeyi biliyorum, her şeyi yapacağım.” diyen elemanlarla dünya bir yere gidemiyor; belirli konularda uzmanlaşmış elemanlarla, belirli konuları iyi bilen elemanlarla çalışmamız lazım. Nasıl ki buğdayda çalışacaksak, buğday ıslahı veya buğdayı iyi bilen insanlarla çalışacaksak tıbbi bitkilerde de bu böyledir. Bakın, ben on dört-on beş yılımı Tarım Bakanlığının her kademesinde idareci ve mühendis olarak veren bir insan olarak taşra teşkilatınıza baktığım zaman şunu görüyorum: Tıbbi aromatik bitkilerde yüksek lisans, doktora yapmış arkadaşlar başka işlerle oyalanırken tıbbi aromatik bitkinin “tıbbi”sini bile duymayan arkadaşlar illerde tıbbi aromatik bitkiler çalışması yürütmeye çalışıyor. Bu, hem insanımızın israfıdır hem de bilmeyen arkadaşlara da zulümdür. Çünkü bilmedikleri bir işi yapmaya zorluyoruz, sonuçta da başarısız oluyoruz. Yani bunların biraz daha dikkatli bir şekilde organize edilmesi, elimizdeki kaynakları -genetik kaynak ne kadar önemliyse insan kaynağı da o kadar önemlidir, onu söyleyeyim- yani birikimli insanları, özel yetiştirdiğimiz insanları kendi alanlarında değerlendirirsek inanın otuz yılda başaramadığımızı önümüzdeki beş yılda başarırız diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, başka sorusu olan yoksa hocamıza çok teşekkür ediyoruz.

Yani önümüzdeki günlerde bize bu sorular çok gelecek. İnşallah Bakanlığımız da gerekli çalışmaları yapar “Ben lavanta diyeceğim.” diyene bir yol gösterebiliriz.

Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Eskişehir Orman Bölge Müdürümüz Recep Temel sunumunu yapacak.

Buyurun Sayın Bölge Müdürüm.

6.- Orman Genel Müdürlüğü Eskişehir Orman Bölge Müdürü Recep Temel’in, Genel Müdürlük ile Afyonkarahisar Tıbbi ve İtri Bitkiler Merkezinin faaliyetleri ve öneriler hakkında sunumu

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Değerli Başkanım, sayın vekillerim; ben de sizi şahsım ve Eskişehir Orman Bölge Müdürlüğü adına saygıyla selamlıyorum.

Bir orman mühendisi olarak sizin böyle ilk kez kurulan bir Komisyonun Başkanı olmanızla ben de kendim bir orman mühendisi olarak gurur duyduğumu ve burada bulunmaktan da gurur duyduğumu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – İzninizle sunumumuza başlayacağım.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Sayın Başkanım, sayın vekiller, değerli katılımcılar; sizin de bildiğiniz gibi bu Komisyon tıbbi ve aromatik bitkiler çeşitliliğinin korunmasında, üretiminde, pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar ile alınması gereken önlemleri belirlemek amacıyla kurulan Meclis araştırması Komisyonudur. Bizim de yapacağımız kendi çapımızda bir bilgilendirme sunumudur.

Burada anlatan değerli hocalarımızca söylendi ve son yıllarda bilinen bir olay: Moda ilaçların kaynağı, özellikle dörtte 1'i ormanlardaki bitkilerden elde edildiği bilinen bir bilgidir. Ormanın insan ve sağlık için de kıymetini anlatmaya gerek yok, çok kıymetli bir durumdayız. Bunu gören Orman Genel Müdürlüğümüz 2011 yılında Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Daire Başkanlığını kurarak Sayın Başkanım, bu konuya verdiği önemi dile getirmiştir. Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Daire Başkanlığımızın bazı görevleri var. Bunlardan biri, odun dışı orman ürünlerinin ve ormanın ekosistem hizmetlerinin envanteri, değer tespiti, teşhisi, tanıtımı, planlaması, haritalandırılması, projelendirilmesi, üretimi, taşıma, depolama ve pazarlanmasına ait iş ve işlemleri belirlemek, yapmak ve yaptırmak. Tıbbi aromatik bitkilerin konusu da ormandaki tıbbi aromatik bitkilerin toplanması, üretilmesi de bu madde kapsamında Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Daire Başkanlığımızın görev alanı içerisine girmektedir.

Yine sizlerin de bildiği gibi, sizin de ziyaret ettiği bu alanda 2011 yılında Türkiye’de tek olan Tıbbi Aromatik Bitkiler Merkezi kuruldu. Bu merkezimizin kuruluşundaki amaçlar şunlar: Ülkemizde yayılış gösteren her türlü tıbbi aromatik bitkiden ilaç, gıda, kozmetik gibi farklı sektörlerde ham madde olarak yararlanılması amacıyla uygulamalı araştırmalar yaparak ülke ekonomisine değeri yüksek yeni ürünler kazandırmak. Tıbbi ve aromatik bitki türlerinin yetiştirilmesi, bunlardan yararlanılması konularında ziyaretçilere uygulamalı eğitimler vermek. Yine ülkemizde tıbbi ve aromatik bitkilerden elde edilen ürünlerin ticaretini yapmayı amaçlayan girişimcilere teknik destek sağlamak. Bünyesinde oluşturulacak tıbbi ve aromatik bitkiler bahçesiyle ziyaretçilere ülkemizin endemik ve tıbbi bitkilerinin tanıtımını yapmak. Yine dünyada ve ülkemizde tıbbi ve aromatik bitki ticaretini takip etmek, yönlendirmek ve ülkemizde yetişmeyen tıbbi ve aromatik bitkilerin de ülkemizde yetiştirilmesi olanaklarını uygulamalı olarak araştırılması gibi görevleri var. Alanımız 6 bin metrekare. 50’den fazla tıbbi ve aromatik bitki türünün deneme üretimleri bu alanda yapılmakta.

Yine doğal olarak yetişen tıbbi ve aromatik bitkilerin kültüre alınması konusunda Afyon Kocatepe Üniversitesinden hocalarımızla bazı projeler yürütülmekte, doğal olan bu ürünlerin kültüre alınmasıyla ilgili çalışmalar yürütülmekte. Kültürü yapılan bu türlerin adaptasyonu, üretiminin yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yapılmakta. Mesela ekinezya türü ve sarı kantaron gibi kıymetli türlerin kültüre alınmasıyla ilgili çok yeni de olsa, işin başında da olsa bu tür çalışmalar yapılmakta.

Yine ormanda çok bolca olan tıbbi ve aromatik bitkilerden herbal değeri olan yani bitki çayı olarak kullanılabilecek olanlarla ilgili çalışmalar yapmakta ve bu görselde gördüğümüz ürünlerle ilgili de az sayıda da olsa... Hatta yeni bir çalışma da yapıyoruz Sayın Başkanım, PttAVM üzerinden bunların pazarlanmasıyla ilgili de Sayın Genel Müdürlüğümüzün talimatıyla bir çalışma başlatıldı, netleşince kamuoyuyla paylaşılacak. Bunları inşallah PttAVM üzerinden isteyen satın alabilecek.

Yine, merkezimizde –uçucu yağlar çok konuşuldu-birçok bitkinin uçucu yağını çıkarıp, bunun farmakopisini de Eskişehir’deki akreditasyonu olan bir laboratuvarı yaptırap farmakopisiyle birlikte gene PttAVM üzerinden satışını planlayacağız.

Yine, meyvelerin, özellikle alıç sirkесinin insan sağlığına çok faydası olduğuyla bilgiler var. Bununla ilgili de örnek olması açısından kendi merkezimizde alıç sirkесi yapıp yine kullanıma, satışa veyahut da örnek olma adına piyasaya sürmeyi planlıyoruz.

Yine merkezimizde sabun, krem, kokular var; yalnız bu son sunuda olanlar AR-GE amaçlı, bunların satılması diye şu an bir şey söz konusu değil. Sabun, krem ve kokularla ilgili de laboratuvarımızda küçük de olsa çalışmalarımız var.

Yine Afyon'daki merkezimizde kendi uçucu yağımızı kendimiz şu an çıkarıyoruz. Distilasyon ünitesi ile kurutma ünitesi kurup bitkilerin uçucu yağını ve diğer o çay olarak kullanılacak olanı da kurutma konusunda seri üretim yapabileceğimiz bir sistem de kurmuş durumdayız. Bu merkezimizde halkın eğitilmesi, bilinçlendirilmesi, bitkilerin nasıl toplanacağıyla ilgili eğitimler yapmaya çalışıyoruz, bitki yetiştiriciliği kursları veriyoruz. Yine, öğrencilerin ziyaretleriyle tıbbi bitkilerle ilgili bir farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz.

Tabii, baştan da söyledim; Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Daire Başkanlığımız kurulduktan sonra en önemli konu ormanlardaki mevcut bitkilerin ne olduğu, ne kadar olduğu, nerede olduğuyla ilgili bir çalışma başlatıldı. Bununla ilgili envanter çalışmaları dediğimiz bir çalışma sistemi başlatıldı. Ki bu sayede doğal ormanlarda yetişen tıbbi ve aromatik bitkilerin çeşitliliği ve potansiyelini ortaya koymak amaçlandı. Sadece Eskişehir ve Afyon ilimizde 2019 yılında yaklaşık 32 bin hektarlık alanda -yansıda görüldüğü gibi- böğürtlen, dağ kekiği, kantaron, karamuk, karağan, kuşburnu gibi bitkilerin envanter çalışması yapılarak bunların ne kadar olduğuyla ilgili tespitler yapıldı.

Afyondaki merkezimiz ve Odun Dışı Ürün ve Hizmetleri Dairemizin görevini anlattıktan sonra Sayın Başkanım, Eskişehir'de Orman Fidanlık Müdürlüğümüzde yürüttüğümüz çalışmalarla ilgili birkaç bilgi vermek istiyorum. Tıbbi aromatik bitkilerin tabii çoğaltılması, üretilmesi konusunda materyal sıkıntısının çok olduğu malum bir gerçek. Şunu da söylemeden geçemeyeceğim: Biz Duran Katar Hocamızla birlikte zaten iki yıl öncesinde böyle kendi çapımızda bir çalışmaya başladık. Mesela sizin dediğiniz gibi lavantanın farklı bir türü olduğunu biz de hocam sayesinde öğrenmiş olduk, bizim de çok bildiğimiz, uzmanı olduğumuz bir alan değildi. Bunun en önemli konusunun bu ürünlerin anaçlarının yetiştirilmesi gerektiği yani üretim materyallerinin olmasının çok önemli bir unsur olduğu; öyle istediğiniz zaman lavantayı ya da kekiği, biberiye, alıcı, kızılçığı vesaire bunları istediğiniz zaman, istediğiniz miktarda üretmenizin imkânı olmadığını, elde bir şey olması gerektiğini kanaatine varıldı, böyle bir tespit yapıldı. Sonuçta birçoğu tohumdan üremiyor, çelikten üretiliyor. Bu nedenle biz de şu an Eskişehir fidanlığımızda 496 bin adet 10 ayrı türde genetik materyal büyüttük. Mesela şunları –ileride resim de var- biz seralarda bazılarını tohumdan, bazılarını aşidan, çelikten alarak belli zaman sonra da dışarıya çıkardık. Ada çayından tutunda değişik türlere kadar, sarı kantarana kadar böyle anaçlıklar oluşturduk Sayın Başkanım. Bunlar bizim için ileride çoğalmak için mesela lavanta ya da kekik...

BAŞKAN - Mesela lavantada ürettiğiniz ne kadar fidan var?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – 400 bin tane lavantamız var Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi, bunların nereye dikileceği ya da istekte bulunan kim?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Çok istek var.

BAŞKAN – Var da işte nereye? Gidip de yanlış yere dikmeyelim.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Yok, biz dikmeyeceğiz.

BAŞKAN – Yok, verdiğimiz yerde.

Şimdi, yıllar önce kızılçam her tarafta yetişen bir ağaç gibi görünse de tutmuşuz alçak rakımda yetişen aynı kızılçamın alçak rakımında yetişeni veyahut da uzak bir yerden tohumu toplamışız, fidanı yetirmişiz 900 rakıma dikmişiz ve kırk yıl oldu adam boyunu geçmedi. Niye? Sırf yanlış orijin. Yani bunlar çok önemlidir yani tohum. Eğer burada ürettiğiniz bu fidanları yanlış bir yere verirse üç yıl sonra yalnızca turistik fotoğraf çekinmek gibi bir şey olur. Onun için ne yapıp yapıp bunları nereye ve kaç... Bir de bunların lavantaların iki türü var; 900 rakıma kadar olanlar ayrı, 900'den sonra olanlar ayrı, ona göre... Bir de bunlar fakir topraklarda yetişen bir şey. Gidip de birinci sınıf... Mesela dün, evvelki gün Samsun'a salep yetiştiriciliği olan yere gittik, dekarından 50 bin alınan yere gidip de lavanta dikmemek lazım çünkü dekarından ne kadar lavanta alacağız, gelirimiz ne olabilir? Hiç bunun bir şeyini yapabildik mi, bir projeksiyonunu yaptık mı? Yani on sene sonra, 10 yaşındaki bir lavantadan dekarında ne kazanacağız yıllık? Ne kadar Fatma Hanım?

BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ZİRAAT MÜHENDİSİ FATMA AYHAN – Başkanım, bununla ilgili şu anda çok projeksiyon yapma şansımız yok çünkü eski lavanta bahçelerimizdeki dikim aralıkları ile daha sonra enstitülerimizin kontrolünde kurulan lavanta bahçelerimizdeki dikim aralıkları birbirinden farklı o yüzden verim aralıklarımız çok oynuyor. Bir de bu verimle ilgili olarak çiftçinin bakım şartları çok etkili olduğu için kesin bir projeksiyon üretme şansımız ne yazık ki yok. Artı bizde ciddi anlamda “lavandula intermedia” ve “lavandula angustifolia” tür ve çeşitlerinden oluşan bahçelerin hangileri olduğuyla ilgili kesin veri de yok çünkü Tarım Bakanlığının kontrolü haricinde çok fazla fidan ile bahçe tesisi söz konusu. O yüzden ismine özel tür ve çeşitlerle kurulmadığı için kesin olarak verim şudur deme şansımız yok efendim.

BAŞKAN – Ama Amerika'yı yeniden keşfedecek hâlimiz yok, bunun en çok yaygın olduğu yer neresi dünyada?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bulgaristan ve Fransa.

BAŞKAN – Bulgaristan, Fransa... Yani Çinliler bile bize geldi “Sizin lavanta şu Bulgaristan'daki bu” demeye başladılar, duydunuz değil mi o gün? Ona göre biz o zaman bizim topraklarımızda, bizim yüksekliklerimizde nasıl yetişecekse bu şey, gidip oradan bakıp daha sonra ona göre burada o ağacı geliştirip ona göre dikmek lazım. Şimdi biz, eğer buna “dur” demezsek var ya, önümüzdeki günlerde kimin ne yaptığına, ne diktiğine hiç akıl ermeyecek. Ben birisinin üzerine devamlı gidince dedi ki: “Ya, beş sene sonra çok lavanta balımız olur, başka bir şey olmaz.” Yani lavanta balı niye? Çünkü her taraf çiçek olacak.

BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ZİRAAT MÜHENDİSİ FATMA AYHAN – Kesinlikle Başkanım, bu konudaki aynı kaygı Tarım Bakanlığı da aynı şekilde taşıyor. Ancak ne yazık ki lavanta konusu şu anda Tarım Bakanlığının değil kimsenin kontrol edemeyeceği bir acayip bir medya desteğiyle hızla geliyor, yayılıyor. Kimsenin buna –bu çatı altında nasıl dillendirilir bilemiyorum ama- birçok resmî kurum idarecilerimizin bile lavantayla ilgili yapılan teknik bilgilendirmeleri hiç dikkate ve kale almadan “Bizim de göstermelik bir lavanta bahçemiz olsun.” deyip 5 dekar, 10 dekarlık lavanta bahçeleri testis ettirildiğini biz biliyoruz, rakımlarına dikkat edilmediğini biliyoruz. Dolayısıyla, ciddi anlamda sıkıntı var, bu kaygıları da Tarım Bakanlığı olarak baştan beri taşıyoruz efendim.

BAŞKAN – Hocam buyurun.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Lavantayla ilgili Fatma Hanım'ın dediği kısmen doğru ama o yüzde 10'u geçmez. Asıl şu anda lavantayla ilgili en ufak bir şey yapmayı düşünen çiftçiler ya Orman teşkilatına ya da tarım il ve ilçe müdürlüklerine mutlaka uğruyor. Yani bizim insanımız öyle çok fazlada

kendi başına hareket etmiyor. Sonuçta bu üretimi yapan insanlar buradan bir şeyler kazanıp çoluğunu çocuğunu geçindirmek istiyor ama bizim teknik teşkilatlarımız bu konuda gereğini yapabilirse dediğimiz sıkıntı ileride olmayacak. Teknik teşkilatları biraz daha güçlendirmemiz gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Burada Komisyon Başkanı olarak işte bugün bana ödev verdi gitti yani bir şey istedi benden: “Benim İbradı’da 10 dekar yerim var bununla ilgili bana yardımcı ol, bir fidan temin edelim.” dedi. Şimdi, ben desem ki meslektaşına “Bu kadar gönder.” desem, oraya uyacak mı uymayacak mı onu bilmiyorum. Veyahut da bu ürettiğimiz fidanı şimdi nereye dikersek iyi olacak, onu bir bilsem veyahut da aynı şekilde Çorum’daki seraya sipariş vereceğim. Çorum’da da bir sera yapılmış hemen hepsi de lavantaya dönük olacak veya sertifikalı yapacağız diyorlar, iddialılar yani. Sertifikalı ama neyin sertifikası? Yani nereye dikince lavantanın, fidanın sertifikası olacak, onu da bilmiyorum.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Aslında biz devlet olarak şunu yapabilirsek: Belirli havzaları hızlı bir şekilde belirleyip belirli havzalarda belirli tıbbi aromatik bitkilerin dışındakilere biz izin vermesek, kendiliğinden yapıyorsa hobi olarak yapsın ama havza bazlı ve toplu üretim yaptırmamız gerekiyor. Şimdi, aynı bitkiyi 500 rakıma diktığınız zaman alacağınız yağ verimi ile 1.000 rakıma diktığınız zaman alacağınız yağ verimi ve yağın kalitesi çok değişir.

BAŞKAN – Çok çok önemli.

Dedin ya: Sabahleyin erken toplarsan, hasat yaparsan bu; akşamüstü yaparsan böyle.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Birini hayvana yem olarak verirsiniz diğerini de parfüm endüstrisine altın gibi satarsınız, bu kadar hassas bitkiler.

BAŞKAN – Buyurun Fatma hanım.

BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ZİRAAT MÜHENDİSİ FATMA AYHAN – Lavantada da birçok tıbbi bitkide de hep havza bazlı üretimi konuşuyoruz. Evet, neyin nerede üretileceğini bilmemiz gerekiyor ancak Tarım Bakanlığının 2015’ten beri yürütmek olduğu proje çerçevesinde biz şunu gördük: Pazarın belirleyeceği bir havza olması gerekiyor çünkü pazarın neyi talep ettiğini bilemediğimiz sürece hiçbir yerde hiçbir şeyi geliştirme şansımız yok, tarımını yaptırma şansımız yok. Eğer pazar aromaterapide kullanacağı bir lavanta yağı istiyorsa farklı bir çeşit ve farklı bir rakımda yaptırmamız gerekiyor tarımını ama parfüm sanayisinden kullanmak istiyorsa farklı bir çeşit ve farklı bir rakımda yaptırmamız gerekiyor efendim. Bu yüzden üretim planlaması yaparken tıbbi bitkilerde tamamen pazara bağlı olduğumuzun unutulmaması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Sayın Başkanım, biz bu yaptığımız çalışmalar, tamamen ziraat fakültesinde hocalarımızla birlikte tür tespiti yapılarak yapılıyor, onun da bilinmesini isterim.

Biraz da Orman teşkilatının işlerine gelecek olursak. Sizler bizden iyi biliyorsunuz, orman köylüsünün gelir seviyesini yükseltmek için araştırma çalışmalarında ikinci ürün olarak tıbbi aromatik bitkilerin kullanılması konusunda bizim önerimiz var, siz de mevzu ettiniz öğleden önceki konuşmada. Mesela biz Eskişehir Alpu ilçesinde Arıkaya köyüne -Sayın Bakanımızın da bir ziyareti oldu- bir badem ormanı kurduk gelir getirici tür kapsamında. Burada 20 dönüm alana 800 tane badem diktik belirli

aralıklarla, bunun altına 20 bin adet lavanta. Hocamın önerdiği şekliyle, önerdi türde. Bunun üç beş yıl sonra bademle birlikte bu köye bir gelir getireceğiyle ilgili bir öngörümüz var. Bu da tüm Türkiye'ye yaygınlaştırılabilir diye bir düşüncemiz var Sayın Başkanım.

Yine aynı köyde trüf mantarı ormanı kurduk, 10'a 10 meşe fidanları köklerine trüf mantarı misiyile aşılınmış meşeler diktik, onların da aralarına yine 600 adet trüf meşenin arasına 20 bin tane lavanta fidanı diktik. Bu köyde toplam 40 bin tane lavantanın olduğu, üç beş yıl sonra bir gelir elde edebilecek bir sistem yapı kurmaya çalıştık. Bu özellikle 5 bin köye 5 bin gelir getirici orman kurulmasında da sona gelindi, 4.900'lerde şu an. Uygun olan yerlerde illa lavanta değil diğer türler denebilir, Orman teşkilatına böyle bir görev verilebilir ya da biz böyle bir görevi alabiliriz diye biraz da Eskişehir özelinde böyle bir beyanda bulunmak istedim.

Yine bal ormanları kuruyoruz Sayın Başkanım. Bütün bal ormanlarında amaç, gene orman köylüsünün gelir seviyesini yükseltmek ve bunun için tesis edilen bal ormanlarında tıbbi ve aromatik bitkilerden faydalanmasıyla balın verim ve kalitesinde artış sağlanacağı gibi, tıbbi aromatik bitkilerin üretimine de katkı sağlanacağını düşünüyoruz. Hem gelir getirici ormanlar hem bal ormanları zaten ihata yapılmış, toprak işlemesi hazırlanmış, sosyal baskısı olmayan hazır alanlar; bunların tıbbi bitki üretiminde kullanılabileceğiyle ilgili bir öngörümüz var. Mevcut bal ormanlarından bir görüntü.

Kendimizce önerilerimiz var Sayın Başkanım:

Ülke genelinde uygun bölgelere yeni tıbbi ve aromatik bitkiler merkezi açılmasını öneriyoruz. Mesela bir tane Türkiye'de Afyon'da değil de belki 7 tane coğrafi bölgede birer tane olsun gibi ya da daha işlevli, çok olması işlevini daha da artıracaktır. Tek olduğu zaman tüm Türkiye'ye hitap etmesi biraz zor olur gibi yorum yapıyoruz.

Ormandan bitki toplama konusunun belli bir disiplin dâhilinde olmasını çok önemsiyoruz. Serbest, düzensiz toplanırsa bitkilerin zarar göreceğini, hatta neslinin tükenmesi konusunda risk olabileceğini düşünüyoruz.

Orman köylüsünün bu işten mutlaka bir gelir etmesi gerekir. Gelir elde etmezse bu işlerin sürdürülebilir olmayacağını var sayıyoruz.

ORKÖY kredileriyle tıbbi ve aromatik bitki üretimi şu an lavantada kısmen destekleniyor ama bunun arıcılıkla birlikte diğer tıbbi bitkilerin de ORKÖY kredileriyle desteklenebileceğini, desteklenmesi durumunda bu konuda bir katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz.

Az önce de söyledim 5 bin köye 5 bin gelir getirici orman projesinde sona gelindi. Hazır, mevcut alanların tamamında ikinci ürün olarak uygun tıbbi ve aromatik bitkiler ekilebilir diye bir düşüncemiz var. Bu konuyla ilgili zaten Genel Müdürlüğümüzün de bir çalışması olduğunu biliyorum.

Ağaçlandırma sahalarımızda da ikinci ürün olarak en azından kapalılık oluşana kadar -Başkanım biliyorsunuz, belli bir yıllar, on on beş yıl kapalılık oluşmuyor- bu bitkilerin kullanılabileceğini düşünüyoruz.

Kamu kurum bahçelerine, yol kenarlarına hep süs bitkileri dikeyoruz, bunların yerine tıbbi bitkilerin dikilebileceğini, dikilmesi gerektiğiyle ilgili düşüncemiz var.

Biz Orman Genel Müdürlüğü olarak kendimizce bu konuda bir görev verilirse avantajlarımız olduğunu da düşünüyoruz. Ormanlarımız tıbbi ve aromatik bitkiler açısından zengin ve önemli bir gen kaynağına sahip, bu nedenle bu işin sahibi gibi kendimizi ya da önemli bir paydaşı gibi görüyoruz. Fidanlıklarda hazır altyapımız ve bitki çoğaltımı konusunda yılların getirdiği tecrübeyle talep edilirse milyonlarca fide ve fidanın istenirse bir anda -belli bir zamanda tabii ki vejetasyon ve büyüme mevsimi de dikkate alarak- bu üretimin yapılabilceğini düşünüyoruz.

Yine ülkemizin hemen hemen her bölgesine yayılmış şekilde kurulmuş olan fidanlıklarımız kendi bölgeleri için talep edilecek olan tıbbi aromatik bitkilerin fide ve fidan ihtiyaçlarını Eskişehir'deki farklı, Erzurum'daki farklı, Elâzığ'daki farklı her bir fidanlık o yörede tıbbi ve aromatik açısından hangi bitki –siz de dediğiniz havza bazlı planlama yapılırsa- üretilecekse o bitkinin o fidanlıklarda çok rahat bir şekilde üretilebileceğini öngörüyoruz.

Yine burada tekrar olmuş oldu. Orman Genel Müdürlüğü çalışma alanı içerisinde gelir getirici ormanlar kurma yetkisine sahip olup bu alanlarda sırf tıbbi bitkiden oluşan gelir getirici ormanlar kurulabileceğini hemen ikinci ürün olarak değil de sırf buna mahsus ormanlar da kurulabileceğini öngörüyoruz. Kurulan ve kurulacak olan bal ormanlarında arıcılığa büyük katkısı olan tıbbi ve aromatik bitkilerin rahat bir şekilde ve bolca da kullanılabileceğini öngörüyoruz.

Tabii, sorun yok mudur? Vardır. Bizde kendimizce sorun olabilecek ve çözüm önerilerimizi de sıraladık.

Teknik personelimizin tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda yeterli tecrübe ve bilgi birikiminin olmaması bir sorun çünkü biz orman mühendisiyiz bu konuyu çok bilmiyoruz, zaten ülke gündemine de yine gelmiş bir konu. Buna çözüm olarak her zaman olduğu gibi kısa vadede eğitime tabi tutmak ama uzun vadede mümkünse orman fakültelerinde bir ders olması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine tıbbi bitkilerin doğadan toplanması konusunda bilinçsiz toplanırsa büyük olumsuzluklarla karşı karşıya gelinebileceğini, bunun bir sorun olduğunu, bazı türlerin yok olabileceğini, onları toplarken başka türlere zarar verilebileceğini öngörüyoruz. Örneğin kantaron toplanırken oradaki başka bitkiye zarar verebileceğini düşünüyoruz. Bununla ilgili de yine eğitim şart. Ayrıca da serbest ormancılık bürolarının bu konuda yetkilendirilmesi, işlevlendirilmesi, ormandaki toplamayla ilgili diyorum yoksa kırsaldaki ya da tarladaki bir üretimle ilgili bir şey demiyorum ama orman alanlarda bitki toplaması yapılacaksa serbest ormancılık bürolarının bir şekilde bunun içerisine entegre edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Tıbbi ve aromatik bitkilerin doğadan toplanmasının piyasanın talebini karşılamasının imkânsız olacağını, bunun asla yetmeyeceğini biliyoruz. Buna çözüm olarak da doğadaki bu gen kaynakları kültüre alınıp ıslah edilerek tarla koşullarında üretimin yapılmasının mutlaka gerektiğini düşünüyoruz.

Arz ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Sorusu olan...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sayın Bölge Müdürüne çok teşekkür ederim.

Seyitgazi'nin Şükranlı köyü var biliyorsunuz, orada 80 dönüm lavanta var. Bunun 50 dönümü için gerekli fide tarım il müdürlüğünden alınmış, 30 dönümü de büyükşehir belediyesi vermiş. Bunlardan sizin hiç haberiniz oldu mu?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL
– Tabii, oldu Sayın Vekilim.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Cinsi ne bunların, onlar bilemiyor.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL
– Onun cinsini ben bilmiyorum. Yani sizin gibi dışardan duydum. Yolda gelirken de Seyitgazi Kaymakamımız aradı -hocam da şahit yanımdaydı- orada 5-6 köy daha bu işe girmek istiyormuş lavanta işine. Bizim destek verip veremeyeceğimizi sordu. Biz de ORKÖY kredileri kapsamında çok rahat destek verebileceğimizi planladık. Hatta önümüzdeki hafta içerisinde gidip orada bu lavantayla

ilgili bizde ORKÖY kredisiyle bir destek vereceğiz ama onlar orayı yetiştirdikleri zaman ne yapacaklar, yağ mı çıkartacaklar, satacaklar mı? Tür konusunda, bize tür sorarlarsa biz hocamla birlikte, ziraat fakültesiyle birlikte çalışıyoruz; tür öneririz ama onların kullandığı türün hangi tür olduğuyla ilgili şahsen benim bilgim yok, hocam bu konuyu biliyorduk belki.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – “Angustifolia” mı diyorsunuz?

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Değil efendim.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL – Bunu hocam bilir, ben bilmiyorum.

BAŞKAN – Hocam buyurun.

O mevkide yani o yükseklikte hangisi yetişir ve piyasada hangisinin değeri var? Zor bir soru mu bilmiyorum.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Hayır, hayır; bununla uğraşıyoruz, gece gündüz işimiz bu. Onun için anlatmaktan, söylemekten zevk alıyoruz.

Orada, Eskişehir’de, şu anda -biraz önce Müdürümün gösterdiği- orman fidanlıktaki yeni kurduğumuz plantasyonun dışında Eskişehir sınırları içerisinde “angustifolia” yok. Olması gereken “angustifolia” veya “officinalis” diğer adıyla; İngiliz lavantası olması gerekiyor o bölgede ama yok. Belediyenin elindeki fidanları da ben biliyorum, tarım il müdürlüğünün elindekileri de.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Belediyenin elindeki ne?

DOÇ. DR. DURAN KATAR – “Hybrida...”

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – “İntermedia...”

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Tabii, “intermedia” diğer adıyla “hybrida” kesinlikle geleceği olmayan Türkiye’de satamayacağımız bir ürün sadece gideriz fotoğraf çekiniriz.

BAŞKAN – Türkiye’de niye satılmaz?

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Efendim, piyasa doydu.

BAŞKAN – Ama piyasada bunun doyma şansı yok ki. Şimdi mesela Fransa’da -demin gösterdik- kilometrelerce 80 kilometre hızla giderken ki bahçeleri diyorum.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Piyasa dediğimiz on beş, yirmi yıl sonraki piyasadan bahsetmiyoruz, şu andaki. Şu anda yurt içi ve yurt dışında satabildiğimiz yerlerde talep karşılanıyor. Nereden? Isparta ve Burdur’dan karşılanıyor. Isparta’da bakın, ben yeni bir araştırma yaptım, dün çıkardım yağımı. Isparta’dan getirdiğimiz “intermedia”nın yağ oranı yüzde 7,5; Eskişehir’in yağ oranı yüzde 3,5.

BAŞKAN – Yani biz yurt dışında üretilenlerle rekabet edemeyeceğimizden mi?

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Tabii.

BAŞKAN - “Yalnızca Türkiye içerisinde bu kadar üretmek yeterli.” mi diyorsunuz o zaman?

DOÇ. DR. DURAN KATAR - Şu an için acilen “intermedia” ihtiyacımız karşılandı. Bizim yurt dışından satın aldığımız ve çok fazla talep olan, kullanılabilecek olan İngiliz lavantası “lavandula officinalis”, bunun üzerinde durursak hem yurt dışından aldığımız şeyi kendimiz yurt içi piyasasında karşılayacağız hem de yurt dışında bu alanda piyasa bulabiliriz. Yanlış ürünle piyasaya çıktığımız zaman sonuç alma şansımız yok.

BAŞKAN - Buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yalnız, burada bir çelişki oldu. Torku’nun yetkilisi dedi ki: “Gece ile gündüz arasında ne kadar fazla ısı farkı olursa yağ oranı o kadar artıyor.” Bu durumda Eskişehir’de yetişenin Isparta’da yetişenden yağ oranının daha fazla olması beklenmez mi?

DOÇ. DR. DURAN KATAR - Hayır. Torku’daki arkadaşın mesleği nedir bilmiyorum ama ben yirmi beş yılımı bu işin içerisinde geçirdim. Yağ oranı, kuraklık stresiyle ilgili bir olay, gece gündüz sıcaklık farkıyla değil. Kuraklık stresi, sıcaklık stresi ne kadar fazla yaşanırsa bitki uçucu yağı ferahlamak için üretir.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, gece ile gündüz arasında zaten ısı farkı fazla olunca ısı stresi artıyor, dolayısıyla o beyin söylediği burada yanlış değil. Aynı şekilde, pancarda da öyle, malum. Ilıman bölgenin pancarının şekeri düşük oluyor, soğuk yerin yüksek oluyor. Dolayısıyla Eskişehir Isparta’dan daha soğuk değil mi?

DOÇ. DR. DURAN KATAR - Isparta’dan daha soğuk olabilir yetiştiği yerler ama buradaki sıkıntı şu: Tür uyumu da önemli. Mesela, Eskişehir’de aynı bitkiyi biz Sarıcakaya bölgesinde yetiştirdiğimiz zamanki yağ oranı ile Eskişehir’de yetiştirdiğimiz...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Sarıcakaya 300 rakımlı yer, tabii ki oraya bakılmaz.

DOÇ. DR. DURAN KATAR - Orası daha sıcak olduğu için, mesela, Sarıcakaya’daki yağ oranı yüzde 5-6’ya çıkarken Eskişehir merkezde yüzde 3-3,5’ta kalıyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Allah Allah, büyük bir tezat var.

BAŞKAN – Cumali Bey, buyurun.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – Ben Alanya’dan geliyorum. Ben Sayın Bölge Müdürlüğün görüşünü takdirle karşılıyorum. Biz Türkiye’de kamuda, belediyelerde, parklarda peyzajlarda bin tane hibrit çiçeği getirip, buraya ekip arıcılığı öldürüyoruz yani birçok zararı var. Biz temelinde hatayı şurada yapıyoruz: İnsanlar ormanı tanımıyor, çiçekleri tanımıyor, çocuklar tanımıyor. Şimdi, bir çocuk okula gittiği yolda, Alanya’da pespembe “cistus”u, ekinezya görse turistlerle bu kültür buradan gider. Biz Fransa’yı gösteriyoruz orada. Bakın, 11 bin-12 bin tane bitki var. Biz burada sabahdan beri lavanta aşağı, lavanta yukarı... Allah bu topraklara neler vermiş, biraz da Sayın Başkanım, onları önemseyelim. Ben küçümsemiyorum ama bu ülkenin zaten... Bugün “cistus” hiçbir tarım alanını işgal etmeden, yüzde 100 organik olarak yetişiyor. Demin, ağabey, orada orman ürünlerinden, meyvelerinden bunları yapmış. 150 milyon lira... Bana “cistus”u verin, ben size bir iki senede herhâlde bir 10-15 milyar dolar yaparım.

BAŞKAN - “Cistus”un üretiminde sıkıntımız yok.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - Hiçbir şey yok. Sürdürülebilir bir kaynak.

BAŞKAN – Bunda sıkıntı olduğu için bunu konuşuyoruz. “Cistus” tamam, üretimde koruma altında olan...

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - Konya gıda 1 milyon dönüm lavanta ekiyor Sayın Başkanım. Şu an çelikleme yöntemiyle kavuşturamıyor yani Konya artık buğdaydan buna geçiyor. Mikdat Çakır bunu on sene önce başlattı.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – 1 milyon dönüm mü ekiyor?

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - 1 milyon dönüm hedef. Yani biyoaktif ham madde üretim merkezi inşallah kuracak Torku. Bu orman bitkilerini kendi bölgelerinden toplatıp ilaç, gıda ve kozmetik şeyine uyarlamak... Yani bugün lavanta otuz sene ileride bizden. Biz Fransa'nın lavantasını çalışalım ama ülkenin ciddi kendi kaynaklarına bakmak lazım çünkü bunlar bizim elimizde. Bugün defne hiç konuşulmadı burada.

BAŞKAN – Yok, o başka zaman konuşuldu, onda sıkıntı yok. Bugün özellikle...

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - Yani ben demin bölge müdürümün... Bir kanun çıksa “Türkiye’ye dışarıdan ithal çiçek yasak, Türkiye kendi bitkilerini, kendi sokaklarında kullanacak.” dersiniz Hakkârî’de yetişen bir bitki de orada ekilir ve dışarıya bu paralar gitmez. Benim önerim bu.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyoruz.

Tabii, bitki bitki çalışmadığımız için bu şeye o defnenin üretimi de burada mesela konuşuldu, hatta İzmir Kütaş firmasının bile yalnızca kekik ile defneden 60 milyon dolar ihracatı var, bir tane firmanın. Öyle değil mi? Kütaş öyle bildiğim kadarıyla.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - Başkanım, bir ham madde tedarikçiliğinden ileri gidemedik. Bakın, bu girişimci buna âşık olmuş bunu yapmış. Biz yani “Ham madde nasıl üretiriz, satarız?” değil de, nitelikli, fonksiyonlu ürünler üreten insanları yetiştirmemiz lazım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bölge Müdürüm.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ESKİŞEHİR ORMAN BÖLGE MÜDÜRÜ RECEP TEMEL - Ben teşekkür ederim, saygılar sunarım Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi, son konuşmacımız Şaduman Karaca.

Şimdi, bir hikâye var da ondan sonra geçerek anlatayım: Böyle konferansın birinde son konuşmacıdan bir öncesi çıkmış kürsüye, anlatacak, bakmış salonda kimse yok, bir kişi var. Bakmış, başlamış dersini anlatmaya, o da merakla böyle izlemiş, en son gelmiş sarılmış ona bir öpmüş, demiş ki: “Sana çok teşekkür ediyorum. Benim konuşmamı bir siz izlediniz.” Demiş ki: “Sizden sonra ben konuşacağım da onun için bekliyorum burada.” Ama burada öyle değil, şu var: Şu andaki dinleyici sayısından çok önemli olan bu Tıbbi Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonunun tutanaklarına geçmek, bu Gazi Meclisin tutanaklarına geçmek önemlidir. Onun için siz konuşmanızı binlerce, yüz binlerce kişiye konuşur gibi yapabilirsiniz.

Şaduman Karaca, bizde öz geçmişiniz, CV’niz yok telefonla bir görüşmemiz oldu; o konuyla ilgili bilgi de verirsiniz, şirketinizle de ilgili hem kayıtlara da geçmiş olur.

Buyurun.

7.- *Turuncuköy Tarım Ltd. Şirketi Sahibi Doğal Tıp Uzmanı Şaduman Karaca’nın, Türkiye ve Almanya’da tıbbi, aromatik bitkilerin tedavi amaçlı olarak kullanımı, Türkiye’de fitoterapi uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Öncelikle bu davet için gerçekten teşekkür ediyorum. İlk defa geliyorum, Meclise ilk defa girdim.

Sayın Başkanım ve vekillerim; çok kısa süre içinde bir sunum, hatta yollarda ve telefon bağlantısıyla sunum hazırlamaya çalıştım çünkü biraz sonra anlatacağım hikâyemden anlayacağım gibi yine bir göçmenlik sürecindeyim. Onun için mazur görün, çok içime sinen bir sunum hazırlayamadım. Hazırladığım sunumun birinci kısmı zaten gani gani anlatıldı, onun için ben o kısmını kendimi tanıtmaya ayırayım, daha sonra da ürünlerle ilgili Almanya karşılaştırmasını getirdim, belki bugünkü konunun Almanya ayağı anlatılmış olur.

Başlığımızdan da gördüğünüz gibi doğal tıp uzmanı olarak kendimi tanımlıyorum. Türkiye’de olmayan bir meslek tanımı, bunu ısrarla yapıyorum çünkü gerçekten Almanya’daki mesleğin karşılığı bu, hatta “doğal tıp doktoru” dememiz gerekiyor ama Türkiye’deki yasalardan dolayı “doktor” kelimesini kullanamadığımız için doğal tıp uzmanı olarak tanıttım ben. İşte, 2006 yılından beri Türkiye’ye geliyorum. İlk Merkez Efendi Geleneksel Tıp Şenliklerine davet edildim 2006 yılında ve ondan beri de Almanya’dan gözüm Türkiye’yi artık görür oldu, tabii ki kalbim hep buradaydı ama bir rota çizdim, “Ben artık belli bir kıvama gelince, Almanya doygunluğuna erişince daha doğrusu Türkiye’ye döneceğim ve eğer olabilirse mesleğimi ya da etkim ya da hizmetimi Türkiye’de vereceğim.” diye bir yirmi sekiz, otuz yıllık Almanya göçmenlik hayatımdan sonra, oradaki üniversite ve meslek hayatımdan sonra Türkiye’ye dönüş yaptım. Almanya’da ilk önce dil öğrenip felsefe öğreniminden sonra pedagog olarak sosyal alanda çalışmaya başladım fakat kısa bir süre sonra oğlumun hastalığı nedeniyle tıpla meşgul olmak zorunda kaldım, oğlumun hastalıklarına arayış içindeyken ve işte bitkilerle tedavi, homeopati, doğal tedavi yöntemleri derken gittiğim hekimler, doğal tedavi yöntemiyle çalışan modern tıp hekimleri ve direkt doğal tıp uzmanları benim önüme müthiş bir yelpaze açtı, hem hayatımı değiştirdiler hem oğlumun da sağlığını tekrardan bize verdiler ve şu anda 30 yaşındaki oğlum gerçekten hani hem ruhsal hem bedensel olarak öyle bir sağlığa kavuştu ki artık ben belli bir zaman sonra mesleki olarak bu alana yönelmek durumunda kaldım ve uzun bir eğitim sürecinden sonra doğal tıp okullarındaki tıp eğitimi, anatomi, fizyoloji, patoloji eğitiminden sonra devlet tıp sınavını kazanıp muayenehane açma iznini aldıktan sonra hasta kabulüne de Berlin’de başlamış oldum.

BAŞKAN – Hayırlı olsun.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Uzmanlık alanlarımın başında fitoterapi, bitkilerle tedavi, arkasından da homeopati geliyor. “Her ikisini nasıl birlikte yürütüyorsunuz?” diyeceksiniz; bazı durumlar var gerekiyor, bazı durumlar var tercih etmek durumundayım ama homeopatide de “remediler”in yüzde 70’i bitki olduğu için eğitimini alırken o kadar mutlu oldum ki -önce fitoterapiye başlamıştım, arkasından homeopati eğitimini aldığım da- gerçekten güle oynaya bir eğitim aldım ve çok mutluyum. Gerçekten bazı böyle akut durumlar var ki homeopatiyle müdahale etmemiz gerekiyordu. Ama bazı kronik ve uzun erimli süreçler var ki orada fitoterapinin üstüne yok; böyle diyelim.

Bu durumda, ben, sizlerin karşısında bir doğal tıp uzmanı sıfatıyla ve şu Komisyonun konusu olan tıbbi ve aromatik bitkilerin tıbbi amaçlı ve sağlığın diğer alanlarında, örneğin takviye –bugün konusu oldu- ya da koruyucu hekimlik amaçlı bu üretilen, üretilmesini beklediğimiz, arzu ettiğimiz ve ilaç yapımı için uygun hâle getirilmiş bitki droglarını kullanmak isteyen bir meslek tarafından... O gözle bakıyorum, o gözle fikirlerimi yansıtmaya çalışacağım. Ne ziraat mühendisiyim ne orman mühendisiyim. Tabii ki alanlar bildiğiniz gibi o kadar iç içe girdi ki -Fatma Hocam bilir- 2015 yılında uzman havuzu için Denizli’de çalıştık, Amasya’da Ali Bey’le tanıştık, sizlerle de Orman Bakanlığıyla... Üsküdar Üniversitesinde dört yıl öğretim görevlisi olarak çalıştım çünkü Türkiye’de tedavi etmiyorum, yasalar gereği hasta kabul edemiyorum. Hiç problem değildi, ben de eğitim alanına eğildim yani zaten Almanya’da eğitim alanında yirmi yıllık bir geçmişim vardı. Eğitmen olarak, eğitici olarak severek

girdim bu alana. 2010 yılından beri iki yüz elli saatlik temel fitoterapi eğitimleri veriyorum. Uzun soluklu eğitimler bunlar. Arzu edenler geliyor, küçük gruplar hâlinde hekimler, eczacılar, diyetisyenler, ziraat mühendisleri, orman mühendisleri geliyor. Gerçekten kendi üniversitelerinde almak isteyip de alamadıkları kısmı gelip benim eğitimlerimden alıyorlar.

Şimdi, başka bir parantez açacağım. Türkiye'ye gelme kararımı verdikten sonra şöyle bir alıcı gözle baktım, ben, Türkiye'de tıbbi bitkileri nasıl kullanacağım diye, tedavi amaçlı çay terkiplerini nasıl yapacağım diye alıcı gözle baktığımda tabii şokları yaşadım çünkü Almanya'daki, Berlin'deki bizim birlikte çalıştığımız doğal tıp ağırlıklı çalışan eczanede biz aynı anda 600 bitki türünü drog hâlinde hazırda buluyoruz. "Hermen" bir tedavi için örneğin 8 tane, 7 tane bitkiyi -her birinin oranı farklı- 1 gram, 3 gram, 5 gram, 7 gram diye terkiibi hazırladığımda, reçeteyi yazdığımda, eczaneye gönderdiğimde o eczacının da kendi sahip olduğu fitoterapi eğitiminden dolayı da bitkileri bildiğinden o terkiibi hazırlayıp en fazla 250 gramlık, daha fazla değil yani sekiz haftalık bitki terkiplerini hastamıza sunuyor ve tekrardan gelip görüşmemiz gerekiyor, duruma göre değişiklik yapıyoruz ya da devam ediyoruz. Şimdi, bu sistemden geliyorum ben "background" bu durumda ve Türkiye'ye geliyorum eczacılıkta böyle bir şey yok. Ha, tamam, aktarlar almış. Baharat olayından sonra Mısır Çarşısı hikâyemiz var bizim, Mısır'dan baharat hikâyesi var biliyorsunuz. İlk Uzak Doğu baharatları Mısır'dan geldiği için İstanbul'daki Mısır Çarşısı çoğaldı ve baharat kültürü oluştu ve aktar kültürü oluştu. Aktar kültüründe gözlemlediğim öyle bir durum var ki sanki ihtiyaçtan dolayı aktarlar altyapıları ve eğitimleri olmadığı hâlde eczanelerin sahip olamadıkları o misyonu, o görevi üstlendiler; halk da talep etti bunu. Televizyonlar da tabii ki çok çok suçlu bu durumda, ciddi boyutta ehil olmayan insanlar, fitoterapiyi gerçekten bilimsel olarak -yani çok hakir görmek istemiyorum ama doğru uygulamayan diyelim- doğru uygulamayan insanların, örneğin, 80 milyon insana "Şeker hastalığınızda şu bitkiyi kullanın, her şey bitecek." demesi bizim için Almanya koşullarında bir suçtur yani gerçekten insan hapse girebilir böyle bir şey yaparsa. Ama Türkiye'de bu konuda kontrol olmadığı için ben tabii ki böyle saçımı başımı çekiyorum, yapmayın diyorum, belki onun böbrek hastalığı var, belki karaciğer hastalığı var, olamaz, o bitkiyi böbrek taşı, safra kesesi taşı oynatıyor yerinden, ondan sonra pankreasa gelecek tıkanacak ve başka sebepten dolayı ölecek o insan; ölebilir, illa ölecek diye bir durum yok. Yani açıkçası benim alanımla ilgili Türkiye'de -belki sizlerin için içinde olmadığınız ya da o derece olmadığınız için- o kadar üzücü bir manzara var ki ve bu durumda ben bilinçlendirmeye, bilgi paylaşımı eğitimle başlayayım, kanımca kararımca kendi katkım bu olsun diye başladım. Fakat ilk eğitimi bitiren insanlar "E, biz nasıl yapacağız çay terkiibini?" dediler çünkü sistem yok.

Fitoterapiyi uygulayabilmek için Türkiye'de altyapımız yok. GETAT süreci başladı, takipteyim, tamam, bazı olanaklar açıldı ama fitoterapi için konuşuyorum, fitoterapiyi Türkiye'de uygulayabilmemiz için bir altyapımız yok, bir sistem yok. Ev hekimliği, halk hekimliği dedimiz bazda yürüyor şu anda fitoterapi Türkiye'de, benim öğrendiğim ve Almanya'da uyguladığım formatta değil. Ne zaman olacak, otuz yıl mı, kırk yıl mı, elli yıl sonra mı; bilmiyoruz. Ama bir yerlerden başlamak gerekiyor.

Dört yıl boyunca Üsküdar Üniversitesinde 4 mezun verdik tıbbi ve aromatik bitki bölümü mezunları ve inanın ilk ders gününden itibaren bana sordukları soru ve her gün artık derste yasakladığım soru "Hocam, biz bu bölümü bitirince ne yapacağız?" ve ben elimden geleni yapacağım diyorum ama bu konuyu ben değiştiremiyorum ve inanın artık kendim için bu bölümde öğretim görevlisi olarak çalışmamaya karar verdim çünkü o insanlara verilen vaat yerine getirilemiyor yasal düzenlemeden dolayı.

BAŞKAN – Hangi üniversite, onun benzerleri var mı?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Üsküdar Üniversitesi iki yıllık ön lisans bölümü.

BAŞKAN – Yani özel üniversitede...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Özel üniversite ama birçok üniversitede var ön lisans olarak. Çok haklılar, çok gidiliyor fakat henüz onun altyapısı yok.

Şöyle de bir handikap var bu durumda: Bu gençlere bitkiyle tedavi vadediliyor ama böyle bir şey olamaz çünkü tıp eğitimi yok, tıp bilgisi yok yani bu da kritik bir durumdu. Onun için, hani, bir şekilde ben tamam dedim, çekiyorum kendimi, hatta şehirden de uzaklaştım, kendime bir özel şirket, Fitosofia (Bitki Bilgeliği) adında bir şirket kurdum ve Muğla'ya yerleştim ve inanın hem kendi üniversitemden hem de birçok diğer üniversiteden –iki yıldır üniversitede çalışmıyorum- staja bana geldiler ve köyün altyapısı kaldırmıyor.

BAŞKAN – Hangi köy?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Kızılbil köyü Fethiye'de.

Köyün altyapısı kaldırmıyor. Şimdi, ben taşındım Seferihisar'a, alanlar oluşturmaya çalışıyoruz. Yaz döneminde bu bölümlerden gelen, ziraattan gelen, biyoloji, kimya, diyetisyenlik ve bu bölümlerden gelen insanlara –şimdi başka bir şirkete dönüştük, Turuncuköy Şirketine dönüştük, büyüdük- daha geniş uygulamalı ve teorik eğitimleri vermeye başladım ben ve birinci kez gelen, ikinci kez yine gelmek istiyor, bütün stajlarını bizimle yapmak istiyorlar. Bu, çok sevindirici bir durum. Fakat gelelim diğer konuya, biz hâlâ fitoterapiyi Türkiye'de uygulayamıyoruz. Bu sefer verdiğim eğitimleri on-line çekip –bu sene şimdi o süreçteyiz- on-line verip artık bitki droglarını gerçekten kendi denetimimde sunmaya başlayacağım. Şimdi, başka çaremiz yok. Ama inanın, üretimi teşvik edilen bu 5 bitki değil, bizim ihtiyacımız 50, 100, 150, 200. Gönül ister ki Almanya'daki altyapı gibi 600 bitki olsun bizim eczanelerimizde. Ama bir yerden başlamamız gerekiyor.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Soru sorabilir miyiz bu arada?

BAŞKAN – Sorarız.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Bir yerden başlayacağız. Önümüzdeki dönemde ürün çalışacağım ben. Ama şöyle: Ürün konusunda da şu anda Türkiye'de hemen hemen gitmediğim yer kalmadı, kim bitki üretiyorsa, hangi araştırma merkezi varsa kırsal, şehir ve bütün alanlar... Kurutma tesislerimiz yetersiz ve birçok kurutma tesisinden... Bitki sağlam, doğadan toplanıyor, doğru zamanda da toplanabilir ama kurutma noktasında zincirin bir halkası eksik; onu da alamayacağım ben. Şimdi, bu durumda benim ihtiyacım olan yüzlerce bitkiyi ürüne çevirmek için tabii ki Tarım Bakanlığına geleceğim, izinler alacağız falan ama gerçekten doğadan da toplanacaksa, üretilcekse zincirin her halkasının sağlıklı olması gerekiyor ki kullanabilelim, öbür türlü inanın kanserojen oluyor, toksik oluyor. Hele hele o naylon poşetlere girdiği andan itibaren ben görmek istemiyorum, şeffaf camlara girdiği andan itibaren görmek istemiyorum çünkü güneşin UV ışınları bitkileri öldürüyor, inanın bitki toprakla bağı ve kökü toprakta olduğu sürece siz de biliyorsunuz ki kendi primer metabolitleri olan besin maddelerini dönüştürüyor, güneş ışığını alıyor, aşağıdan da suyu alıyor ve dönüştürebiliyor. Toprakla bağıni kestiğimiz andan itibaren çiçek ve yaprak aksanı kesinlikle güneşle işi yok. Bunu anlatmamız gerekiyor ve her olanakta, her durumda köy bölgelerinde ya da yetiştiricilere anlatmamız gerekiyor. Bu durumda ne yapabiliriz? Gerçekten sunumlar boyunca yurt dışına satmanın peşindeyiz ya hani, yurt dışına değil de öyle bitkiler yetiştirelim ki önce bunlar az

olsun, sağlıklı olsun, Türkiye’de kullanalım. Şu anda belli bir kesim oluştu, bunlara talep oluştu. En azından, ben, yüzlerce kişi yetiştirdim. Bunların ihtiyacı olan bitkiler yok. Sürekli bana telefon geliyor “Hocam bana bunu nereden bulabiliriz?” Size de ulaşıldığı gibi. Doğru bitki, uygun bitki nerede gibi, böyle “call center” gibi bir şey oldum, artık telefonumu kapalı tutuyorum çünkü başa çıkamıyorum.

Şimdi, böyle bir girişten sonra devam edeyim. Bu, hızlı geçeceğim bölümlerin yerineydi. Biyoçeşitlilik ve türlerin korunmasıyla ilgili girişi atlayarak gideceğim. Gerçekten önceki konuşmacı hocalarımız...

BAŞKAN – Bu bitki...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – “Cistus.”

BAŞKAN – Yerli ve millî.

Devam edin.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Biyoçeşitliliğin durumu, bitki türleri, taksonlar; bunlar söylendi, hızlıca geçiyorum. Bir cümleyle okuyayım: “Biyoçeşitliliği ve ekosistemleri özellikle ihtiyacımızı karşılamak için değil, kendi değerlerimiz oldukları için korumalıyız.” Bu, benim için çok kıymetli bir şey. Doğamızdaki bütün canlıların yaşam hakkı var, bitkilerin de karıncanın da kuşun da. Buradaki o orman meyvelerini toplayan beyefendiye soracaktım: Peki, oradaki bütün hayvanlar nasıl beslenecek? Sadece biz yokuz bu yeryüzünde. Bu, benim için o kadar önemli bir şey.

BAŞKAN – Bunların hepsini toplama şansları hiç yok.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Olsun, yine de şöyle de bir konjonktür oluyor bence: Yaban hayvanlarının yabandaki yiyeceği alındığı sürece onlar köylere inecek diye düşünüyorum.

DOÇ. DR. DURAN KATAR – Sokaklarda karşılaşıyoruz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hah, karşılaşıyoruz. Böyle bir şey de bizi bekleyebilir.

BAŞKAN – Domuzlar Bodrum’da geziyor şimdi.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet ama domuzlar yumru yiyorlar, karbonhidrat peşindeler onlar, mantar peşindeler, doğru, haklısınız, aynen. Bununla ilgili dünyada yapılan çalışmalara ışık tutmak istiyorum. Yani bu biyoçeşitliliğin korunması sadece bizim sıkıntımız değil, Doğal Hayatı Koruma Vakfı zaten yeterince çalışıyor. Bu konuda sayı vermek istiyorum. Dünyada 50 bin tıbbi ve aromatik bitkiden bahsediyoruz. Günümüz koşullarında bunun 15 bini tehlike altındaymış. Bu da bir bilgi olarak trafik programının uyarısı.

Evet, bitkilerden değişik şekilde faydalanıyoruz, birçoğundan tüm olarak faydalanıyoruz. Bunun da sayısı 2.935 tür olarak karşımıza çıkıyor ve diğerlerinin de yumrusundan, çiçeğinden, yağından, sabit yağından, uçucu yağından, gidiyor böyle...

Türkiye’deki tür koruma çalışmaları TEMA Vakfı tarafından yürütülüyor. Avrupa’yla analog giden çalışmalar da var. Türler, envanterler çıkarılıyor, en tehlikede olanlar ve daha az tehlikede olanlar... Bunlar tamamen kaynak bilgileri ve ben olduğu gibi kaynağıyla koydum oraya. Burada çok ilginç bir şey var; biyoçeşitliliğin tehlikeye girmesinin en büyük şeyi insanmış, insan fenomeni, insan olgusu. Bu da bizim için ders alınması gereken bir nokta.

Diğer sunumda geçiyor, Eber sarısı ya da piyan tehlike altında. Türkiye’deki tehlike altında olanlar: Göl soğanı, kar çiçeği, siklamen biliyorsunuz. Bunlar daha fazla süs bitkisi olan türler farkındaysanız. Nergis, çiğdemler, İstanbul nazendesi ve -tam da Ankara’dayız- Gölbaşı’nın endemiği olan sevgi çiçeği de şu anda tehlike altındaymış. O da çok az miktarda olduğu için ve çok hoş görüldüğü için demek ki toplanıyor keyfi olarak. Yaptırım gücü olarak -Türkiye’de bunlar hani sadece hatırlama- ceza çıktı salebin yumruları için ve bildiğim kadarıyla, toplanması kati şekilde tek bitki salep odun dışı orman ürünlerine girdiği için...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI
ÖZGÜR BALCI - 18 bitkiden birisi.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
18’den... İlk başta oldu, değil mi?

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI
ÖZGÜR BALCI - Evet.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
Bu tip şeyler medyada çıkarsa biraz etkisi olacak diye ben seviniyorum.

BAŞKAN – Geçen Tunceli’de de bir bitkiden, ters laleden bayağı bir ceza verilmişti.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
Yani öbür türlü bilgilendirsek de belli bir pratik var, belli bir kültür var, belli bir alışkanlık var, bunları yıkmak ve kırmak zaman alacak diye düşünüyorum.

Gazetelerde çıkan... Bunlar bakanlıkların tebliğleri, sadece hatırlamak üzere koydum. Koruma altına alınanlar salep, sümbül... Bu benim katkım olsun, ölmez çiçek, bu ara lavantadan sonra ciddi boyutta konuşuluyor ve yakında ölmez çiçeğin popülasyonu azalacak gibime geliyor ve tehlikeye girecek çünkü yetiştiriciliğini yapan pek yok.

BAŞKAN – Hafta sonu gitmiştik, Şavşat’ta bu Sakin Şehir Şavşat’ın Aktif Kadınları Derneği bayağı bir şey üretmişler. O güzel bir çiçek -ve güzel de pazarlanırsa- dediğin gibi nesli tükenebilir. Onun için, onun bile tarımına geçmek lazım.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
Aynen. Yani aklımızda bulunsun, üretimine geçerse en azından korumuş oluruz. Yani her halükârda doğadan toplama daha zahmetli aslında ve kontrollü değil. Tamam, hani, emek vermeden topluyoruz ama bir kısım orada toplu hâlde değil. Bence yetiştiriciliğine her halükârda insanları teşvik etmekte fayda var.

Evet, buraya laden bitkisi üzerine Almanya’daki ürünlerin karşılaştırmasını yapmak üzere geldiğimi düşünüyordum. Onun için laden bitkisi öne çıkacak bundan sonra.

BAŞKAN – “Cistus” yani laden aynı şey.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
“Cistus.” Çok eskilerden beri kullanılan şifalı bir bitki diyelim. Türk “cistus”u demeyeceğim çünkü bu artık şey değil yani böyle bir şey yok.

BAŞKAN – O sabuncu Cumalı’nın şeyi.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – İngiliz nanesi var Hocam. Niye bunun ismi var da bizim...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA –
Ben Şaduman Karaca’yım, sen Cumalı Bora.

BAŞKAN – Cumali, isme takılma.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – “İngiliz nanesi” demiyor musunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – “İngiliz nanesi” olarak geçiyor çünkü literatür, kabul edilmiş.

BAŞKAN - Ama daha yeni başladık ona.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – E, tamam, geçtikten sonra kullanırız.

BAŞKAN – Tamam.

Devam edin Hocam.

Buyurun.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Türkçede pamukluca, karağan, laden, hatta ladende biraz karar kılınıyor bildiğim kadarıyla. Bu, Anadolu coğrafyasında yaşamış bir Grek kökenli hekim Dioscorides’in “labdanum”, “ladanum” ya da “ladan” ismini koymasından geliyormuş; karşılığı da “yapışkan” ya da “yapışan ot” anlamına geliyor. Bazı türleri de öyle zaten, biliyoruz onu. Hızlıca, bir metreye kadar boylanabilen bir bitki, çok uzun anlatmama gerek yok. 20 tane türü var. 20 türünün 20’si de insan sağlığı açısından önem taşıyor fakat her birinin bileşenlerinin oranı farklı olduğu için hepsinin kullanım alanı aynı şekilde değil, kullanım formu ve şekli de aynı şekilde değil, bunu söylemiş olayım. Yaprakları özellikle kullanılıyor tedavi amaçlı ama çiçekteyken de toplanırsa o zaman “herba” diyoruz yani toprak üstü bölümleri diyoruz. Tabii ki bu en alt kısımlar değil, hasat ederken en temiz ve en körpe dallarını alıyoruz. Çiçekleri çok kısa açıyor, gerçekten çok narin ve çok hassas. Bizim hocalarımız şöyle anlatırdı: “Bazı bitkiler bazı bilgileri verir bize. İlkbaharda vücudumuz henüz kıştan yorgun bir şekilde çıktığı için, enerjiler, depolar bittiği için kendini koruyamayacak bir durumda olur ve ilkbahar gribi böyle esen yelden alınır yani o derece hassas bir dönemdeyiz. O zaman aklınıza ladenin çiçeğinin de esen yelle düştüğünü hatırlayın ve unutmayın ki laden sizin için o anda gerçek grip enfeksiyonuna karşı kullanmanız gereken bitkidir.” Böyle bağlantıları kurarız biz eğitimde genellikle çünkü ezberden gitmediğimiz için bitkilerin verdiği mesajlar daha iyi akılda kalıyor. Ben de bunu sizinle paylaşmak istedim.

Onun dışında, devam edelim. “Hangi alanlar?” derken hastalık açısından değil, tedavi yöntemi olarak “Hangi alanlar?” sorusuna en ilk başta fitoterapi diyoruz, sonra aromaterapi çünkü çok kendine has bir kokusu var, bir aroması var, homeopati de kullanılıyor, çok yaygın değil ama homeopatide de bir “remedi”si var, “cistus canadensis homeopatik remedi...”

BAŞKAN – Bu tedavi şeklini açabilir misiniz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Homeopati, bir konuşmacımız anlattı ya, sentetik... 1750’li yıllarda Sanayi Devrimi sonrasında bazı hekimler hekimliği bıraktı. Bunlardan bir tanesi de Samuel Hahnemann’dır. Çeviri yapmaya başlayınca, sonra çivi çivi söker olayından böyle benzer, benzeri tedavi yöntemini aslında çok eskiden beri, tarih boyunca olduğunu çevirirken denemeler yapıyor ve bir sistem oluşturuyor “homeopati” diye. Aslında benzer, benzeri tedavi eder karşılığı.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Şimdi, bir kişide salgılanıp da hastalık yapan bir salgı, bir madde başka bir insana az az verilirse onda hastalık yapmıyor; prensibi bu.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yüzde yüz bu örtüşmüyor ama semptom benzerliği gerekiyor. Örneğin, bir “conium”, baldıran örneğin zehirlediğinde ayaklardan başlar ya, mesela, ayaklardan başlayan bir zehirlenme durumunda aklımıza “conium”dan yapılan “remedi” geliyor çünkü kullanılıyor bu yani semptom benzerliği takip ediliyor orada ya da homeopatide.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Homeopatinin başarısının plaseboda daha yüksek olmadığı gösterilmiş.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Tartışmayalım bence bunu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Gerçekleri konuşalım.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Bir homeopat olarak...

BAŞKAN – Evet, devam edelim, anladım biraz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, akut tedavilerde “aconitum”, “belladonna”, “arnica” olmazsa olmaz yani gerçekten bayılan insanı ve havale geçiren insanları kurtardık. Yani gerçekten böyle durumlar var.

Gıda takviyesi konusunda da zaten söylendi. “Gıda koruma Türkiye” diye yazdım. Ben bekliyordum böyle bir sunum yapacağını bugün, sosislerin anlatımında tahmin ediyordum, onun için “Türkiye” olarak yazdım bunu, Türkiye oluyor. Ayrıca kedi, köpekte de veterinerlikte de “cistus” kullanılıyor.

BAŞKAN – Orada ne kullanılıyor, hayvan tedavisinde mi?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, evet, hayvan tedavisinde.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ODUN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI - Yemlere katılıyor Sayın Başkan.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – O zaman gıda takviyesi oluyor, evet, güçlendirici olarak yani her hâlükârda koruyucu, güçlendirici. Şimdi geleceğim zaten.

Yani 3 ana etken madde grubu var “cistus”larda. Gerçekten “polifenol”ler, “tanen”ler, “flavonoid”ler yani bu 3 grup aslında bütün olayı çözüyor. Detaya girmeyeceğim orada. Bu 3 grup sayesinde de bitki üzerinden elde edilen etkiyi yüksek derecede antioksidatif bir etki, antibakteriyel, iltihap dindirici, bir yerde bir de “kan durdurucu” diye yazmıştım ama o kaybolmuş herhâlde. “Tanen”lerden, işte büzüştürücü özelliğinden dolayı... Ya, bir çobançantası kadar olmaza da kan durdurucu özelliği de olduğu söyleniyor.

Drog saklama koşulları, özellikle hasadı nasıl... Yaprakları özellikler hasat yapılıyor, gölgeli, havadar ortamda kurutuluyor ve kuru bitki drog hâline getirilerek ya da direkt bitki olarak ılık ve nem almayacak şekilde saklanması gerekiyor; ömrü en az bir yıl tekrardan hasat edene kadar. Ama “cistus” her dem taze olduğu için birkaç kere de hasat edilebiliyor, defnede de aynı şey karşımıza çıkmıştı. Ama genelde yaprak droglarının ömrüne bir yıl diyoruz. Kökler daha uzun çünkü orada daha bir sıkışma süreci var, daha bir mineralleşme süreci var, etken maddeyi salmıyor. Ama çok önemli olan şey, koruma koşullarının gerçekten ılık almaması ve nem almamasıdır.

Tedavide kullanım formları: Taze hâlde ve kurutulmuş hâlde çay yapabiliyoruz. Banyolar, şey için göğüs banyoları ya da tam banyolar... Yara yıkama, pansuman suları, yara pansumanları, merhem, krem, sabun... Cumali Bey'den zaten biliyoruz, sabunuyla çok meşhur oldu "cistus" konusunda. Kapsül olarak, tablet olarak, sprey olarak, pastil olarak, sanayi hazır preparatlar da hazırlıyor ama şu ana kadar saydığım her şey doğal malzeme olarak. Parfüm, uçucu yağları kullanılıyor bol miktarda. Parfüm, sanayide kullanılıyor ve belli "bilitasyon" dediğimiz sıvı formda homeopatik "remedi"leri de kullanılıyor.

Evet, ne yapıyor da bizim sağlığımızı açısından fayda sağlıyor? Hücreyi koruyor, yani mikropları öldürüyor, kanamayı durduruyor, iltihabı dindiriyor ve bütün bunları yaparken zaten birçok hastalığa karşılık gelmiş oluyor, bağışıklık sistemini de güçlendirdiği için aslında doğrudan ya da dolaylı tek tek saymamız gerekmeyen birçok hastalığı tedavi etmeyi de destekleyebilir. Bakın, birebir garanti vererek söylemiyorum çünkü hangi hastalık, nasıl bir kişide başka neler var, bilmiyoruz. Tek bitki üzerinden konuşuyoruz ama kesin olan bir şey var ki grip önleyici etkisi artık her türlü ispatlandı. Diğer bir olay da Münster'de bir klinik çalışmasında kanser önleyici etkisi ki ayrıca değineceğim ona...

BAŞKAN – Kanser hücreleriyle ilgili nerede bir çalışma var?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Gelecek, onun için ayrıca bir slayt var; Münster'de, Almanya'da klinik araştırmaları sonucunda bağırsak kanserinin tedavisinde olumlu sonuçlar alınmış.

Cilt konusunda da sabun, krem, merhem üzeri harici bir şekilde uygulanan sular, pansuman suları, yıkama suları şeklinde kullanırken ya da sprey şeklinde kullanırken cilde çok iyi geliyor, dengeliyor hatta zihinsel ve ruhsal boyutta aromaterapide kokusu üzerinden ciddi boyutta -belki sizin için bunlar yeni olabilir- insanın kendine güveninin artması, öz güveninin artması, direncinin güçlenmesi, bilincinin açılması gibi konularda da aromaterapi üzerinden ulaşıyoruz. Bunlar genellikle hemen hemen konuşulmayan konulardır ama düşünün, aromaterapi dediğimiz olay, bir şeyin ısı nüfuz edilmesi sonucunda gazsal bir hâle dönüşmesi ve o zaman her boyutta bize ulaşabileceği anlamına geliyor.

Yapraklarını kullanacağımızı söyledik, kurutma koşullarını da yine aynı şekilde söyledim. Ürünlere de evet, bugün bir konuya değinildi, ham madde sunuyoruz biz. Türkiye'deki bu kadar bitkiyi ister yetiştirelim ister doğadan toplayalım ham madde olarak sunmaz da onu bir ürüne yani herhangi bir ürüne dönüştürdüğümüzde katma değerini gerçekten nasıl artırdığımızı önümüzdeki slaytlarda göstereceğim.

Örneğin, kimliksiz bitki drogu dediğim olay, biyolojik üretilmemiş, hiçbir kontrolü yok, analizi yok; öylesine ki hiçbir belgesi olmayan bitki çünkü onların da kimlikleri var biliyorsunuz, ürünlerin. Hiçbir belgesi olmayan 100 gramlık bir bitki euro üzerinden 1,30...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) - Kimliksiz mi?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Kimliksiz bu.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Vallahi ,samandan yine pahalı yani.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hiçbir şeyi yok, menşesi belli değil, iyi mi kötü mü bilmiyoruz, hiçbir kimliği yok. Ama sonra devam ediyor. Bakın, "Bio" dediğimiz organik tescili aldıktan sonra durum nasıl değişiyor; 3,50 euro oluyor; devam ediyoruz, 100 gramı 3,05, 250 gramı 7,95 euro çünkü kontrollü, kimlik kazanmış ve daha da yükseliyor 13-14 euro 250 gramı. Niye? Çünkü güzel paketlenmiş ve naylonda değil, farkında mısınız? Işık görmüyor, bilerek seçtim bu ambalajları örnek olsun diye. İndirime girmiş 250 gramı

22,36 eurodan 18,36 euroya inmiş; hâlâ çok pahalı ve drog hâlde sadece ki bitki, gerçekten kurutulmuş, kıyılmış; bu kadar ve ambalaja konulmuş. Yani işlenmesi bu kadar; bir kıyma makinesi ve bir ambalaj makinesi başka hiçbir şey yok. Yunanistan'da kış için kış çayı olarak satılıyor, kapsül hâlinde satılıyor.

Şimdi, Türkiye ile ilgili üç slayt var, bir de buna bakalım, bir buna bakalım; birbirini kopyalayan ve resmi de dışarıdan koymuşlar ve her şeyi sıralamışlar. Benim aldığım eğitimde, bir bitkiye bu kadar şey atfetmek risklidir. “Ona da iyi gelir, buna da iyi gelir.” demiyoruz; yani gerçekten etken madde ve etkisi üzerinden neden eminsek onları sıralıyoruz. Dolaylı olarak ben de biliyorum hepsini; ağız yarasına da iyi gelecek, mukozaya da iyi gelecek, mide, bağırsak yaralarına da iyi gelecek ama dolaylı, uzaktan.

Yine aynı şekilde, Türkçede kopyalama şeklinde bitkilerin ve bir de antivirüs dediğimiz bir konu ki direkt düşmanı diye, tanıdığınız bir kişi çıktı...

BAŞKAN – Sabuncu Cumali.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Sabuncu Cumali'nin sabun üzerinden yaptığı olay da yine harici kullanımdır ve yara iyileştirici. Yara iyileştirici özelliği hem tanen hem antioksidan hem antimikrobiyal özelliklerinden geliyor ve hücre koruyucu; hücreyi tahrip olmaktan koruyor ve koruduğu andan itibaren zaten hücre kendini yenilemeye başlıyor. En çabuk yenileyen hücremiz zaten cildimizde ve bunun üzerinden sabunla birlikte bile sağaltım yapılabilir. Yani bu, çok çok özel bir durum, birçok bitkide bu mümkün değil. Çünkü sabunda saponin var ve çözüyor, atıyor; yani ona rağmen başarıyor. Niye? Çünkü eğer ciltse konu, yara ise, egzama ise ya da yani harici kullanıma uygunsu; evet, doğru seçim form olarak.

Tentürü de yapılabilir, onu hiç saymadım; mümkün, tabii ki. Grip için örneğin tentürü daha uygundur, alkolle yapılan maserasyonu.

Gelelim uçucu yağlarına; 5 cc 25 euro. Nedir? Çarpalım 7 ile yani çok...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Yağı çıkmıyor, oranı çok düşük.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, çok zor.

Lavantanın nasıldı?

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Lavantanın 3,5-4 işte, hoca söyledi.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yani, yine en yüksek...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Yüzde 0,1 gibi bir şey.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, çok çok çok kıymetli. O en ucuzuydu, sonra yükseliyor; 33, 41... Gidiyor böyle. Yani çok miktarda bitki varsa neden olmasın bunlar. Devam etmişler; örneğin, maskeler yapmışlar. Evet, çünkü cilt yeniliyor. Niye maske olmasın ki? Kilin içine bırakın, sabun yerine kille kadınlar, erkekler de aynı şekilde çok rahat maske olarak kullanabiliyor.

Çok çalışılmış bir bitki, bir iki tanesini koydum sadece. “Cistus” üzerine kitaplar yazılmış. Sadece bir bitki üzerine yazılmış kitaplar var çünkü uzun süredir çalışılmış bir bitki; onun için iki tanesini koydum.

Sonuç olarak da sorun çözüm konusuna da şu şekilde; tıbbi bitki popülasyonunun azalması global bir sorun, küresel bir sorun ki sadece Türkiye’de değil tüm dünyada hani üzerine gidilmesi gereken bir konu ama her ülkenin de kendi üzerine düşeni yapması gerekiyor koruma açısından. Evet, çünkü sağlığınıza iyi gelen bitkilerin biyoçeşitliliğinin azalması bizim ileride sağlığımızın da korunmaması anlamına geliyor şu anda aklımıza gelmese bile onu da düşünmemiz gerekiyor.

Esas ana sebep, Türkiye’de gördüğüm en büyük problem, gerçekten yanlış ya da aşırı hasat yöntemleri ve bu konuda eğitimsizlik. Özgür Bey bilir, inanın, ben bunun peşindeyim. Doğadan toplayıcılara gerçekten eğitim vermemiz gerekiyor ve bitkiyi sevdirmemiz gerekiyor. Ben köyde kaldığım dönemde bitkileri gerçekten para gözüyle gördükleri için köküyle birlikte söküyorlar. Bazı bitkiler çiçeğini henüz açmamış oluyor, tohumunu düşürmemiş oluyor eğer tohumdan üriyorsa ki gerçekten bu bilince ulaştırmamız gerekiyor insanları ve sorduğumuzda diyorlar ki: “Ben almasam benim arkamdan gelen toplayacak bunu.” Ya, bununla ilgili gerçekten zor durumdayız.

BAŞKAN – Hocam, bununla ilgili; Alanya’da işletme şefi iken bu “cistus”, laden toplanıyordu fakat bizim kayıtlarımıza girerek gitmeyip işte, kekiktir, başka bir bitki olarak dışarıya gittiğini de tahmin edebiliyorum, şu anda yeni yeni şimdi toparlıyorum.

Biz ormancılar için çok istenmeyen bir bitki bu çünkü kızılçam ormanlarının altında oluyor, bakır topraklarda oluyor ve gençleşmede zorluk çekiyoruz. İşçiye hep para veriyoruz “Sökün bakalım bunları.” diyoruz ve söktürmesi de kolay oluyor yağmur yağdığı zaman ve ondan sonra, bunlardan üretim yapınca götürdüler bunları. Ama o zaman bunu kekik diye mi yurt dışına gönderdiler, başka ürün mü; yani ne diye gönderdiler...

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN DIŞI ÜRÜN VE HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANI ÖZGÜR BALCI – Kekiki taşışı yapıyorlar; onun içine katıyorlar.

BAŞKAN- Evet, kekik diye gitti; düşün yani. Belki de o kekiki arıyorlardır yurt dışında. “Ya, ne iyi kekikmiş; Türk kekiki ne fevkaladeydi, değişik bir şey; bitkiye benzemez.”

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Datça’da da bana aynı şekilde söylediler “Böyle isteniyor.” diyorlar.

BAŞKAN – Ya, kekik diye; öyle gitti yani. Demek çok kaliteli bir şeyi ucuz ucuz aldılar bizden.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Aslında bence öylesine de alması olabilirler. Yani kekikten daha kıymetli bu durumda gerçekten.

BAŞKAN – Ama üretimi de çok kolaydı yani hemen yolun kenarına daya arabaları, kökle kökle, topla kes, götür.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Bitirdim sayılır.

Şimdi, çözüm önerisi olarak; bütün bu küresel olarak sahip olduğumuz konularla ilgili sadece biz değil, Dünya Sağlık Örgütünün, Avrupa Birliğinin ve diğer elimde benim hepsinin tek tek yönergeleri var; bitkilerin çeşitliliğinin korunması için nasıl doğadan toplanması gerekiyor. Bazı ülkelerde, mesela Almanya’da komple yasak ki hiçbir bitkinin doğadan ticari amaçlı toplanmasına Almanya’da tek başına kendisi izin vermiyor. Farkındaysanız, Çin’den sonra Almanya, dışarıdan, doğadan toplanan bitkileri en fazla isteyen ülke.

Almanya’da geçmişim var fakat bazı şeyler var ki yani doğruya doğru eğriye eğri bu konuda Almanya, gerçekten kendi doğasını, biyoçeşitliliğini koruma yönünde çok çaba gösteriyor ama diğer ülkelerden, doğadan toplanan bitkileri kontrolsüz mü, nasıl toplandı diye hiçbir şeyi takip etmeksizin alıyor. Çünkü doğal tıp alanı Almanya’da çok geniş ve talep çok yüksek; yani antibiyotik artık neredeyse kullanılmıyor, yok. Yani o kadar az hastane ziyareti var ki Almanya’da inanmazsınız; yok, yani ameliyat olacaksınız hastaneye gidiyorsunuz, onun dışında diğer konular çözülüyor.

BAŞKAN – Şöyle bir şey var mı? Yani doğal tıp dediniz. Mesela, benim hayalimde, orman içerisinde bir sağlık köyü ve orada fitoterapiyle tedavi ediyorsun hastaları, gelenleri; o şekilde yapılan bir yer var mı?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yok. Yani o koruyucu hekimliğe giriyor.

BAŞKAN – Sağlık turizmiyle bunu birleştiriyorum.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Turizm demiyoruz ona, sağlık merkezleri.

BAŞKAN – İşte, sağlık turizmiyle beraber sağlık merkezi. Türkiye’de işte, sağlık turizmiyle birleştirip yani Avrupa’dan şimdi turistler geliyor bize. Nedir? Kum, güneş, deniz deyip devam edip gidiyoruz. İleride bunu sağlık turizmine döndürüp bu şekilde, böyle, doğa içerisinde sağlık köyleri kurup orada fitoterapi; sağlık olarak böyle bir şey.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Deniz var bizde, güneş var bizde, temiz hava var bizde ve stressiz ortamlar da var hâlâ.

BAŞKAN – Ya, işin açıkçası ben şimdi bu işin içerisine girince, dedik ya, işte, bu kadar biyoçeşitliliğimiz var, dünyada hacim 115 milyar dolar, biz bundan 5 milyar dolar alacağız 2023’te diye hedef koyduk. Bu rakamları söyleyince, ben dedim ki 50 milyar dolar gelir olabilir ülkemizde 2050’de. Bunu derken, aklımda kurduğum kurgu şu: Rahmetli Özal 1984’te “Türkiye’de turizm gelirlerimiz 50 milyar dolar olacak.” dedi o zaman, hatırlıyorum. Dedik ki “Herhâlde bu kafayı yedi.” 50 milyar dolar nasıl kazanacak bundan? Şu anda Türkiye’nin turizm geliri ki kayıtlara giren 50 milyar dolar ve bunun yanıyla hesaplırsan neredeyse 2 katıdır yani. Yani bir oteldeki bir gelir yalnızca yatak gelirini bize verirler yoksa oradaki hamamından, kirasından, diğer işlerin hiçbirini söylemez. Yani derici, sattığı deriyi, kuyumcu, sattığı altını ki o hiç şeye bile girmez gibi.

Onun için, ancak bu şekilde olursa tüm insanlığa hizmet edeceğiz ve bu pastalardan payımızı daha çok alacağız ya da gıda takviyesi olarak yapılan ki dünyada hızla bu geliyor yani. Hızla geliyor ve oradan bu gelirleri nasıl toparlarız deyip onu hayal etmişim; onun için soruyorum yani. Böyle bir şey olabilir mi?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Mevcut turizmin de dönüşmesi gerekiyor. Örneğin, ben sağlıklı yaşam danışmanıyım aynı zamanda ve hemen hemen hiçbir otelde bir şey yiyemiyorum. Komple beyaz ekmek, alternatif yok; işte, kızartmalar. Bunları yemiyoruz, bunlar artık silindi, bizim lügatten silindi ve kızartma diye bir şey yok benim evimde mesela ve diğer bir sürü konu. Örneğin, pet şişelerde sular ya da başka şeyler. Bunların hepsi minik minik minik sağlığınıza zarar veren noktalar. Bunları mesela, turizm alanından teker teker ayıştırdıkları anda nasıl bir koşacaklar inanın anlatamam onu ama şu anda geldiklerinde ben çünkü Almanca da duyuyorum, İngilizce de duyuyorum, “Yemek hizmeti çok kötü.” diyorlar mesela gıda olarak. Organik değil hiçbir şey.

BAŞKAN – İşte, şöyle bir şeye de katkı olabilir: Şimdi, Güney Kore gibi ülkelerde şu anda ormanın faydalarını sayarken orman içerisinde gezi yapmak, orman içerisinde konaklamak, orman içerisine bunlar da ekleniyor. Bunun yanında fitoterapiyi de ekleyip yani insan sağlığını artırmak için...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Fitoterapi, bir tedavidir, onun yerine benim on bir-on iki yıldır yaptığım asidik besin gıdalarını keserek bir tür detoks, alkali beslenme kampları yapıyorum. Örneğin, kasım ayında Sığacık'ta yapacağım; on gün evde başlıyorlar kademeli bir şekilde, beş gün geliyorlar benimle sıkı bir şekilde ama.

BAŞKAN – Zaten bakın, Sığacık dediğiniz yer...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Deniz kenarında.

BAŞKAN – Deniz kenarında ve bölge müdürlüğü yaptığım için biliyorum, havası en kaliteli yerlerden bir Ege Bölgesi'nde.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Ona göre seçtik.

BAŞKAN – Hava kalitesinin en iyi olduğu yerlerden biri. Zaten insan oraya geldikten sonra kendiliğinden...

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yüzde 50 cepte.

BAŞKAN – Yüzde 50'yle başlıyorsunuz. Onun yerine gidip de Aliğa'daki sanayi tesislerinin orada yaparsan ne yapsan bir faydası yok.

Evet, neyse fazla da şey yapmayalım.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, bu kadar.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Onun dışında, yani biraz önce sunduğum gibi, gerçekten piyasaya ham madde değil, artık ürün sunmalıyız.

BAŞKAN – Her üründe olduğu gibi “cistus” da böyle.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Aynen her üründe, tıbbi bitkiler konusunda.

BAŞKAN – Her üründe olduğu gibi bunda da.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Evet, burada da. Yani en azından, mesela lavanta konusunda ben biraz şeye seviniyorum. Lavantayı biz mesela drog olarak alamıyoruz çünkü hiçbir yerde düzgün kurutulmuyor ama uçucu yağa dönüştürüyorlar. Bir üründür; seviniyorum çünkü kaybolmuyor, kaybolmuyor ve orada bir uçucu yağa dönüştürüyor ister intermedia olsun ister angustifolia önemli değil.

BAŞKAN – Ama işte, birinin yağı az, birinin çok. Yağı hangisi veriyorsa onu yapıp devam edebiliriz aslında.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yani “intermedia”nın kâfur oranından dolayı zaten parfüm alanına girmiyor o, biz onu yine kullanıyoruz; merhemlerde kullanıyoruz, diğer şeylerde kullanıyoruz. Kullanıyoruz biz “intermedia”yı; o problem değil.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Arslan Bey, buyurun.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim.

Şöyle dediniz: “Hastaları kabul ediyorum, hastalara bakıyorum.”

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Almanya’da.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Nasıl hasta kabul ediyorsunuz? Mesela, biri geldi ve kalp yetmezliği var; kabul ediyor musunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Almanya doğal tıp yasalarına göre biz bulaşıcı hastalıkları kabul etmiyoruz, yani sınırı var. Uzmanlık alanı olmadığımız konuyla ilgili bir şey yapmıyoruz; direkt mesela, psikiyatriyle ilgili ya da ruhsal hiç, hiç...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Bronşiti kabul ediyor musunuz? Yani hangi hastayı kabul ediyorsunuz? Deyin ki, bana deyin ki şu hastayı kabul ederim.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Genellikle kronik...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Diyabeti kabul ediyor musunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Onunla çok uzun erimli çalışıyoruz diyabetle...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Diyabeti kabul ediyorsunuz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Çünkü yaşam şeklini, beslenmeyi, bütün her şeyi yavaş yavaş; bir sağlık koçu gibi düşünün bizi.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Tedavi ediyor musunuz diyabeti?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Yani eğer kişi hazırsa...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, diyelim bir hasta size geldi, kan şekeri, açlık kan şekeri 180 mg/dl; bunu kabul ediyor musunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hayır, önce zaten...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Nasıl bir diyabeti kabul ediyorsunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Diyelim ki Tip 2 ve diyor ki: “Ben hap kullanıyorum ama bu gidişle insüline geçeceğim; ne yapalım?”

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Kan şekeri kaç?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Duruma göre, bilmiyorum, yani o hissedilmiyor zaten gelirken. Önce bir laboratuvara gönderiyoruz biz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Peki, hipertansiyonu?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hipertansiyon, asabiler özellikle geliyor çünkü modern tıptan çözüm bulamıyorlar hap verildiği için.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – İlaç kullanmak istemiyorlar daha doğrusu.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Ya da öyle diyelim, ilaç kullanmak istemeyenler bize geliyor ama şöyle de bir durum var: Belli bir farkındalık seviyesi olanlar bize geliyor yani gerçekten bilinçli bir şekilde gelirse, diyoruz ki “Sen bu konuyu çalışmak istiyor musun çünkü uzun erimli çalışacağız.” Sadece bitki karışımıyla, hapla bunu çözmüyoruz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Uzun erimli dediğiniz mesela, Tip 2 diyabeti ne kadar süreyle takip ederseniz ben bunu tedavi ederim diyorsunuz?

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Onu bilemeyiz. Hiçbir şekilde söz verilmez bu konuda çünkü o kişinin ekmeği ne kadar yediği, ne zaman kesecek, şekerle alakası nedir, hareketi nedir bilmiyoruz ki.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Şimdi, eğitimle ilgili çalışmanız da var. Çift kör çalışmaları bilirsiniz, “prostektifler”i, bilirsiniz, “retrospektif”leri bilirsiniz.

Mesela, şu “cistus” için dersiniz ki: “Ben şunu gıda takviyesi olarak kullanırım ya da tıbbi tedavi almış bir hastaya takviye olarak kullanırım.” diyecek bir şey yok ama siz “cistus” için kalkar da işte, “Ben bununla hastanın şizofrenini düzeltirim.” dersiniz; bu olmaz.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Ona zaten dokunmuyoruz Almanya koşullarında, kesinlikle dokunmuyoruz. Orada yasalar var. Yani...

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Yani, bir nevi sağlık koçluğu gibi sizinki.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Dedim biraz önce, evet; aynen öyle.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Tamam, teşekkür ediyorum.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Aynen, o şekilde anlatabilirim ama çok da şeyler oluyor. Örneğin, depresyonlar, migrenler yani o kadar belli alanlar var ki.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Buradaki depresyonu takibe alırsınız, ondan sonra da bakarsın hasta intihar eder, geçer gider.

TURUNCUKÖY TARIM LTD. ŞTİ. SAHİBİ DOĞAL TIP UZMANI ŞADUMAN KARACA – Hayır, hayır şey anlamda; zaten öbür tarafta kontrol altında.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Zaten depresyonunun böyle bir hâli de var.

RECEP ŞEKER (Karaman) - Zaten psikiyatrik hastalara dokunmuyorum diyorsunuz, sonra şizofreni diyorsunuz.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – “Sıkıntıda olan hastalara dokunuyorum.” diyor ama.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – Başkanım, otuz saniyelik bir söz hakkı istiyorum.

BAŞKAN – Otuz saniye tamam; buyurun.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – Şimdi, bizim kendi bölgemizde “cistus” yetiştiriyor, bizim Eğirdir bölgemizde de üniversiteli gençlerimiz üniversiteye gidiyor; biyologlar, iki yıllık okuyanlar, iç mimarlar, dış mimarlar, fizyoterapistler, doktorlar vesaire, vesaire bunların hiçbirinin parası yok, bunların bir... Şimdi, biz “cistus” ile biz ilacı konuşmadan önce, cistus ile basit bir çay olarak da bir patoza attığımızda bu bir mamul oluyor. Bununla uzayı parçalamanıza gerek yok, istediğiniz birçok hastalığa şifa veriyor.

Şimdi benim önerim, “cistus”u bölgesel, üniversiteli çocuklarımızı dernekleştirerek bunları – bakın, bu sene benim 50 milyar dolarlık çayım yandı. Ben bu 50 milyar dolarlık çayla 500 milyon haneye, dünyaya gidecektim. 500 milyon hane benim ülkemden, Türk “cistus”u içecekti- biz diyoruz ki bu alanların rehabilitasyonunu bu çocuklarımızla, orman köylülerimizle sokakta... Bakın, yarım günde bir karı koca Sapadere’de 2 ton 130 kilo “cistus” topladı; 60 kuruş yaş olarak satın aldım, 1.350 lira para verdim, adamın gözü döndü. O belki bir sene kekik topluyor, kurutuyor, dövüyor. Yani üniversiteli bir çocuk benimle 50-60 bin lira para kazanacak, ufku açılacak. Bitkiyi sevmenin, vatanını sevmenin şeyi bu.

BAŞKAN – Tamam, süre doldu.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – Sayın Başkanım, şimdi burada her partiden vekiller var, her partinin orada seçmeni var. Bu çocuklar birbirine zıt gideceğine, bu çocuklar “cistus”u yan yana topladı mı iş bitmiştir Sayın Başkan.

BAŞKAN – Biz bunu Allah izin verirse -Alanya’da üniversitede şimdilik çalışma yapılıyor nasıl olsa TORKU’yla beraber- Alanya’ya gelelim, yeni rektörle beraber orada kürsüde bu işi bir çalışalım.

ÜRETİCİ VE ARAŞTIRMACI CUMALİ BORA – İnşallah, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Evet, başka sorusu olan? Yok.

Evet, bugünkü programımız bitti.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 19.55

